

4..... תואר ראשון

5..... קורסים שנתיים

6..... איזה מין מטבע: התבוננות סוציולוגית ואנתרופולוגית בתעשיית המין

8..... אנתרופולוגיה של דתות אברהם

13..... אפריקה והשוואה: היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים

20..... הון, שלטון ואי שיויון: ישראל במבט היסטורי והשוואתי

28..... החיים בנגב

32..... יחסים בין תרבויות - סמינר מחקר

41..... יסודות הסוציולוגיה חלק א'

44..... יסודות הסוציולוגיה חלק ב'

47..... מבוא לאנתרופולוגיה א

52..... מבוא לאנתרופולוגיה - חלק ב

53..... ניהול קריירה בעולם משתנה

58..... שווים ושווים יותר: מגדר, אתניות ומעמד בשוק העבודה

64..... סמסטר א'

65..... אנתרופולוגיה של טראמפיסטים ושל אמריקה בכלל

67..... מבוא לשיטות מחקר איכותניות

70..... מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל

75..... מרחבי זהות ותרבות: דינמיקות של אזרחות ולאומיות בקרב פלסטינים ערבים בישראל

79..... משפט וחברה

84..... פוליטיקת הזיכרון בפולין - קורס אזורי

92..... צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה

97..... תיאוריות אנתרופולוגיות (תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו)

108..... תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות

115..... תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות

120..... סמסטר ב'

121..... אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים

129..... אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית

137..... "הכל נשאר במשפחה": הסוציולוגיה של המשפחות

145..... חברה וסביבה: עבר, הווה, ואולי גם עתיד

149..... מבוא לפסיכולוגיה וחברה

153..... מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

{ 2 }

160.....	מהשואה לשבעה באוקטובר: זיכרון, עדות ופוליטיקה של הנצחה
166.....	סוציולוגיה ארגונית
170.....	סוציולוגיה של היי-טק וחדשנות: מסיליקון וואלי עד סטארט אפ ניישן
176.....	"קאובי של שושנים": מבטים אנתרופולוגים וסוציולוגיים על גברים וגבריות בישראל
178.....	קריאה וכתבה אקדמיים בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
182.....	שואה שלנו? סוגיות חברתיות בתולדות השואה
187.....	שיטות מחקר כמותיות
192.....	תואר שני
193.....	קורסים שנתיים
195.....	סדנת דוקטורט
197.....	פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית
201.....	תיאוריות ארגוניות לתואר שני
209.....	מסטר א'
209.....	אי שיוויון כלכלי: מבט אתנו-לאומי
214.....	אנתרופולוגיה של העולם הקולוניאלי
215.....	ייעוץ אסטרטגי לארגונים
220.....	מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי
228.....	סמינר קדם תזה
230.....	סמינר תזה מתקדם
233.....	שיטות כמותיות מ.א
235.....	תיאוריות של תרבות
240.....	מסטר ב'
241.....	אנתרופולוגיה דיגיטלית
243.....	אנתרופולוגיה של רובוטיקה
246.....	אקולוגיה פוליטית גלובלית מקומית (Local and Global Political Ecology)
249.....	ייעוץ לארגונים גלובליים: תיאוריה ופרקטיקה
256.....	מחקר אתנוגרפיות מתקדמות
261.....	משטרים רגשיים
269.....	ניתוח חברתי של מדע וטכנולוגיה (STS)
272.....	שיטות מחקר איכותיות לתואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

{ 3 }

280.....תיאוריות של חברה ותרבות

תואר ראשון

קורסים שנתיים

איזה מין מטבע:

התבוננות סוציולוגית ואנתרופולוגית בתעשיית המין

קורס שנת

תואר ראשון

ד"ר יעלה להב רז

חדר 345. lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

המונחים "זנות", ו-"עבודת מין" אינם מונחים הומוגניים המייצגים אוכלוסייה, סוג עבודה או השקפה עקביים מבחינה היסטורית, תרבותית או חברתית. קורס זה מספק מבוא אינטרדיסציפלינרי לעולם תעשיית המין, הן המקומית והן הגלובלית, במטרה לעודד פיתוח כישורי חשיבה וניתוח ביקורתיים אל מול נושאים שנויים במחלוקת. באמצעות רוחב היריעה של תיאוריות, מושגים ושיחים אידיאולוגיים מעולמות מגוונים, יעמיקו הסטודנטים. יות במושגי הליבה והרעיונות התיאורטיים שהינם קריטיים לביסוס ההבנה אודות ההקשרים החברתיים והתרבותיים שבמסגרתם פועלת תעשיית המין העכשווית.

בסמסטר א' הקורס יהיה מורכב מארבעה שערים תוכניים: השער הראשון יהיה מבואי וידון בפרספקטיבות תיאורטיות שונות אודות מין, מיניות, סוכנות מינית, אוטונומיה, סטיגמה וסטייה, אלימות, אי שוויון, כלכלה והגירה; השער השני יעסוק במדיניות, רגולציה וחקיקה תוך התמקדות בשחקנים הנעלמים שבמשוואת הזנות; השער השלישי יתבונן בהיבטים מרחביים ובשינויים שעברה תעשיית המין ובעקבותיהם הפכה לתעשייה בעלת אתרים מרובים- פיזיים (רחוב, מועדוני חשפנות, דירות דיסקרטיות וכד') כמו גם מקוונים (רשתות חברתיות, פורומים אינטרנטיים); ולבסוף, השער הרביעי יתמקד בסוגיות מתודולוגיות ואתיות הרלוונטיות למחקר בתעשיית המין. בנוסף, נתחיל בסמסטר א' את תכנון הצעת המחקר.

סמסטר ב יוקדש ברובו לפגישות אישיות ולהצגת הסמינרים בפורום כיתתי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

ילמדו לערוך מחקר

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- *היכרות עם ההתבוננות הסוציולוגית והאנתרופולוגית אודות תעשיית המין
- רכישת ידע על ההיסטוריה של חקר תעשיית המין
- העמקת המודעות לתרבויות מיניות מגוונות
- עידוד חשיבה הוליסטית, ביקורתית ופיתוח מיומנויות אקדמיות בכתב ובע"פ

אופן ההוראה:

סמסטר א'-פרונטלי

סמסטר ב'- משולב: פגישות אישיות ופרונטלי

מטלות הקורס:

- ב. 10% רפרט סמסטר א': הצגת פרזנטציה קצרה על אחד מפרטי קריאת הרשות של אותו שבוע.
- ג. 10% הצעת מחקר
- ד. 10% רפרט סמסטר ב:
- ה. 60% הגשת הסמינר

אנתרופולוגיה של דתות אברהם

קורס שנתי

תואר ראשון

ג'קי פלדמן

חדר 283, jfeldman@bgu.ac.il, טלפון 08-6472083

יום ג' 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אם באמצע המאה ה-20, נראה היה שהדת הולכת להיעלם מהעולם, אין היום מי שאינו מכיר בכוחו המתמשך (ואף הגובר) של הדת בחברה ובפוליטיקה. יותר מחצי מאוכלוסיית העולם מזדהה עם אחת מהדתות שרואות באברהם את אבי אמונתן – הנצרות, האסלאם והיהדות. שאלות הנוגעות לאמונה, גבולות הקהילה בעידן הגלובלי, ותפקיד האינטרנט והמדיה החברתית בהפצת הדת ובעיצובה מעסיקות את העולם הדתי. השפעת דתות אברהם על החברות בארץ עצומה, גם אם רובנו יודעים מעט מאוד על דתות אחרות. דפוס הסמכות, גישות כלפי דתות אחרות, משיחיות וגאולה משפיעות עמוקות על מצבנו היומיומי.

מטרות הקורס הן :

- להבין את הצרכים שהדת ממלאת עבור הקהילה והמאמין הפרטי.
- להבין את המשותף והשונה בדתות אברהם ואת היחסים ביניהן בעבר ובהווה.
- להכיר אנשים מקהילות שונות שחיים את דתם, לשוחח אתם ולהשקיף על פולחנם.
- לחקור ולנתח תופעה דתית עכשווית באמצעות עבודת שדה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה, שיטות מחקר איכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מלכד את הידע והמיומנויות הנלמדות במהלך 3 שנים ומביא אותם לביטוי בהצגה שיטתית בכיתה ובכתיבת עבודה סמינריונית המבוססת על עבודת שדה. מיומנויות אלו הן הכרחיות לסטודנטים בהמשך קריירה.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- להעמיק את הידע על הדת ולפתח גישה ביקורתית והשוואתית לתופעות דתיות עכשוויות.
- להכיר אנשי דת ופולחנים דתיים בארץ באמצעות לימוד טקסטים, צפייה בחומרים מקוונים, הרצאות אורח, סיורים ותצפיות.
- לנתח תופעות דתיות עכשוויות בארץ ובעולם בעזרת גישות אנתרופולוגיות השוואתיות.

אופן ההוראה:

שיעורים, כולל מרצים אורחים, סיורים למקומות תפילה ואתרים קדושים, פגישות עם אנשי דת. הצגות סטודנטים בכיתה, הנחייה אישית בעבודת הסמינר, שיחה בקבוצות קטנות על תגובות למאמרים, לסרטים או לתופעות דתיות עכשוויות.

מטלות הקורס:

נוכחות חובה, והשתתפות פעילה בשיעורים ובסיורים (שניים לכנסיה/מסגד בנגב, וסיור של יום שלם לירושלים). קריאת מאמרים (או צפייה בסרטים). אבקש מכם להעלות תגובות קצרות לשאלות על מאמרי החובה למודל עד יום שלישי בלילה לפני השיעור. חובה להגיש 4 תגובות לשאלות על המאמר

שתי הצגות בעל פה של עבודת המחקר בכיתה: הראשונה בראשית סמסטר ב – 18 ו-25 למרץ (10%), והשניה לקראת סוף שנת הלימודים, שתלווה בסיכום ראשוני של תוכנית העבודה בכתב (17, 24 ביוני) (15%).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 10 }

עבודה מסכמת העוסקת בתופעה דתית עכשווית הכוללת תצפיות. תכנית העבודה הראשונית תוגש לאישורי עד ה-17 ביוני. את העבודה הסופית (באורך 20-25 עמודים), יש להגיש עד ה-31.8.24 (60%).

רשימות קריאה:

- בסמסטר הראשון נסקור כמה גישות יסוד לדת, ובעזרתן נשווה בין תופעות דומות בדתות שונות. נבקר באתרי דת ופולחן בנגב (באר-שבע ורהט) ונשוחח עם אנשי דת מוסלמים נוצרים ויהודים .
- כתיבת עבודה סמינריונית היא שיא של התהליך הלימודי. הוא כולל בחירה של שדה מחקר, התנסות בשטח ויישום של גישות תיאורטיות וידע מקריאה, מהתנסות אישית, ומשיחות בכיתה ועם אנשי דת שנפגוש. העבודה נעשית בשלבים: תבחרו נושא וזירה ושיטת מחקר, ותכתבו תוכנית מחקר ראשונית לקראת סוף סמסטר א בהתייעצות איתי (14 בינואר). בראשית סמסטר ב, (18 ו-25 לפברואר) תציגו את עבודת המחקר הראשוני בשיעור, ונקיים סיור בירושלים .
- ביבליוגרפיה מובחרת (יהיו שינויים ותוספות, גם בהתאם לנושאים שאתם בוחרים לעבודות סמינריוניות):
- הקידו הנוצרי. עמודי האיסלאם. י"ג עקרונות היהדות (רמב"ם).
- חזה לצרוס-יפה, האיסלאם: קווי יסוד, אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1980, עמ' 30-43.
- Bowie, Fiona . 2009. "Anthropology of Religion", in The Blackwell Companion to the Study of Religion, Robert A. Segal, ed., Malden, MA: Wiley-Blackwell, pp. 3-24
- Tanya Luhrmann, 2012. "Is That You, God?", in When God Talks Back: Understanding the American Evangelical Relationship with God. Vintage, 69-71.
- חזה לצרוס-יפה, אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 51-57 .
- לקרוא מאמרי ויקיפדיה על *תנ"ך, *ברית החדשה, *הקוראן.
- חננאל מאק, תפילה ותפילות, ראובן מס, ירושלים, 2006, עמ' 11-33, 44-47 .
- Emile Durkheim, The Elementary Forms of Religious Life, translated by Carol Cosman, Oxford, 2001, pp. 35-46; 162-168.
- לצפות בסרט על החאג Mecca, 'סרטי וידאו של Bing

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

תואר ראשון

{ 12 }

אברמוביץ, הנרי. 1993. "הלווייה בירושלים: נקודת מבט אנתרופולוגית", בתוך אובדן ושכול בחברה הישראלית / עורכים: רות מלקינסון, שמשון רובין, אליעזר ויצטום. -- ירושלים: כנה, תשנ"ג, ע' 181-196.

לצפות בסרט והארץ הייתה תוהו ובוהו - תולדות ארץ ישראל | פרק 13: קדושת ארץ הקודש [HD] (youtube.com)

ג'קי פלדמן. 2021. "עלייה לרגל נוצרית לארץ הקודש במאה ה-21: בין אחדות לקונפליקט, בין צליינות לתיירות, בין נצרות ליהדות", בתוך מקומות קדושים בארץ הקודש, ליאור חן, עומר הקר, נורית שטדלר, עורכים, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-125. יוסף דן, המשיחיות היהודית, האוניברסיטה המשודרת, עמ' 11-12, עמ' 178-203. קריאת קטעי ברית החדשה: (מתי פרק כ"ג, מעשי השליחים 1-2, 27-36, הבשורה על פי יוחנן, פרקים 1-5, קטעי אפוקליפסה של יוחנן).

שרינה חן. 2008. "הטקסט, המילה המפורשת והטקסט", בתוך קנאות דתית, מאיר ליטוק ואורה לימור, עורכים, ירושלים: מרכז זלמן שז"ר, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 199-216. חוה לצרוס-יפה, עוד שיחות על האיסלאם, אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 16-22, 78-84.

עמנואל סיון, גבריאל אלמונד, א. אפלבי סקוט, קנאות דתית מודרנית: יהדות, נצרות, איסלאם, הינדואיזם, תל-אביב, ידיעות אחרונות, 2004, עמ' 11-28, (261--288) או Ruthven, Malise. 2015. Religion and Politics in the Age of Fundamentalisms, The Oxford handbook of the Abrahamic religions Silverstein, Adam J., Stroumsa, Guy G., Blidstein, M., editors, pp. 536-549, 552-555.

קטעי עיתונות וקליפים הועסקים בתופעות חברתיות עכשוויות.

אפריקה והשואה: היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים

קורס שנתי

תואר ראשון

רוני מיקל-אריאלי

ronim@post.bgu.ac.il

ימי שלישי בשעה 9:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

במהלך מלחמת העולם השנייה יבשת אפריקה נשלטה על ידי מעצמות קולוניאליות שונות. ברחבי אפריקה הצפונית ייבאו הכוחות הקולוניאליים האיטלקיים, הגרמנים והצרפתים (וישי) את מדיניות הרדיפה הנאצית שהובילה לשואת יהודי צפון אפריקה; מדינות באפריקה הדרומית והמערבית, וביניהן רודזיה, קונגו ודרום אפריקה, הפכו למקום מפלט עבור פליטים יהודים שנמלטו מאירופה, בעוד שמדינות כמו קניה ומאוריציוס שימשו יעד לכליאתם. אם כן, במהלך המלחמה, וביתר שאת בתקופה שלאחר המלחמה, נוצרו חיבורים בין הקולוניאליזם באפריקה בתולדות רצח העם היהודי, ואלה תרמו לעיצוב תהליכי דה-קולוניזציה ביבשת. תהליכים אלה הולידו קשרים בין השואה לאירועי רצח עם ואלימות המונית באפריקה. מטרת הקורס היא לחשוף את הסטודנטים לתהליכים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים המחברים בין יבשת אפריקה לבין ההיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה.

במהלך הקורס קורס זה יחשפו הסטודנטים/יות לקשרים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים שבין יבשת אפריקה להיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה כמו גם לפוטנציאל הגלום בהצטלבויות וקשרים אלה בתהליכי הנצחה, פיוס וחינוך בחברות שונות ביבשת האפריקה בימינו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס קורס זה יתנסו הסטודנטית בעמידה מול קהל, ניתוח היסטורי וסוציולוגי של מקורות, מודלים השוואתיים וחשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

מטלת אמצע - להגשה בסוף סמסטר א', משקל בציון 30%, בוחנת ניתוח עדויות

פרזנטציה בכיתה בשני השיעורים האחרונים של הקורס, משקל בציון 10%, הצגת נושא המחקר לעבודה המסכמת

עבודה מסכמת, תוגש במהלך תקופת הבחינות לאחר סיום הקורס, משקל בציון 60%, העבודה תתמקד בהעמקה באחד מנושאי הקורס לבחירת הסטודנטים

נוכחות והשתתפות - הנוכחות בקורס היא חובה ואין לה משקל בציון

רשימות קריאה:

רשימת המקורות לפי תאריכים תפורסם במודל

Boum, Aomar and Abrevaya Stein, Sarah, eds. Wartime North Africa: A Documentary History, 1934-1950, (Stanford: Stanford University Press, 2022).

Kissi, E. (2019). "Africans and Nazism," in: Africans and the Holocaust: Perceptions and Responses of Colonized and Sovereign Peoples. Routledge.

Omer Bartov. (2018). "Recentring the Holocaust (Again)," in: Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein (eds.) The Holocaust and North Africa, (207-213). Stanford: Stanford University Press.

חנה ארנדט. (2010). "גזע ובירוקרטיה," יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ המאוחד.

Steven Robins, "The Boomerang," in: Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein. (2018). Introduction to The Holocaust and North Africa, (1-16). Stanford: Stanford University Press.

דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"? , בתוך, שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94. שלמה אברמוביץ'. (2020). היומן הגנוז ממחנה הריכוז ג'אדו: סיפורה של שואה נעלמה בלוב, הוצאת ידיעות ספרים. קטעים נבחרים 21-46; 53-65.

Nava T. Barazani. (2021). "Hide-and-Seek: The Tale of Three Girls in the Giado Concentration Camp in Libya (1942-1943)," in: No Small Matter: Features of Jewish Childhood. Edited by: Anat Helman, Oxford University Press.

Silverman, Julian. "Jewish Communities in Tunisia during WWII: Impacts of Intergenerational Trauma on Coexistence," International Journal of Diversity in Organization, Communities & Nations, 9 (6): 2010, 201-209.

Peterson Terrence. "The 'Jewish Question' and the 'Italian Peril': Vichy, Italy, and the Jews of Tunisia, 1940–2." *Journal of Contemporary History*.

2015;50(2):234-258.

Mark W. Willis. "Not liberation, but destruction: war damage in Tunisia in the Second World War, 1942–43," *The Journal of North African Studies* 20(2): 2015, 187-203.

Mohammed Kenbib. (2014). "Moroccan Jews and the Vichy regime, 1940–42," *The Journal of North African Studies*, 19:4, 540-553.

Susan Gilson Miller. "Filling a historical parenthesis: an introduction to 'Morocco from World War II to Independence'," *The Journal of North African Studies* 19(4): 2014, 461-474.

Mikel Arieli, R. (2022). "The Jewish Question in the British Colonial Imagination: The Case of the Deportation to Mauritius (1940–1945)," *Jewish Social Studies*

רוברט פולפוט. (2020, 15 באוגוסט). "אבודים במאוריציוס," *זמן ישראל*.

<https://www.zman.co.il/137378/>

Ronit Frenkel & Kirk B. Sides (2016) *Exile in Mauritius: colonial violence and Indian Ocean archives*, *Critical Arts*, 30:2, 282-294, DOI: 10.1080/02560046.2016.1187793

Bradlow, Edna. 'The German Jewish Experience in Cape Town from 1936 to the Present Day'. *Kleio* 26, no. 1 (1 January 1994): 86–67.

Robins, Steven. 'In the Shadows of the Shoah and Apartheid: Recovering Traces of "Difficult Pasts" of German-Jewish Refugees in South Africa'.

Quest. Issues in Contemporary Jewish History 19 (2021): 46–83.

Kissi, Edward. 'Integrating Sub-Saharan Africa into a Historical and Cultural Study of the Holocaust'. *Holocaust Studies* 0, no. 0 (7 September 2021): 1–29.

Jutta Vinzent. (2020). "The British Internment of Refugees from Nazi Germany in Kenya during World War II," in: Steinberg, S., & Grenville, A. (eds.).

Refugees from Nazi-occupied Europe in British Overseas Territories. (159-182). Brill Rodopi.

Natalie Eppelsheimer (2023) Holocaust refugees' experiences in, out of and nowhere in Africa, *Patterns of Prejudice*, 57:4-5, 267-285, DOI: 10.1080/0031322X.2023.2304517

Kesting, Robert (2002). "The Black Experience During the Holocaust". In Peck, Abraham J.; Berenbaum, Michael (eds.). *The Holocaust and History: the Known, the Unknown, the Disputed, and the Reexamined*. Indiana University Press. pp. 358–65.

Lusane, Clarence (2003). *Hitler's Black Victims: The Historical Experiences of European Blacks, Africans and African Americans During the Nazi Era*. New York: Routledge.

חנה יבלונקה (2008). הרחק מהמסילה: המזרחים והשואה, באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון. קטעים נבחרים.

Batya Shimony (2011) On "Holocaust Envy" in Mizrahi Literature, *Dapim: Studies on the Holocaust*, 25:1, 239-271

Dan Stone. "Raphael Lemkin on the Holocaust," In: Dominik J. Schaller & Jurgen Zimmerer (Eds.) *The Origins of Genocide: Raphael Lemkin as a historian of mass violence*. (95-106). London & New York: Routledge.

רז סגל, "ג'נוסייד: אלימות המונית בעולם המודרני", זמנים 138, עמ' 4-15.

Dirk Moses. (2010). "Raphael Lemkin, Culture, and the Concept of Genocide," in: Donald Bloxham and Dirk Moses (Eds.) *The Oxford Handbook of Genocide Studies*. (19-41). Oxford University Press.

Michael Rothberg. (2009). "Introduction: Theorizing Multidirectional Memory in a Transnational Age," in: *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization*, (1-29). Stanford: Stanford University Press.

אלשך, יהונתן. "אפרטהייד כפשע נגד האנושות." זמנים 138 (2018): 116-131.

רוני מיקל אריאלי. "לקרוא את יומנה של אנה פרנק ברובן-אייילנד: אמפתיה, ניכוס והזדהות במאבק באפרטהייד", בתוך: אמפתיה בהיסטוריה, בחברה ובתרבות, ירושלים: הוצאת מאגנס

Charles S. Maier. "Consigning the Twentieth Century to History: Alternative Narratives for the Modern Era." *American Historical Review* 165, 3 (2000): 807-830.

Mahmood Mamdani. (2001). "Introduction: Thinking about Genocide," in: *When Victims Become Killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda*, 3-18, Princeton University Press.

בנימין נויברגר, (2003). "רואנדה 1994 – רצח עם לכל דבר", היסטוריה, 12: 33-56.
סיגל הורוביץ. "החיים אחרי רצח עם: המשגת הפיוס ברואנדה בעזרת סיפורי חיים", זמנים 2017: 132-143.

Mul, Sarah De. 'The Holocaust as a Paradigm for the Congo Atrocities: Adam Hochschild's King Leopold's Ghost'. *Criticism* 53, no. 4 (2011): 587–606.

Wassel, Adam M. "Perpetrator Parables: Simon Wiesenthal's *The Sunflower* and Joseph Conrad's *Heart of Darkness*." *CEA Critic*, vol. 76 no. 3, 2014, p. 232-238. Project MUSE, doi:10.1353/cea.2014.0024.

Lasse Heerten and A. Dirk Moses, "The Nigeria-Biafra war: postcolonial conflict and the question of genocide", *Journal of Genocide Research*, 16:2-3 (2014), pp. 172-6.

מיכל גבעוני, "למי אכפת [מה לעשות?] תגובות בישראל על אסון ביאפרה", תיאוריה וביקורת 23 (2003), 66-78.

Back, Irit. 'From Biafra to Darfur: The African and Global Discourse on the Holocaust'. *Moreshet; Journal for the Study of the Holocaust and Antisemitism* 18 (2021): 216–40.

Tali Nates. "But, apartheid was also genocide ... What about our suffering?" *Teaching the Holocaust in South Africa – opportunities and challenges*, *Intercultural Education* 21(S1): 2010, PP. 17-26.

- Antweiler, Katrin. "The Coloniality of Holocaust Memorialization in Post-Apartheid South Africa." *International Affairs* 98, no. 1 (2022): 263–80.
- Gilbert, S. (2016). Remembering the Racial State: Holocaust Memory in Post-Apartheid South Africa. In J. S. Eder, P. Gassert, & A. Steinweis (Eds.) *Holocaust Memory in a Globalizing World* (pp. 199-214). Wallstein Verlag.
- אירית בק, "ממאבקי קיום לפשעים נגד האנושות: המקרה של דארפור", בתוך יאיר אורון ויצחק לובלסקי (עורכים), ג'נוסייד- בין גזענות לג'נוסייד בעת המודרנית (תל אביב: מכון רוט והוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 2010), 103-122.
- רוני מיקל-אריאלי. "מבקשי המקלט האפריקאים בישראל: שש סוגות שיח בפולמוס אחד", הגירה 6: 2016, 113-13.
- Reinhart Kössler. "From Genocide to Holocaust? Structural Parallels and Discursive Continuities," *Africa Spectrum*. Vol. 40, No. 2 (2005), pp. 309-317.
- Zimmerer J. (2008) Colonial Genocide: The Herero and Nama War (1904–8) in German South West Africa and Its Significance. In: Stone D. (eds) *The Historiography of Genocide*. Palgrave Macmillan, London.
- Zimmerer, J. (2005). "The birth of the Ostalnd out of the spirit of colonialism: a postcolonial perspective on the Nazi policy of conquest and exterminationn"

הון, שלטון ואי שיויון: ישראל במבט היסטורי והשוואתי

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר ארז מגור

חדר 343, קומה 3, בנין 72, emaggor@bgu.ac.il

בתיאום מראש

אין

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

במסגרת קורס זה נציג בפני הסטודנטיות.ים מסגרות תיאורטיות ומושגים מרכזיים בחקר הכלכלה הפוליטית (חלק א') ונעשה בהן שימוש על מנת לנתח ולהבין את ההיסטוריה של הקפיטליזם בישראל בעשורים שלאחר הקמת המדינה (חלק ב') ומהמפנה הניאו-ליבראלי ועד העידן הנוכחי (חלק ג'). במהלך הקורס נעסוק בהקמה של מדינת הרווחה הישראלית ותמורות שחלו בה בעשורים האחרונים. נדון ב"מדינה היזמית" והמקום שלה בקידום תהליכי התיעוש של הכלכלה הישראלית בראשית שנות המדינה והקמת ענף ההייטק החל מסוף שנות ה-70. נעסוק גם בתפקיד המרכזי של איגודי עובדים, היחלשותם, ומגמות של התחדשות העבודה המאורגנת בשנים האחרונות. עוד נעסוק בתהליכי ההפרטה, המפנה הניאו-ליבראלי, כיבוש וקפיטליזם, פוליטיקה מעמדית, קפיטליזם ומגדר, פופוליזם מימין ושמאל, פיננסאליזציה, גלובליזציה, פוליטיקה סביבתית והקשר שלהם לסוגיות של אי-שוויון, צמיחה כלכלית ועוד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

בסיס לסמינר מחקרי בתחומי הקורס

[חזרה לתוכן העניינים](#)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, הכירות עם נושא הקורס

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה בכיתה על פרטי הקריאה של אותו השבוע (כ-10-15 דקות)
(20% מהציון הסופי).

הגשת עבודה בית, 6-8 עמודים. פרטים והנחיות ימסרו בהמשך (70% מהציון הסופי).

רשימות קריאה:

סמסטר א'

חלק א - אבני יסוד תיאורטיים

שבוע 1 (28.10.25): שיעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע

המטלות

אין קריאה

שבוע 2 (4.11.25): על עליית הקפיטליזם

*קרל פולני. 1944 (2020). התמורה הגדולה: המקורות המדיניים והכלכליים של זמננו.

הוצאת מכון ון-ליר. פרקים 11-12, עמ' 134-151.

קריאת מומלצת:

אלי קוק. 2022. "מהפכת השוק של קרל פולני". הזמן הזה.

פודקאסט - הכלכלן הכי חשוב שאף אחד כמעט לא שמע עליו TheMarker - פודקאסטים

שבוע 3 (11.11.25): על היסודות של המאבק המעמדי

* Vivek Chibber. 2022. Chapter 1 "The Basic Structure". In: Confronting Capitalism: How the World Works and How to Change it. Verso. Pp. 5-50.

קריאת מומלצת:

Michael Kalecki. 1943. "Political Aspects of Full Employment." Political Quarterly 14(4): 322–331.

שבוע 4 (18.11.25): על המדינה הקפיטליסטית

* Vivek Chibber. 2022. Chapter 2 "Capitalism & the State". In: Confronting Capitalism: How the World Works and How to Change it. Verso. Pp. 51-93.

קריאה מומלצת:

Fred Block. 2021 (1977). The ruling class does not rule: Notes on the Marxist theory of the state. In The political economy: Readings in the politics and economics of American public policy (pp. 32-46). Routledge.

Charles E. Lindblom. 1982. "The Market as Prison." The Journal of Politics 44 (2): 324–36.

שבוע 5 (25.11.25): על מדינת הרווחה

*נועם תרשיש. 2017. "מדינות רווחה בראייה משווה: כיצד להגדיר את ישראל?". דוח מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, עמ' 3-17.

קריאת מומלצת:

ג'וני גל. (2006). מדינת רווחה. בתוך: א. רם ונ. ברקוביץ' (עורכים), אי/שוויון, עמ' 228-

233. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

Gøsta Esping-Andersen. 1990. "The Three Political Economies of the Welfare State." *International Journal of Sociology* 20 (3) (October 1): 92–123.

חלק ב – כלכלה פוליטית בישראל בעידן הפורדיסטי

שבוע 6 (2.12.25): תיעוש ו'המדינה המפתחת' בישראל

*David Levi-Faur. 1998. "The Developmental State: Israel, South Korea, and Taiwan Compared." *Studies in Comparative International Development*, 33, 65-93.

קריאת מומלצת:

דניאל ממן. 2004. "קבוצות עסקיות בכלכלה הישראלית: גורמי התגבשות והתעצמות".

מתוך: שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי (עריכה: דני פילק אורי רם), עמ' 116-130.

אריה קרמפף. "מקורות ריכוזיות המערכת הבנקאית בישראל: מחירו של פיתוח?" רבעון לכלכלה, 59 (3-4) עמ' 83-107.

שבוע 7 (9.12.25): מדינת הרווחה בישראל

*זאב רזנהק. 2007. "דינמיקות של הכלה והדרה במדינת הרווחה הישראלית", בתוך ח' הרצוג, ט' כוכבי וש' צלניקר (עורכים), דורות, מרחבים, זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות בישראל. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד), עמ' 317-349.

קריאה מומלצת

מיכל קורא. 2017. "תור הזהב של מדינת הרווחה בישראל". עיונים בתקומת ישראל, כרך 11 (ישראל, 67-77) עמ' 184-159.

ידיאו: יום עיון- תנועת העבודה הישראלית ובניית מדינת הרווחה. מושב ראשון: ממיתון יזום למדיניות רווחה

שבוע 8 (16.12.25): יחסים מעמדיים בראשית המדינה והשורשים למהפך הפוליטי

- *דני גוטווין. "ההיגיון המעמדי של 'המהפך הארוך', 1973-1977". עיונים בתקומת ישראל כרך 11, עמ' 21-57.
- קריאת מומלצת:
- שושנה מריומה-מרום. 2010. "מאפייני מדיניות הרווחה בישראל בשנות החמישים והשישים והתהוות שכבות המצוקה המזרחיות". תיאוריה וביקורת גיליון 36 (אביב), עמ' 113-136.
- תמר גוז'נסקי. 2018. קומוניסטים מזרחיים: המערכה נגד אפליה עדתית ולמען הזכות לדיור. פרדס. פרק 7 "מק"י והפנתרים השחורים", עמ' 151-180.
- וידאו: יום עיון: תנועת העבודה הישראלית ובניית מדינת הרווחה. מושב שני: שתי גישות שבוע 9 (23.12.25): פוליטיקה של איגודי עובדים
- *לב גרינברג. 1996. "עובדים חלשים, עובדים חזקים זרמים בכלכלה הפוליטית הישראלית - 1967-1994". תיאוריה וביקורת 9: 61-80.
- קריאה מומלצת:
- אבי בראלי ואורי כהן. 2012. "השיח הציבורי במפא"י לקראת שביתת האקדמאים בשנת 1956". קתדרה: לתולדות ארץ ישראל ויישובה, עמ' 153-184.
- חלק ג – כלכלה פוליטית בישראל בעידן הניאו-ליבראלי
- שבוע 10 (30.12.25): המפנה הניאו-ליבראלי בישראל
- *רון מנדלקרן. 2015. "קיצור תולדות הניאו-ליברליזם בישראל". תדפיס מתוך הספר קיצור תולדות הניאו-ליברליזם של דיוויד הארווי. הוצאת מולד. עמ' 271-312
- קריאת מומלצת:
- מיכאל שלו. 2004. "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?" בתוך שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, בעריכת דני פילק ואורי רם, 84-115. ירושלים: מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד.
- דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 34-56.
- מרכז אדוה. 30 שנה למהפכה הניאו-ליברלית בישראל: חוברת מאמרים בעקבות כנס לציון 30 שנה לתוכנית החירום לייצוב המשק. 2016. (ניתן לצפות גם במושב הכנס)
- שבוע 11 (6.1.26): כנס אקדמי לזכרה של ד"ר דורית פדן-איזנשטרק – פרטים בהמשך
- אין קריאה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

תואר ראשון

{ 25 }

שבוע 12 (13.1.26): הפוליטיקה של ההפרטה
*אברהם דורון. 2007. "עיצוב מדיניות הרווחה בישראל 2000-2005" בתוך: עיצוב מדיניות חברתית בישראל. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, ע"ע 33-57. קריאת מומלצת:

רצון, מיכל. 2010. "יזמי מדיניות, הבניות פוליטיות וחלון הזדמנויות: הפוליטיקה של הרפורמה השנייה במערכת הפנסיה בישראל." סוציולוגיה ישראלית יא (2): 84-463. מיכל קורא. 2004. "שינויים במבנה מדינת הרווחה – מביטוח סוציאלי לשירות ממשלתי". בטחון סוציאלי מס' 67, 62-82.

מימי אייזנשטדט וזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוסי מעורבות חדשים של המדינה: תוכנית הסיעוד בישראל. ביטחון סוציאלי 60: עמ' 113-128.

שבוע 13 (20.1.26): שיעור אורח – פרטים בהמשך
סמסטר ב'

שבוע 1 (10.3.26): אי-שוויון בישראל וסוכני השינוי של הניאוו-ליברליזם
*דניאל ממן וזאב רוזנהק. 2008. "מנכחים את הגלובלי: בנק ישראל ופוליטיקת ההכרח של הניאוו-ליברליזם." סוציולוגיה ישראלית י(1): 131-107. קריאה מומלצת:

טלי קריסטל. 2014. "הכלכלה הפוליטית של ישראל והגידול באי-השוויון בהכנסות, 1970-2010." סוציולוגיה ישראלית טו (2): 311-282.
מתן קולרמן. 2022. "השפעת ארגוני עובדים על אי-השוויון, השכר והתעסוקה." פורום אורלזרוב.

שבוע 2 (17.3.26): איגודי עובדים בעידן הניאוו-ליבראלי
*יונתן פרמינגר. 2020. "דרכי התארגנות חדשות המתהוות בצל ההסתדרות: רדיקליזציה בתנאי העסקה פוגעניים?". עבודה, חברה ומשפט טז. עמ' 7-26.
*שביתה: פרק הבכורה

קריאת מומלצת:

טלי קריסטל. 2020. "מה איגודי עובדים עושים? איגודי עובדים ואי-שוויון בהכנסות במקומות עבודה בישראל." עבודה, חברה ומשפט טז, 103-123.

גלי רכבי. 2020. "הסכמי דורות בישראל." עבודה, חברה ומשפט טז 127, עמ' 127-157.
שבוע 3 (24.3.26): כלכלה פוליטית וכיבוש

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

תואר ראשון

{ 26 }

- *דני גוטווין. 2016. "שלטון הנאמנות: ההתנחלויות ומיסוד ההיגיון האנטי דמוקרטי של משטר ההפרטה הישראלי." תיאוריה וביקורת 47 .
קריאה מומלצת:
גיא בן פורת. 2004. "עסקים ושלוש: עלייתו ונפילתו של המזרח התיכון החדש." בתוך שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, בעריכת דני פילק ואורי רם, ירושלים: מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 181–216.
יואב פלד וגרשון שפיר. 2005. מיהו ישראלי: הדינמיקה של אזרחות מורכבת. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב: פרק שמיני: "ליברליזציה כלכלית וחתירה לשלום", עמ' 272-304.
ארז מגור. "המדינה, השוק וההתנחלויות: מדיניות משרד הבינוי והשיכון והמעבר מהיאחזות משיחית לפיתוח עירוני בראשית שנות השמונים." סוציולוגיה ישראלית, 16 (2): 140-167.
שבוע 4 (31.3.26) — אין שיעור (חופשת פסח)
שבוע 5 (7.4.26) — אין שיעור (חופשת פסח)
שבוע 6 (14.4.26): הכלכלה הפוליטית של הפלסטינים בישראל
*עמוס זהבי. "המדיניות הכלכלית-חברתית בישראל והמיעוט הפלסטיני: השקעה חברתית ומגבלותיה בדמוקרטיה אתנית". בתוך: הפלסטינים בישראל בעידן של שילוב כלכלי וניאוליברלי, בעריכת מיכאל שלו (תרם פורסם). ירושלים: מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד.
קריאה מומלצת:
Rosenhek, Zeev and Michael Shalev. 2000. "The Contradictions of Palestinian Citizenship in Israel: Inclusion and Exclusion in the Israeli Welfare State." Pp. 288-315 in Citizenship and the State in the Middle East, edited by N. A. Butenschon, U. Davis, M. Hassassian. Syracuse NY: Syracuse University Press.
שבוע 7 (21.4.26): אין שיעור (יום הזיכרון)
שבוע 8 (28.4.26): מדינת הרווחה ומגדר
*אורלי בנימין. 2015. "רכש שירותים חברתיים בישראל כממגדר תנאי העסקה: המשא ומתן בין המדינה למעסיקים זוכי מכרזים." ביטחון סוציאלי 98: עמ' 39-62.
קריאה מומלצת:
סילביה פוגל-ביזאוי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 27 }

החיים בנגב

קורס שנתי

תואר ראשון

ניר אביאלי

חדר 360 avieli@bgu.ac.il

יום ג' 12:00 - 13:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הנגב משתרע על כ 60% משטחה של ישראל אך חיה בו רק כ 10% מאוכלוסיית המדינה. אולם למרות מספר התושבים הנמוך, הגיוון החברתי והתרבותי מייצרים פסיפס מורכב. האם החיים בנגב הם שונים ובעלי ייחוד? ומה מייחד אותם? בסמינר נעסוק במאפיינים החברתיים והתרבותיים של החיים בנגב ונתמקד בבחינתן של סוגיות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות המאפיינות את האזור: לאומיות, אתניות, מעמדות סוציו-אקונומיות, צורות ארגון חברתיות, פיתוח ותת פיתוח ויחסי מרכז - פריפריה. במהלך הקורס נשמע הרצאות של חברי המחלקה אשר עוסקים במחקר בנגב, נצפה בסרטים ונסייר באזור.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה; מבוא לסוציולוגיה; שיטות מחקר

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטיות והסטודנטים ירכשו ידע מקיף ומעמיק על האנתרופולוגיה והסוציולוגיה של הנגב ויערכו מחקר עצמאי.

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

נוכחות והשתתפות פעילה (10%); הכנת שאלות לדיון על מאמר (10%)

הכנת מטלה לקראת שיעור (10%)

הגשת הצעת מחקר (10%)

הצגת המחקר +בחירת מאמר לקריאה (10%)

הגשת סמינר מבוסס על מחקר אמפירי 50%

רשימות קריאה:

- אליאס, נ. חבורוטיאנוב, נ. (forthcoming) לא על הלחם לבדו: חיי התרבות של הרחוב הרוסי של באר שבע. בגרדוס, י. (עורך) באר שבע.
- אלפסי, נ. ואחרים. 2012. סטודנטים בבאר שבע: יחסי העיר והאוניברסיטה. באר שבע: מרכז הנגב לפיתוח אזורי, אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
- עלינא ברנשטיין, ע. מנדלזיס, ל. שנהר, ע. 2011. זרים בארצם - תיעוד הנרטיב של זהות לאומית מסוכסכת באמצעות כדורגל, קשר, 42: 83-90
- גוברין, נ. היא נפלה בשדות
- <http://www.alterman.org.il/LinkClick.aspx?fileticket=xhhs2L8Epb8%3d&tabid=65&mid=455>
- מוצאפי-האלר, פ. נשיות עדה ומעמד בעיירה מזרחית
- סעדה-אופיר, ג. 2001. בין 'ישראליות' ל'מזרחיות': הכלאות מוזיקאליות מן העיר שדרות. סוציולוגיה ישראלית, ג-ד: 253 – 275.
- Abu-Saad, I. 1997. The Education of Israel's Negev Beduin: Background and Prospects. Israel Studies, 2, 2: 21-39.
- Bilu, Y. Ben Ari, E. 1995. Modernity and Charisma in Contemporary Israel: The Case of Baba Sali and Baba Baruch. Israel Affairs, 1, 3: 224-236.
- Dinero, C. 2002. Image is Everything: The development of the Negev Bedouin as a Tourist Attraction. Nomadic Peoples, 6, 1.
- Feige M. 2009. Midbar, shmama and garbage can. In A Paul Hare and Gideon M. Kressel (eds.) The Desert Experience in Israel: Communities, Art, Science and Education in the Negev. University Press of America. Pp: 27-32.
- Fenster, T. 1999. Space for Gender: Cultural Roles of the forbidden and the permitted. Society and Space, 17: 226-246.
- Kish, S. 2009. Reproductive Encounters: Negev Bedouin Women's Lay Encounters at Childbirth in an Israeli Hospital Anthropological Quarterly, 82, 3: 719-754.
- Markowitz, F. Helman, S. Shir-Vertesh, D. 2003. Soul citizenship: The Black Hebrews and the state of Israel. American Anthropologist. 105, 2.

- Markowitz, F. Uriely, N. 2002. Shopping in the Negev: global flows and local Contingencies. *City & Society*, 14, 2: 211-236.
- Yacobi, H. 2008. From State-Imposed Urban Planning to Israeli Diasporic Place: The Case of Netivot and the Grave of Baba Sali. In: Julia Brauch, Anna Lipphardt, Alexandra Nocke (Eds) *Jewish Topographies: Visions of Space, Tradition and Place*. Ashgate, London. 63-82
- Yeftachel, O. 2009. Critical theory and 'gray space': Mobilization of the colonized. *City*, 13, 2-3.
- Yonah, Y. Abu-Saad, I Kaplan, A. 2004. De-Arabization of the Bedouin: A Study of an Inevitable Failure. *Interchange*, 35, 4: 387-406.

רשימת הקריאה לסמסטר ב' תקבע ע"י הסטודנטים בהקשר למחקריהם.

יחסים בין תרבויות - סמינר מחקר

קורס שנתי

תואר ראשון

יפעת גוטמן

בניין 72 חדר 380. gutmany@bgu.ac.il

ימי שלישי 12-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס סוקר גישות תיאורטיות לחקר היחסים בין תרבויות כדי להבין טוב יותר את הנדידה של רעיונות, אנשים, רפרטוארים, טכנולוגיות, ופרקטיקות תרבותיות בין ובתוך קבוצות וחברות, כמו גם קונפליקטים, יחסי כוח ומאבקים. באמצעות שלוש מסגרות הסבר: מגעים בין תרבויות, רב-תרבותיות, ועל-תרבותיות נבחן תהליכים פוליטיים וחברתיים היסטוריים ועכשוויים. בין הנושאים שייסקרו: הגירה, רב-תרבותיות ואסימילציה; מחאה עדתית ומלחמת תרבויות; אימוץ והטמעה - או התנגדות ודחייה - של רפרטוארים ופריטי תרבות מיובאים; מאבקים בעד ונגד גלובליזציה ו"מקדונלדיזציה" של התרבות; "התנגשות הציוויליזציות" ודיאלוג בין-דתית; תרגום ורב-לשוניות; וביטוי של שיח זכויות האדם הגלובלי במאבקים מקומיים. בעבודת הסמינר יבחרו הסטודנטים. ות תופעה של יחסים בין תרבויות וינסו להסביר אותה באמצעות הגישות התיאורטיות ומקרי המבחן שנלמדו במשך השנה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי החובה של שנים א' ו-ב' בתואר הראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

ראיה רחבה של ידע ומיסגור, יכולות קריאה וכתיבה אנליטית והשוואתית של תיאוריות ומקרי מבחן היסטוריים ועכשוויים, והתנסות מעשית במחקר אקדמי.

אופן ההוראה:

הרצאות בשילוב סרטונים, כתבות, תמונות, דיבייט ודיונים בכיתה

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - ללא ציון

הצגת מאמר בכיתה – 20% - המטלה בוחנת קריאה והבנה של החומר ויכולת ניתוח וקישור לנושאי הסמינר

הגשת והצגת נושא למטלה המסכמת – 15% - הגשה בשיעור האחרון של סמסטר א'. המטלה מכינה את המשתתפות לעבודה על פרויקט מחקר אישי שנעבוד עליו בסמסטר ב'.

דיבייט בכיתה - 15% - המטלה בוחנת הבנה ומיסגור של ידע סביב נושא מרכזי בחקר היחסים בין תרבויות.

מטלה מסכמת - 60% - עבודת סמינר - מסכמת את פרויקט המחקר האישי לאור תיאוריות שנסקרו במשך השנה.

רשימות קריאה:

רשימה של מקורות נבחרים, בכפוף לשינויים:

1. רקע תיאורטי והיסטורי :

יחסים בין תרבויות במחקר האתנוגרפי

Clifford, James. 1988. Ch. 3. "On Ethnographic Self-Fashioning" The Predicament of Culture, Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 92-113

קריאה מומלצת:

גירץ, קליפורד. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי". עמ' 273-306. בתוך פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר .

– 2. גישת הרפרטואר לתרבות -

סוידלר, אן. 2004 (1986). "התרבות בפעולה: סמלים ואסטרטגיות" תרגום: אורית פרידלנד. בתוך: תקשורת כתרבות, כרך א': טלוויזיה כסביבה של תרבות היום-יום. תמר ליבס ומירי טלמון (עורכות), רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 77-102

Even-Zohar, Itamar 2005 Laws of Cultural Interference. In Papers in Culture Research, pp. 52-69. [Electronic Book, available from <http://www.even-zohar.com>]

http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/books/EZ-CR-2005_2010.pdf

3. - שינוי ושימור רפרטואר תרבותי -

Sela-Sheffy, Rakefet. 2005. "Interference and Aspects of Repertoire Consolidation in Culture." In The Challenge of the Hyksos: Cultural Interference in the New Kingdom, Bietak, Manfred & Orly Goldwasser eds. Vienna: Austrian Academy of Sciences.

קריאה מומלצת:

Holland, Dorothy 1987. "Culture Sharing Across Gender Lines An Interactionist Corrective to the Status-centered model" The American Behavioral Scientist 31 (2), pp. 234-249

דרורי, רינה. "2001. שלושה ניסיונות להחייאת העברית בימי-הביניים: המזרח, ספרד המוסלמית, ספרד הנוצרית". בתוך: אדרת לבנימין: ספר היובל לבנימין הרשב, כרך ב'.

עורכת: זיוה בן-פורת. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד והמכון הישראלי לפואטיקה
וסמיוטיקה ע"ש פורטר, 191–176.

4. – מושגים בסיסיים ביחסים בין-תרבותיים: אסימילציה, הטמעה, מגע ודיפיוז'ן.

Redfield, Robert; Ralph Linton; and Melville J. Herskovits 1935. "A
Memorandum for the Study of Acculturation". *Man*, Volume 35 (Oct., 1935),
pp. 145-148.

Boyer, P. 2001. "Cultural Assimilation." In *International Encyclopedia of the
Social & Behavioral Sciences*, Amsterdam: Elsevier Science, pp. 3032-3035.

5. מקרי מבחן

תכנון, עיצוב וגיבוש תרבות לאומית

אבן-זהר, איתמר. 1980. "הצמיחה וההתגבשות של תרבות עברית מקומית וילידית בארץ-
ישראל

1882-1948 קתדרה, 16 עמ': 165-189

Hirsch, Dafna. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs': The
gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed Arab"
American Ethnologist 38 (4), pp. 617–630

קריאה מומלצת:

Ben-Ari, Nitsa. 2011. "Popular Literature in Hebrew as Marker of Anti-Sabra
Culture" in Rakefet Sela-Sheffy & Gideon Toury [eds], *Culture Contacts and
the Making of Cultures: Papers in Homage to Itamar Even-Zohar* Tel Aviv:
Unit of Culture Research, Tel Aviv University, pp. 219-243

6. המשך מקרי מבחן: הבניית סטטוס

Kaufman, Jason & Orlando Patterson 2005. "Cross-National Cultural
Diffusion: The Global Spread of Cricket". *American Sociological Review*;
70(1), pp. 82-110

Sela-Sheffy, Rakefet. 2011. "High-Status Immigration Group and Culture
Retention: German Jewish Immigrants in British-Ruled Palestine" in Rakefet
Sela-Sheffy & Gideon Toury [eds], *Culture Contacts and the Making of*

Cultures: Papers in Homage to Itamar Even-Zohar Tel Aviv: Unit of Culture Research, Tel Aviv University, pp. 79-99

– 7. המשך מקרי מבחן: הבנית תרבות מעמדית

Willis, Paul. 1977. Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs. Aldershot: Gower, pp. 89-116, 147-159.

<<סבב הצגה ראשוני בכיתה של נושאי העבודות>>

– 8. רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה

Gans, Herbert J 1997. "Toward a Reconciliation of 'Assimilation' and 'Pluralism': The Interplay of Acculturation and Ethnic Retention. "International Migration Review 31(4), 875–892

Hartmann, Douglas and Joseph Gerteis. 2005. "Dealing with Diversity: Mapping Multiculturalism in Sociological Terms" Sociological Theory, 23 (2), pp. 218-240

קריאה מומלצת:

ולצר, מ' 2003 . אילו זכויות מגיעות לקהילות תרבותיות? . בתוך: א' נחתומי (עורך)

רב-תרבותיות במבחן הישראלי, 53-63 , ירושלים.

טיילור, צ' 2003 . הפוליטיקה של ההכרה" . בתוך: א' נחתומי (עורך)

רב-תרבותיות במבחן הישראלי, 21-52 , ירושלים.

– 9. המשך רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה

Rogers Brubaker. 2001. "The Return of Assimilation? Changing Perspectives on Immigration and its Sequels in France, Germany, and the United States" Ethnic and Racial Studies 24(4), pp. 531-548.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/9>

רב תרבותיות בישראל - מלחמת תרבויות לעומת רב תרבותיות:

קימרלינג, ברוך 1998 .. הישראלים החדשים, ריבוי-תרבויות ללא רב-תרבותיות. אלפיים ,

16 עמודים 264-308

קריאה מומלצת:

יונה, יוסי ויהודה שנהב. 2005. רב-תרבותיות מהי? על הפוליטיקה של השונות בישראל.
תל אביב: בבל, מתוך פרק 2 – עמודים 52-87 או 52-74
– 10. רב תרבותיות בישראל, מקרי מבחן :
משימה 1 (הנחיות בהמשך)

Uri Ben Eliezer. 2008. "Multicultural society and everyday cultural racism: second generation of Ethiopian Jews in Israel's 'crisis of modernization'" *Ethnic and Racial Studies* 31 (5).

Amit Kama. 2011 "Parading Pridefully into the Mainstream: Gay & Lesbian Immersion in the Civil Core". In Gug Ben-Porat and Bryan Turner Eds. *The Contradictions of Israeli Citizenship: Land, Religion and State* Routledge, pp.180-202.

Ariela Popper-Giveon and Naomi Weiner-Levy. 2014. "Returning to Ourselves: Palestinian Complementary Healers in Israel" *Qualitative Health Research* 24, pp. 33-45

אורי רם ודני פילק. "עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית (עד כה): ניתוח סוציו-פוליטי".
אתר תאוריה וביקורת.

<http://theory-and-criticism.vanleer.org.il/pdf/FilkRamMaabada.pdf>

Ram, Uri. 2005. "Jerusalem, Tel Aviv and the Bifurcation of Israel." *Int J Polit Cult Soc* 19, pp. 21–33

- 11. מעבר לרמת המדינה: רב תרבותיות בישראל לנוכח הגלובליזציה

Illouz, Eva & Nicholas John. 2003. "Global Habitus, Local Stratification, and Symbolic Struggles Over Identity". *The American Behavioral Scientist* 47(2), pp. 201-229.

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Bakersdale: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

- 12. קץ ההיסטוריה ומלחמת הציוויליזציות –
משימה 2: דיבייט בכיתה

Fukuyama, Francis. 1989 "The End of History" The National Interest
<http://ps321.community.uaf.edu/files/2012/10/Fukuyama-End-of-history-article.pdf>

Huntington, Samuel. 1993. "The Clash of Civilizations" Foreign Affairs

<http://history.club.fatih.edu.tr/103%20Huntington%20Clash%20of%20Civilizations%20full%20text.htm>

or

Barber, Benjamin R. 1992. "Jihad vs. MacWorld" The Atlantic
<http://www.theatlantic.com/doc/199203/barber>

קריאה מומלצת:

אורי רם, הגלובליזציה של ישראל: מק'דונלד בתל אביב, ג'יהאד בירושלים. תל אביב: רסלינג
– 13. ריבוי מודרנות

Casanova, José. 2011. "Cosmopolitanism, the clash of civilizations and multiple modernities" Current Sociology 59(2), pp. 252–267

Eisenstadt, S. N. 2000, "Multiple Modernities" Daedalus, 129 (1)

http://www.havenscenter.org/files/Eisenstadt2000_MultipleModernities.pdf

– 14. מקרי מבחן: זהות ושייכות אתנית-לאומית מול אזרחות:

Rothberg, Michael and Yasemin Yildiz. 2011. "Memory Citizenship: Migrant Archives of Holocaust Remembrance in Contemporary Germany" Parallax, 17 (4), pp. 32–48

Hammack, Phillip L. 2010. "Narrating hyphenated selves: Intergroup contact and configurations of identity among young Palestinian citizens of Israel." Inter

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 39 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 40 }

יסודות הסוציולוגיה חלק א'

קורס שנתי

תואר ראשון

מירב פרץ

perezmer@bgu.ac.il

סמסטר ב: יום א 18:00-19:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה מוקדש להיכרות עם תיאוריות ומושגי יסוד בדיסציפלינה הסוציולוגית. הקורס יציג את הפרדיגמות המרכזיות בתחום ויתמקד בתיאוריות סוציולוגיות קלאסיות ועכשוויות. הקורס יידון בשאלות המפתח של הדיסציפלינה אודות טיבו של המבנה החברתי, יחסי היחיד והחברה, סולידריות מול קונפליקט, סדר מול שינוי חברתי ועמדות אפיסטמולוגיות שונות; פוזיטיביזם לעומת פרשנות והבניה חברתית. לאורך הקורס נבחן שאלות אקטואליות באמצעות כלי החשיבה הסוציולוגיים, מתוך מטרה לפתח את הדמיון הסוציולוגי ואת החשיבה הביקורתית. כמו כן נתרגל מיומנויות אקדמיות בסיסיות של קריאת טקסטים סוציולוגיים וכתובה שמתייחסת אליהם ומקשרת ביניהם למקרים עכשוויים ומקומיים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס הוא מבוא ובסיס לקורסים אחרים בסוציולוגיה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
היכרות של תיאוריות סוציולוגיות, חשיבה ביקורתית, כתיבה ביקורתית

אופן ההוראה:
פרונטלי

מטלות הקורס:
מטלת אמצע (תוגש באמצע הסמסטר) - ניתוח מקרה על סמך התיאוריות שנלמדו בשיעורים הראשונים. משקל: 20% מהציון

מטלת סיכום (תוגש כשבועיים לאחר תום הסמסטר). ניתוח מקרה מתקדים על סמך התיאוריות והמאמרים שנלמדו לאורך הסמסטר. משקל: 60% מהציון

רשימות קריאה:

- גופמן, א.. (1989 [1959]). הצגת האני בחיי היום יום. תל אביב: דביר. עמ': 24-13, 202-215.
- בקר, הווארד (1993). [1963] חניכותו של מעשן המריחואנה. בתוך: רוט-הלר, דניאלה ונוה, ניסן. (עורכים), היחיד והסדר החברתי. תל אביב: עם עובד, עמ' 101-112.
- גופמן, אירווינג. (1983). [1963] סטיגמה וזהות חברתית. בתוך: סטיגמה. תל אביב: רשפים. עמ' 7-20.
- קימרלינג, ברוך (1993). מיליטריזם בחברה הישראלית. תיאוריה וביקורת 4: 123-140.
- סער, עמליה (2020). תרבותיזם: דילמות של רגישות חברתית ביחסי רוב-מיעוט. מעשי משפט, כרך י"א: 119-140.
- ברקוביץ, ניצה (1999). "אשת חיל מי ימצא?": נשים ואזרחות בישראל. סוציולוגיה ישראלית ב(1): 277-318.
- קריאת רשות:
- ויטיג, מוניק (2003). [1981] אדם אינו נולד אישה. בתוך: יאיר קדר, עמליה זיו ואורן קנר (עורכים): מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית, תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 103-111.
- סעיד, אדוארד (2002). [1978] אוריינטליזם. תל אביב: עם עובד. עמ' 32-11.
- אנדרסון, בנדיקט (1999). [1983] קהיליות מדומיינות: הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 35-68.
- ובר, מקס (1973). [1921] הביורוקרטיה, בתוך: ליסק מ. (עורך): סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד חברתי, תל-אביב: עם עובד. עמ' 247-263.
- בק, אולריך (2011). לחיות בחברת הסיכון העולמית. קוסמופוליטיות: תיאוריה ביקורתית למאה ה-21 (אסופת מאמרים). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 99-127.

יסודות הסוציולוגיה חלק ב'

קורס שנתי - חלק ב' של הקורס
תואר ראשון

מירב פרץ
perezmer@bgu.ac.il
מסטר ב: יום א 18:00-19:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה מוקדש להיכרות עם תיאוריות ומושגי יסוד בדיסציפלינה הסוציולוגית. הקורס יציג את הפרדיגמות המרכזיות בתחום ויתמקד בתיאוריות סוציולוגיות קלאסיות ועכשוויות. הקורס יידון בשאלות המפתח של הדיסציפלינה אודות טיבו של המבנה החברתי, יחסי היחיד והחברה, סולידריות מול קונפליקט, סדר מול שינוי חברתי ועמדות אפיסטמולוגיות שונות; פוזיטיביזם לעומת פרשנות והבניה חברתית. לאורך הקורס נבחן שאלות אקטואליות באמצעות כלי החשיבה הסוציולוגיים, מתוך מטרה לפתח את הדמיון הסוציולוגי ואת החשיבה הביקורתית. כמו כן נתרגל מיומנויות אקדמיות בסיסיות של קריאת טקסטים סוציולוגיים וכתובה שמתייחסת אליהם ומקשרת ביניהם למקרים עכשוויים ומקומיים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס הוא מבוא ובסיס לקורסים אחרים בסוציולוגיה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
היכרות של תיאוריות סוציולוגיות, חשיבה ביקורתית, כתיבה ביקורתית

אופן ההוראה:
פרונטלי

מטלות הקורס:
מטלת אמצע (תוגש באמצע הסמסטר) - ניתוח מקרה על סמך התיאוריות שנלמדו בשיעורים הראשונים. משקל: 20% מהציון

מטלת סיכום (תוגש כשבועיים לאחר תום הסמסטר). ניתוח מקרה מתקדים על סמך התיאוריות והמאמרים שנלמדו לאורך הסמסטר. משקל: 60% מהציון

רשימות קריאה:

- גופמן, א.. (1989 [1959]). הצגת האני בחיי היום יום. תל אביב: דביר. עמ': 24-13, 202-215.
- בקר, הווארד (1993). [1963] חניכותו של מעשן המריחואנה. בתוך: רוט-הלר, דניאלה ונוה, ניסן. (עורכים), היחיד והסדר החברתי. תל אביב: עם עובד, עמ' 101-112.
- גופמן, אירווינג. (1983). [1963] סטיגמה וזהות חברתית. בתוך: סטיגמה. תל אביב: רשפים. עמ' 7-20.
- קימרלינג, ברוך (1993). מיליטריזם בחברה הישראלית. תיאוריה וביקורת 4: 123-140
- סער, עמליה (2020). תרבותיזם: דילמות של רגישות חברתית ביחסי רוב-מיעוט. מעשי משפט, כרך י"א: 119-140.
- ברקוביץ, ניצה (1999). "אשת חיל מי ימצא?": נשים ואזרחות בישראל. סוציולוגיה ישראלית ב(1): 277-318.
- קריאת רשות:
- ויטיג, מוניק (2003). [1981] אדם אינו נולד אישה. בתוך: יאיר קדר, עמליה זיו ואורן קנר (עורכים): מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית, תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 103-111.
- סעיד, אדוארד (2002). [1978] אוריינטליזם. תל אביב: עם עובד. עמ' 11-32.
- אנדרסון, בנדיקט (1999). [1983] קהיליות מדומיינות: הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 35-68.
- ובר, מקס (1973). [1921] הביורוקרטיה, בתוך: ליסק מ. (עורך): סוגיות בסוציולוגיה: מבנה וריבוד חברתי, תל-אביב: עם עובד. עמ' 247-263.
- בק, אולריך (2011). לחיות בחברת הסיכון העולמית. קוסמופוליטיות: תיאוריה ביקורתית למאה ה-21 (אסופת מאמרים). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 99-127.

מבוא לאנתרופולוגיה א

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ניר אביאלי
חדר 360 ; avieli@bgu.ac.il
יום ג' 12:00 - 13:00

דבורה צגאו
לי רוט

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום? במהלך הקורס נעסוק בשאלות אילו ואחרות, ונטעם מעט מן השפע המגוון של המחקר האנתרופולוגי. נלמד על טקסים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, על הקשר התרבותי שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם. נלמד גם שהניתוח האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, ולפיכך, נדגיש את המתח שבין התופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים ("אתנוגרפיות") לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות. במהלך סמסטר א' נעקוב אחר התפתחות האנתרופולוגיה כתחום דעת מדעי ובסמסטר ב' נדון במספר תחומים מרכזיים. חשיבות רבה יש לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות. התרגול נועד לעורר השתתפות פעילה של התלמידים. חובה לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט מודפס, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס בסיס לכל הקורסים במחלקה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרות עם התיאוריות ושיטות המחקר האנתרופולוגיות

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

בוחן בקיאות על רשימת הקריאה (10%)

מבחן מסכם (40%)

מטלה א: ניתוח טקס (20%)

מטלה ב: ביצוע תצפית משתתפת (30%)

רשימות קריאה:

- בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים בין תרבותיים. תל אביב: דביר.
- סהלנס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינזיה ופולינזיה" בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים: שוקן, עמ' 153-162.
- הריס, מ. 1980. "הופעת הפרה הקדושה", בתוך: קניבלים ומלכים, תל אביב: ספרית הפועלים, עמ' 141-154.
- מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.
- אבוהב, א. (1998) "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית" בתוך אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594
- Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in his: Argonauts of the Western Pacific: New York: Dutton & Co., 81-104.
- Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group" in his Magic, Science and Religion. London: Faber and West.
- Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry (Introduction)", in his Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea, New York: Dutton & Co., 1-25.
- מיד, מ. 1966 [1930]. מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך פרימיטיווי. תל-אביב: מסדה: 11 - 64.
- שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דור התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211 - 226.
- אורטנר, ש. 2007 [1974]. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע לתרבות?" בתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר (ניצה ינאי, עורכת) -27-45. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
- Leach, E. 1969. "Genesis as Myth". In Genesis as Myth and other Essays. London: Cape.

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in *Implicit Meaning*. London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

גירץ, ק. (1990). משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי. פרשנות של תרבויות (עמ' 237-305). כתר.

Avieli, N. (2005). Vietnamese New Year rice cakes: Iconic festive dishes and contested national identity. *Ethnology*, 167-187.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 51 }

מבוא לאנתרופולוגיה - חלק ב

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

אמיר רייכר
amirreicher@gmail.com
ימי רביעי 10:00-14:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה מהווה המשך למבוא לאנתרופולוגיה חלק א
נמשיך את המסע דרך יסודות האנתרופולוגיה החל פחות או יותר משנות ה-70 ועד תחילת
המאה הזו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מהווה את הבסיס לחשיבה אנתרופולוגית ולכל קורס המשך לאורך התואר (במיוחד
לקורס תאוריות אנתרופולוגיות)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

יסודות החשיבה האנתרופולוגית (בדגש על יחסיות תרבותית, למידה מתוך עיני האחר, בחינת
תרבות כטקסט, פרשנות של סמלים ועוד).

ניהול קריירה בעולם משתנה

קורס שנתי

תואר ראשון

גוון צרויה

gavantzr@gmail.com

ימי שלישי 18:00-17:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

עולם העבודה העכשווי הינו דינאמי ומשתנה ללא הרף בשל מגמות של דיגיטציה, גלובליזציה, התארכות תוחלת החיים ומשברים המשנים את פני הכלכלה העולמית והמקומית, כדוגמת משבר הקורונה ומשבר האקלים. כדי להצליח בעולם משתנה זה, אנחנו נדרשים לגמישות מחשבתית, יכולות גבוהות של למידה וניהול עצמי ויכולת להתמודד עם תנאי חוסר ודאות ושינוי. זיהוי החוזקות שלנו, פיתוח ארגז כלים מקצועי ושדרוג המיומנויות האישיות והבן-אישיות בצורה מודעת, הינם תנאים הכרחיים להצלחה במקום העבודה.

מטרת הקורס היא לסייע לסטודנטים מהחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה לעבור מעולם הלימודים לעולם העבודה בצורה מוצלחת, באמצעות ביצוע התמחות מקצועית ורכישת "ארגז כלים" להבנת ארגונים. הקורס יסייע ללומדים להכיר את חוזקותיהם ולעצב את חזונם המקצועי.

קורס זה נועד לסטודנטים בשנה השלישית בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, ויכלול התמחות בת כשמונים/מאה שעות לאורך שנת הלימודים במגוון ארגונים בתחומי: יעוץ ארגוני, משאבי אנוש, פיתוח הדרכה, התנדבות וסיוע, שיווק, מחקר, ניהול, תקשורת, חינוך בלתי פורמלי ועוד. במקביל להתמחות, ישתתפו הלומדים במפגשים כיתתיים שיניחו את הבסיס התיאורטי והמעשי להתמחות ויכללו הרצאות פרונטאליות, תרגילים חוויתיים, סימולציות והתייעצות עם עמיתים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

ניסוח קורות חיים

שיפור יכולות הראיון - בראיון העבודה

תכנון מסלול קריירה

שיפור מיומנויות תקשורת והצגה עצמית

אופן ההוראה:

סדנאי

מטלות הקורס:

הגשת קורות חיים מעודכנים - שיעור שני

יומן רגשות - במהלך סמסטר א

קריאת עיתונות עסקית וניתוח כתבה - במהלך סמסטר א

הגשת פרופיל לינקדין מעודכן - במהלך סמסטר ב

עבודה מסכמת - לוח חזון אישי, יומן אישי

פרטי המפגשים:

שיעור 1 הכרות והצגת מבנה הקורס: תיאום ציפיות

מה זה ניהול קריירה?

מסלולי קריירה: דיון בהיצע התפקידים ומסלולי הקריירה לבוגרי המחלקה בשוק העבודה
כתיבת קורות חיים: תבנית בסיסית, פתיח, מסרים מקדמים, מכתב מקדים, המלצות, גרסאות
רפפורט, י' (2017). זהירות: שדרוג קורות חיים. אדם ועבודה, 8, 7-8.

שחר, א' אזאשי, ל' (2015). האם ניתן לשפר מסוגלות תעסוקתית? אדם ועבודה, 4, 29-33.
חשוב: נא להגיע לשיעור עם טיוטת קורות חיים.

משימה לשיעור הבא: להגיש טיוטת קורות חיים משופרת

שיעורים 2-3

ראיון עבודה אפקטיבי: הכנה לראיון, התמודדות עם שאלות מורכבות. ניהול רושם, ניהול שפת
הגוף, טונציה ושפה מילולית. סימולציות

בנימין, ב' (2018). ענף השיווק כמקור למידה למחפש העבודה. אדם ועבודה, 11, 11.
35-28.

כהנמן, ד' (2013). לחשוב מהר לחשוב לאט. כנרת, זמורה-ביתן, דביר, מוציאים לאור. פרק
21 : אינטואיציה מול נוסחאות .

רשף, ע' (2015). להטיס את הפרפרים במבנה: להיות במיטבך מול קהל ולהצליח באמצעות
פרזנטציה אפקטיבית. אוריון הוצאה לאור. 250-249.

שיעור 4

ניהול קריירה פרואקטיבי: חיפוש עבודה יוזם, ניהול עצמי ומיקוד בתוצאות, מעגל השפעה
ומעגל הדאגה, Managing Up, קידום ארגוני קובי, ס' (1996). שבעת ההרגלים של אנשים
אפקטיביים במיוחד. אור-עם .

הסבר על מטלת הביניים: החזון המקצועי

שיעור 5-6

להבין ארגונים - ארגז כלים תיאורטי ויישומי: סוגי ארגונים, תרבות ארגונית, רשתות ארגוניות,
פוליטיקה ארגונית סמואל, י' (2012). ארגונים: מבוא לתורת הארגון. כנרת, זמורה-ביתן.

שיעור 7-8

תקשורת אישית ובין-אישית בארגונים – ארגז כלים למנהלי/ות משאבי אנוש ופיתוח ארגוני:
מודל אפר"ת, הקשבה פעילה, רפלקציה, אמפתיה, משוב, כנות מדויקת, ניהול שיחות קשות
(כולל סימולציות) יוגב, צ' (2009). לגנוב את ההצגה. הקריה האקדמית אונו. (תקשורת
בין אישית)

שיעור 9

סדנת לינקדין סדנה מקוונת עם מומחית בתחום

שיעור 10

מנהלת משאבי אנוש או יועצת ארגונית? תפקידים, מסלולי קריירה, מודלים מארגנים לוי,
ע. (2008). ניהול ומנהיגות, שינוי וחדשנות. רימונים .

משולם, א. והרפז י. (2015). ניהול משאבי אנוש. ידיעות ספרים, אוניברסיטת חיפה .

שיעור 11-12

מפגש סיכום: גיבוש חזון אישי-מקצועי. סיכום תהליך ההתמחות. סיכום תהליך הלמידה
ופרידה

שווים ושווים יותר: מגדר, אתניות ומעמד בשוק העבודה

קורס שנתי

תואר ראשון

מהא כרכבי סבאח

mahasab@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק בניתוח סוציולוגי של אי-שוויון מגדרי בשוק העבודה, תוך התמקדות בשינויים היסטוריים לצד דפוסים עכשוויים, וננתח כיצד אלו מעצבים את האפשרויות והחסמים בפני נשים וגברים בשוק העבודה.

במהלך הקורס נסקור גישות תיאורטיות מרכזיות לחקר עבודה בשכר לעבודה ללא שכר ונעמיק בהבנת מנגנונים שמייצרים ומשמרים אי-שוויון, כגון פערי שכר, תקרת זכוכית, מגבלות קידום מקצועי והעסקה חלקית. הקורס כולל התבוננות השוואתית בצמתי הצטלבות של מגדר, מעמד ואתניות, תוך דיון בתפקידים של מוסדות, מדיניות חברתית, ונורמות תרבותיות בעיצוב השתתפותם של נשים ובגרים מקבוצות חברתיות שונות בשוק העבודה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה רלוונטי

אופן ההוראה:
פרונטלי+סיורים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 60 }

מטלות הקורס:

ביצוע מטלה הקשורה לאחד הסיורים (10%). פרטים בשיעור הראשון

הצגת רפרט בכיתה על את המאמרים מרשימת הקריאה (בזוגות) (20%). במהלך סמסטר א

הגשת הצעת מחקר (10%) (בזוגות) – יש להגיש את ההצעה בשיעור האחרון של סמסטר א

הגשת עבודת סמינר (בזוגות) (60%).

רשימות קריאה:

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)

שיעור 1-2: תחילתה של ההבחנה בין הפרטי לציבורי

Folbre, N. (1991). The Unproductive Housewife: Her Evolution in Nineteenth Century Economic Thought. *Signs*, 16 (3), 463-484

הרצוג, ח. 1994. נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי. מתוך: נשים ריאליות. מכון

ירושלים לחקר ישראל. פרק 2, עמ' 26-35

* ברקוביץ, נ. 1996. על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית. תיאוריה וביקורת, 9, 189-197.

שיעור: 2-3 החוזה המגדרי והעובד האידיאלי

*Hochschild, A. 1997. The time bind: when work becomes home, and home becomes work. New York: Metropolitan Books p. 35-54.

Sa'ar, Amalia (2009). Low-Income "Single Moms" in Israel: Redefining : the Gender Contract. *The Sociological Quarterly*, 50, 450–473

Sa'ar, A. (2016). Economic Citizenship: Neoliberal Paradoxes of Empowerment. Berghahn Books. P 1-13.

Blau, F. D. (2025). Gender Inequality in the Labor Market: Continuing Progress? *ILR Review*, 78(2), 275-303.

<https://doi.org/10.1177/00197939241308844> (Original work published 2025)

מיכל, פ. ווסרמן, ו. 2024. דת, מגדר וניו־ליברליזם. מתוך: מרחבי ניו־ליברליזציה בישראל:

כלכלה פוליטית, אתניות, דת ומגדר בעריכת שרה הלמן. הוצאת מכון ון ליר והקיבוץ

המאוחד. עמ' 149-172.

מעמד, אתניות ומגדר ואי-שיוויון

Acker, J. 2006. Inequality Regimes: Gender, Class, and Race in Organizations. *Gender & Society*, 20(4): 441–464.

Anthias, F. & Yuval-Davis, N. 1992. Racialized Boundaries: Race, Nation, Gender, Colour and Class and the Anti-Racist Struggle. Routledge.

היבטים של אי-שיוויון:

שיעור 4-5: אמהות אינטנסיבית ואבהות חדשה

הרצאת אורח

Are highly educated partners really more gender egalitarian? A couple-level analysis of social class differentials in attitudes and behaviors

*Cooke, L. P. 2014. Gendered Parenthood Penalties and Premiums across the Earnings Distribution in Australia, the United Kingdom, and the United States. *European Sociological Review* 30 (3):360–372

*Hays, S. (1996). *The cultural contradictions of motherhood*. Yale University Press.

Offer, S. & Kaplan, D. (2021). The “New Father” between ideals and practices: New masculinity ideology, gender role attitudes, and fathers’ involvement in childcare. *Social Problems*, 68(4), 986-1009.

שיעור 7-6: סגרגציה תעסוקתית, משרה חלקית ופערי שכר

*Blau, F. D. & Lawrence M. K. (2017). The Gender Wage Gap: Extent, Trends, and Explanations. *Journal of Economic Literature*, 55(3), 789–865.

Beham, B., Drobnič, S., Präg, P., Baierl, A., & Eckner, J. (2018). Part-time work and gender inequality in Europe: a comparative analysis of satisfaction with work–life balance. *European Societies*, 21(3), 378–402.

Helgøy, A. (2024). What sustains feminized part-time work at the gender equality frontier? Evidence from a vignette experiment. *Journal of European Social Policy*, 34(5), 542-555. <https://doi.org/10.1177/09589287241290751>

González, I., Seo, B., & Floro, M. S. (2022). Gender Wage Gap, Gender Norms, and Long-Term Care: A Theoretical Framework. *Feminist Economics*, 28(3), 84–113.

Goldin C., Kerr, S. P., & Olivetti, C. (2021). The other side of the mountain: Women's

employment and earning over the family cycle. IFS Deaton Review of Inequalities.

- Brower, A., & James, A. (2023). Sticky Floors, Double-Binds, and Double Whammies: Adjusting for Research Performance Reveals Universities' Gender Pay Gap is Not Disappearing. *Sage Open*, 13(3).
- Zafer Buyukkececi, Asaf Levanon, Anette Eva Fasang, Vered Kraus, Evgeny Saburov Women's Work-Family Trajectories and Earnings by Ethno-Religious Groups in Israel: More Equality in the Public Sector? *Advances in Life Course Research*
- Stier, H. & Herzberg-Druker, E. 2017. Running Ahead or Running in Place? Educational Expansion and Gender Inequality in the Labor Market Social Indicators Research 1187-1206.
- שיעור 8-9: עבודה שקופה כמנציחה אי-שוויון מגדרי
- *Hatton, E. (2017). Mechanisms of invisibility: rethinking the concept of invisible work. *Work, Employment and Society*, 31(2), 336-351.
- Kaplan, A. (2022). "Just Let it Pass by and

סמסטר א'

אנתרופולוגיה של טראמפיסטים ושל אמריקה בכלל

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

אמיר רייכר

amirreicher@gmail.com

ימי ראשון 16:00-18:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס אנתרופולוגיה של טראמפיסטים ושל אמריקה בכלל יתחיל מהבחירה של דונלד טראמפ לנשיאות ארה"ב. נסיים במהפכה האמריקאית ב-1776. לאורך הדרך, נבחן את שורשי המשבר החברתי בארה"ב של היום, תוך התמקדות במה שמכונה "מידל אמריקה": אותן ערים נשכחות במרכז ארצות הברית, הממוקמות במקומות שהם כביכול שום מקום. הקורס יסוב סביב מטאפורה מארגנת: בית קולנוע מט לנפול, המצוי בסיכור שהיתה פעם מרכזית בעיירה שהולכת וגוועת. נלמד ביחד ונחשוב דרך תאוריות של סטטוס (וובר), מעמד (מרקס), גאוה ובושה (הוכשילד), רגשות ואפקט (ברלנט). ננסה להחליט מה הדרך הכי נכונה (או הכי פחות שגויה) להבין את מה שקורה עכשיו

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית, עמידה מול קהל, דיון אקדמי

מבוא לשיטות מחקר איכותניות

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

יעלה להב רז
חדר 345. lahavraz@bgu.ac.il
כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרתו של הקורס היא להפגיש את הסטודנטים. יות עם אחת הפרדיגמות הדומיננטיות במדעי החברה של היום – המחקר האיכותני הפרשני – תוך כדי למידה של מושגים מרכזיים של הפרדיגמה והתנסות פרקטית בשיטות למחקר אמפירי שהיא מציעה. הקורס בנוי על למידה של שלוש אסטרטגיות מחקר מובחנות המרכיבות את פרדיגמת המחקר הפרשני האיכותני:

- ☐ אסטרטגיה מחקרית של ניתוח שיח אשר מעניקה מרכזיות לדרכי ניסוח, רטוריקה של הכוח וסמכות הידע המיוצרים דרך השפה הרשמית והכתובה.
 - ☐ אסטרטגיית המחקר האתנוגרפי ששמה במרכז מגע בלתי אמצעי עם המציאות הנחקרת ושיטתה המרכזית היא תצפית, תיאור ושיחה.
 - ☐ אסטרטגיית המחקר הנרטיבי הפונה לקולו של הסובייקט הנחקר כמקור להבנת המציאות החברתית-תרבותית ושיטתה המרכזית היא ראיון עומק.
- כל אחת מהאסטרטגיות הללו צומחת מתוך תפיסות תיאורטיות פילוסופיות, ומביאה איתה מושגים תיאורטיים ממדעי הרוח והחברה. לכן, במהלך ההיכרות וההתנסות עם האסטרטגיות נתייחס ליסודות של פנומנולוגיה והרמנויטיקה, תפישת "ההבניה החברתית של המציאות", גישת ה Verstehen -של מקס וובר והגישה פרשנית של קליפורד גירץ, חקר של מיקרו-היסטוריה, ותפישת "השיח" של מישל פוקו לפענוחם של יחסי הכוח, ולגישת "התיאוריה המעוגנת בשדה". לצד ההכרה של תפישות ומושגים מרכזיים לכול אחת מהאסטרטגיות,

הקורס שם למטרה לאפשר לסטודנטים. יות התנסות פרקטית בשיטות אלה לאיסוף חומר אמפירי לניתוח חברתי. לצורך זה הקורס יבנה על דיון בכיתה ועל ביצוע תרגילים ודיון בהם. התרגיל

עבודה בקבוצות התרגיל היא מרכיב חיוני וחשוב מאוד בקורס. התרגיל בקורס אינו מהווה רק כלי עזר נוסף להבנת החומר, אלא זירה בה מתקיימים תרגול ואימון של פרקטיקות מחקר הנלמדות בקורס. מפגשי התרגיל יעבדו הן במתכונת של הוראה פרונטלית והן במתכונת של סדנאות במהלכן נתנסה בפועל באסטרטגיות המחקר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מלמד כיצד לבצע מחקר איכותני

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, עריכת מחקר אמפירי איכותני

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

5% הגשת מתווה לשלוש אסטרטגיות המחקר: בחירת זירה מחקרית.

35% הגשת מטלת ניתוח שיח

25% הגשת מטלת ניתוח תצפית

35% הגשת מטלת ניתוח ריאיון

מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ניר אביאלי

חדר 360 avieli@bgu.ac.il

יום ג' 12:00 - 13:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אוכל, כמו אוויר לנשימה, הוא צורך חיוני ובסיסי לקיומו של האדם. אוכל הוא גם מוצר תרבותי מובהק, תוצר של תהליך דיפרנציאציה בו הופכים גרעיני החיטה לבאגט צרפתי, פסטה איטלקית או כופתאה סינית אשר מייצגים את הזהות האישית, החברתית, האתנית והלאומית של כל אחד מאתנו. "האוכל שלנו" מהווה לפיכך סמל קבוצתי רב משמעות ומושא לגאווה משותפת, ואילו "האוכל שלהם" זוכה לא פעם לביקורת ולדחיה ומהווה מוקד לסטראוטיפים תרבותיים ואתניים. קביעתו של הגסטרונום הצרפתי ברילאט סוורין: "אמור לי מה אתה אוכל ואומר לך מי אתה" מהווה נדבך מרכזי לסמינר, בו נכיר את הגישות השונות למחקר החברתי של אוכל ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות קולינריות. במהלך השנה נלמד לזהות את את הזירה הקולינארית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן מורכב על מגדר, מעמד, דת, אתניות ולאומיות. נדון באוכל כאמצעי המקשר בין בני האדם לאלים ובין החיים למתים. ננסה להבין מדוע הפרה קדושה בהודו ומדוע החזיר טמא עבור היהודים והמוסלמים. נחשוב על משמעותם של מאכלים בטקסים דתיים כגון חתונות ולוויות. ננתח את מבנה הארוחה בתרבויות שונות ונלמד על משמעותם של המבנים השונים. נלמד על מק'דונלד, על מזון מהיר ועל מזון איטי. וננסה לאפיין גם את המטבח הישראלי. במהלך הקורס נצפה גם בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים שעניינם אוכל ואכילה. הסטודנטים יתבקשו לקרוא מאמרים רלוונטיים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית ולהציגם בכיתה. במסגרת הקורס נקיים לפחות שני סיורים. המטלה המרכזית בקורס היא ביצוע מחקר אתנוגרפי שיעסוק באוכל ובאכילה והגשת עבודה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 71 }

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה; שיטות מחקר איכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרת התיאוריה רלוונטית, שימוש בשיטות מחקר אתנוגרפיות, הצגת המחקר בע"פ ובכתב

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

נוכחות קריאה והשתתפות פעילה בכיתה (10%)

הכנת שאלות לדיון על מאמר לקראת דיון בכיתה (5%)

הגשת הצעת מחקר (10%)

הגשת יומן אוכל/יומן מזווה (5%)

הצגת המחקר בכיתה (10%)

הגשת עבודה המבוססת על מחקר אתנוגרפי אמפירי (50%)

רשימות קריאה:

Tuchman, G. and Levine, H.G. 1993. 'New York Jews and Chinese Food: The Social Construction of an Ethnic Pattern'. Journal of Contemporary Ethnography. 22(3): 382-407.

Douglas, M. (1975). Implicit Meanings. Ch. 16 "Deciphering a Meal"

פ. בורדייה. שלוש דרכים להיבדל.

מתוך : Pierre Bourdieu, La distinction (Paris: Minuit, 1979), pp. 204–215

מצרפתית: ז'יזל ספירו וגדי אלגזי .

Sobal, J. 2005. Men, meat, and marriage: Models of masculinity. Food and Foodways, 13(1-2), pp.135-158.

Weiss, E., 2016. 'There are no chickens in suicide vests': the decoupling of human rights and animal rights in Israel. Journal of the Royal Anthropological Institute, 22(3), pp.688-706.

הצגת יומני אוכל בכיתה

Mintz, S. 1985. Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History. Chapter 5: Eating and Being (pp.187-214). Oxford: Penguin Books.

Appelbaum, K., 2005. 17 The anthropology of markets. TeAM YYePG, pp. 275-289.

http://cdn.preterhuman.net/texts/science_and_technology/A%20Handbook%20Of%20Economic%20Anthropology%20-%20James%20G.%20Carrier.pdf#page=292

Tierney, R.K., 2016. Consuming sumo wrestlers: Taste, commensality, and authenticity in Japanese food. Food, Culture & Society, 19(4), pp.637-653.

Rouse, C. and Hoskins, J., 2004. Purity, soul food, and Sunni Islam: Explorations at the intersection of consumption and resistance. *Cultural Anthropology*, 19(2), pp.226-249.

קריאה: רם, אורי. 2003. ה M הגדולה של מק'דונלדס. תיאוריה וביקורת, 23: 179 – 2012.

Hirsch, D., 2011. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs": The gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed Arab. *American Ethnologist*, 38(4), pp.617-630.

מרחבי זהות ותרבות:
דינמיקות של אזרחות ולאומיות
בקרב פלסטינים ערבים בישראל

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

מהא כרכבי סבאח
mahasab@bgu.ac.il
לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק במרחבי הזהות והתרבות של האזרחים הערבים הפלסטינים בישראל, תוך בחינת הדינמיקות המורכבות של אזרחות, לאומיות ותרבות במציאות של מיעוט ילידי במדינה יהודית. נדון במעמדו הייחודי של מיעוט זה, במדיניות הממסדית כלפיו, וביחסיו עם הרוב היהודי, עם שאר הפלסטינים ועם העולם הערבי. הקורס יתמקד באופנים שבהם התנאים ההיסטוריים והפוליטיים עיצבו את הזהות הלאומית, האזרחית והתרבותית, ובמתחים שבין שייכות אזרחית לבין זהות פלסטינית קולקטיבית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:
פרונטלית

מטלות הקורס:
10% - מטלה (פרטים יינתנו בשיעור הראשון)

20% - רפרט כיתתי

70% - מבחן בית

רשימות קריאה:

הפלסטינים בישראל אחרי קום המדינה: מרוב למיעוט

*קימרינג, ב' ברוך ומגדל, י', 1999. פלסטינים עם בהיווצרותו. הוצאת כתר, עמ' 145-167.
Bauml, Y. (2017). Israel's military rule over its Palestinian citizens (1948-1968): Shaping the Israeli segregation system. In N. R. Rouhana & S. S. Huneidi (Eds.), *Israel & Its Palestinian Citizens: Ethnic privileges in the Jewish State* (pp. 103–136). Cambridge University Press

היבטים דמוגרפיים: שינויים לאורך זמן

ח'מאסי, ר', 2011. "דמוגרפיה, הנדסת דמוגרפיה והשיח הדמוגרפובי", בתוך: ספר החברה הערבית בישראל 4: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ המאוחד, עמ' 13-25.

*חליחל, א', 2005. "שינויים דמוגרפיים באוכלוסייה הערבית בישראל מאז שנות החמישים". בתוך חידר עזיז (עורך), ספר החברה הערבית בישראל 1: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ המאוחד, עמ' 149-170.
Maoz, E. & Karkabi, N. (2024). Haifa City profile: Emergent binationalism in a settler colonial city. *Cities*, v. 124.

*קופמן, א', 2012. "מאפיינים דמוגרפיים ונגישות למשאבים על פי חלוקה עדתית". בתוך ש' משעל, א' קופמן, ח' אבו-בקר וע' סער (עורכים). החברה הערבית בישראל. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 13-23.

משבר הזהות: בין לאומיות לאזרחות

Ghanem, A. & Khatib, I. 2017. The nationalisation of the Israeli ethnocratic regime and the Palestinian Minority's Shrinking Citizenship. *Citizenship Studies Journal* 21(8), 889-902.

Jamal, A. 2017. In the shadow of the 1967 war: Israel and the Palestinians, *British Journal of Middle Eastern Studies*, 1-17.

*אגבריה, א. ומוסטפה, מ. "אתגור גבולות האזרחות הישראלית והלאומיות הפלסטינית בשיח החזונות של הפלסטינים בישראל" מדינה וחברה 7 (1), 2010 (כרך מיוחד על החזון העתידי). עמ' 37-58.

כבהא, מ. (2018). "שפה, זהות וחינוך בקרב הערבים בישראל". סוציולוגיה ישראלית, 20(1): 43–68.

רבינוביץ, ד', 1993. "נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלסטינים לערביי ישראל". תיאוריה וביקורת, 4: 141–151.

רבינוביץ, ד' ואבו בקר, ח'. 2002. הדור הזקוף, ירושלים: כתר. (עמודים ייקבעו בהמשך)

Ali, N. 2021. The Raa'm Enigma and the religious gamble: An informed reading of the Palestinian Arab community or groping in the dark.

חברה ותרבות :

Abu-Baker, K. 2016. Gender Policy in Family and Society among Palestinian Citizens of Israel: Outside and Inside Influences. In Ben-Rafael, E., Schoeps, J., Sternberg, Y. and Glöckner, O. (Eds.). Handbook of Israel: Major Debates. Chap. 27, pp. 453–473. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.

Arar, K., & Haj-Yehia, K. (2016) Access to Higher Education among Minorities, in: Arar, K. & Haj-Yehia, K. (eds) Higher Education and the Palestinian Arab Minority in Israel, pp. 23–40 (New York: Palgrave Macmillan).

Awayed-Bishara, M. 2021. "A Critical Intercultural Stance from the Margins: EFL Education in a Conflict-Ridden Context." Language and Intercultural Communication 21, no. 4: 515–529

Karkabi, Nadeem (2018). How and Why Haifa Has Become the "Palestinian Cultural Capital" in Israel. City & Community, 17(2), 492–513.

יונס, ה. וסער, ע. 2021. גיוון: נשות קריירה פלסטיניות אזרחיות ישראל, האוניברסיטה הפתוחה: רעננה. (עמודים ייקבעו בהמשך)

נוהאד, עלי ודעאס, רימאא. 2018. השכלה גבוהה בקרב המיעוט הערבי בישראל. הוצאת רסלינג (עמודים יוחלטו בהמשך)

סבאח-כרכבי, מ', 2017. "נישואין הומוגמיים בהשכלה בקרב האוכלוסייה הערבית-פלסטינית בישראל", סוציולוגיה ישראלית, יט(1), 92–119.

משפט וחברה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

רון דודאי
dudair@bgu.ac.il
יום שני ב16:00 ובתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק בניתוח של המשפט כתופעה חברתית, באופן כללי ובפרט בחברה הישראלית. להבדיל מגישות הרואות במשפט מערכת סגורה, הגישה הסוציולוגית תופסת את המשפט כתופעה המשקפת ומעצבת את ההקשר החברתי והפוליטי בו היא פועלת. במהלך הקורס נקדיש מקום מרכזי לגישות תיאורטיות ואמפיריות שונות לשאלת היסוד: באלו אופנים מהווה המשפט כלי לשינוי חברתי, ומהם המיגבלות על יכולתו להשיג מטרות אלו. נעסוק גם, בין השאר, בדיונים השונים לגבי האמון והלגיטימציה – או היעדרם – כלפי המשפט בקרב קבוצות חברתיות שונות; באופנים בהם שיטור ואכיפת חוק משקפים ומעצבים קווי שסע חברתיים, פוליטיים, כלכליים ותרבותיים; בסוציולוגיה של מקצועות משפטיים – עורכי דין ושופטות; ובייצוגים תרבותיים של משפט ומשפטנים, בעיקר בסרטי קולנוע וסדרות טלוויזיה. במהלך הקורס נדון גם בדיונים על תפקידו של בית המשפט העליון ושל חקיקה ועל היחסים בין הרשות השופטת, הממשלה והכנסת כפי שבאו לידי ביטוי במסגרת הצעות ההפיכה המשפטית וההתנגדויות לה; ונדון בתפקיד המשפט המקומי והבינלאומי בהקשר הארועים מאז השביעי באוקטובר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס מסתמך בין השאר על מושגים וגישות מהקורס יסודות הסוציולוגיה ועומד בזיקה לקורס החברה בישראל.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יוכל לסייע בהבנת והפנמת חלק מהחומרים בקורס תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות ויפתח חשיבה ויכולת מחקר שיוכלו לסייע בכתיבת סמינרים.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס יחשוף את הסטודנטים לתיאוריות ודפוסי חשיבה של הסוציולוגיה של המשפט, גישות ביקורתיות למשפט, ומושגים רלוונטים בתוך התחום של משפט וחברה שעוסקים במיגדר, אתניות, ענישה, ואלימות. הסטודנטים יכירו שיטות מחקר ומתודולוגיות אופייניות לסוגי ניתוח ושדות מחקר אלו. במהלך הקורס הסטודנטים ירכשו ידע והבנה של סוגיות משפטיות-חברתיות בחברה הישראלית בת-זמננו, ויפתחו חשיבה ביקורתית ויכולות ניתוח של נושאים כאלו.

מטלות הקורס:

הצגת מקרה מבחן בכיתה, 20 אחוז מהציון, במהלך הסמסטר - בחינה של הבנה של חומרים
תיאורטיים ויכולת ניתוח של מאמר או פסק דין

עבודה סופית, עד סוף חופשת הסמסטר, 80 אחוז מהציון - בחינה של הבנה מעמיקה של
חומרי הקורס ויכולת אינטגרציה ביניהם, ויכולת לנתח סוגייה רחבה בחברה הישראלית בראי
הפרספקטיבה של משפט וחברה

רשימות קריאה:

פתיחה: המשפט והסדר חברתי, דין ראשוני
שמוע-נר, ל., & דורצ'ין, א. (2016). תרבות נהיגה בישראל: סגנון נהיגה ויחס לחוקי התעבורה. סוציולוגיה ישראלית 17(2): 138-159
משפט וחברה: מושגי יסוד, התפתחות התחום, גישות
דפנה הקר (2008). הזמנה לסוציולוגיה של המשפט ומיפוי ראשוני של התחום בישראל". דין ודברים, ד': 95-129
המשפט ככלי לשינוי חברתי
הדר אבירם (2010). האם המשפט משיג את מטרותיו? תשובות מעולם המחקר האמפירי.
בתוך האם המשפט חשוב? (עורכות דפנה הקר ונטע זיו), 27-62
גד ברזילי (2010). המשפט כשדה במסגרת של כוח פוליטי: האם בתי משפט הם נשאי שינוי חברתי-פוליטי, ואם כן - כיצד? בתוך האם המשפט חשוב? (עורכות דפנה הקר ונטע זיו), עמ' 107-125.
פסיקה משפטית ושינוי חברתי
גביון רות (2009). התקווה החלולה: האם בתי משפט יכולים להביא לשינוי חברתי? ביקורת על המהדורה השנייה של ספרו של ג'רלד רוזנברג, מעשי משפט ב': 15-32
גרוס, א. (2019). הסיפור של דנילוביץ: "תנו לדייל להתרומם אל-על". מעשי משפט, י', 13-59
משפט ומיגדר
ראויה אבו רביעה, "בתוך החוק, מחוץ לצדק: פוליגמיה, אזרחות ממוגדרת וקולוניאליזם במשפט הישראלי"
משפט והתפתחויות חברתיות: על צמיחה של זכויות חדשות
ליפשיץ, ע. (2023). זכותם החוקתית של זקנים לקשרים בין-דוריים. משפט וממשל, כ"ה(2), 1-39
משפט, חברה ואנשים עם מוגבלויות:
יותם טולוב ואורי שלומאי (2019). לא בטיפול: מעבר משיח טיפולי לשיח של אוטונומיה וזכויות אדם בהליך מינוי אפוסטרופוס לאדם, בעקבות חקיקת חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות. מחקרי משפט ל"ב: 1-47.

שגית מור (2019). עשרים שנה לחוק שוויון אנשים עם מוגבלויות – קווים לדמותה של מהפכה משפטית בהתהוות. משפט וממשל כ': 267-301
משפט, אכיפת חוק ומיעוטים
יאיר יאסן וגיא בן פורת, חשודים מידיים - מיעוטים, משטרה ואזרחות בישראל, הוצאת למדא - האוניברסיטה הפתוחה, ספטמבר 2024
ריאד טיבי וסאיד תלי (2013). לוד וטייבה: שיטור-יתר ושיטור-חסר. בתוך: שיטור בחברה משוסעת (עורכים: אורי גופר וגיא בן פורת), פרדס.
עריכת דין לשינוי חברתי
אוסטין סאראט וסטיוארט שיינגולד (2008). [1998] עריכת דין לשינוי חברתי ושעתוק הסמכות המקצועית. מעשי משפט א': 127-135
נטע זיו (2008). עריכת דין לשינוי חברתי בישראל: מבט לעתיד לאחר שני עשורי פעילות. מעשי משפט א': 19-36.
ייצוגים קולונועיים של משפט
"לקראת תיאוריה של 'משפט וקולנוע': מבט על טראומה וזיכרון, החלמה וצדק, נשים וקרבנות עבירה בחברה פוסט טראומטית שסועה (קריאה תורת משפטית בסרטו של רומאן פולנסקי 'העלמה והמוות')". מחקרי משפט 2, 159. (2005)
הרפורמה משפטית
רפורמת המשפט של שר המשפטים יריב לוין, 4.1.2023, ערוץ הכנסת, עד דקה 06:00
<https://www.youtube.com/watch?v=RzLEgHeAwPU>
תמצית עמדת הפורום בנושא המהפכה המשטרית המתוכננת על ידי ממשלת ישראל ה-37, 20.1.2023
על משפט ומלחמה מאז ה-7/10
ברק מדינה (בכתובים), המשפט הישראלי במלחמת העזה (2023-2025): אנטומיה של ריסון שיפוטי

פוליטיקת הזיכרון בפולין - קורס אזורי

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

יפעת גוטמן

בניין 72, חדר 380, email: gutmany@bgu.ac.il

ימי שלישי 12-14, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

פולין היא מדינת לאום מודרנית עם עבר היסטורי רב תהפוכות: מימי הממלכה המאוחדת המפוארים ועד חלוקתה לשלוש טריטוריות בשליטת מעצמות שונות, הכיבוש הנאצי והסובייטי במלחה"ע השניה, שלטון קומוניסטי עד 1989, ומעבר הירואי לדמוקרטיה שעמדה למבחן משנות האלפיים ע"י ממשלה לאומנית ופופוליסטית. הקורס סוקר את ההתמודדות של פולין עם תקופות היסטוריות שונות ברגעים פוליטיים שונים ובמיוחד מאז המעבר לדמוקרטיה. זיכרון קולקטיבי ישמש כעדשה מרכזית לבחינת מאבקים פוליטיים וחברתיים, והבניית הזהות הלאומית מול "אחרים" משמעותיים: יהודי פולין, גרמניה ממערב ורוסיה ממזרח. נבין כיצד זיכרון העבר הפולני מבנה את גבולות הרוב הפולני-קתולי מול קבוצות מיעוט ולאומים אחרים, וכיצד הוא משמש בהתמודדות עם בעיות ההווה. הקורס יתמקד בשיח הפוליטי המרכזי ובמחאות של מיעוטים וקבוצות חברה אזרחית בתקופות שונות תוך התמקדות במחקרים אקדמיים וייצוגי תרבות פופולארית של העבר בסרטי קולנוע, ספרות ואמנות. מטרת הקורס: הכרת החברה הפולנית לאורך ההיסטוריה ובעשורים האחרונים, חקר הלאומיות והזיכרון הקולקטיבי דרך העדשה של פוליטיקת הזיכרון, יכולת ניתוח של סוגיות ודיונים מרכזיים עכשוויים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

למידה ויישום של תיאוריות של לאומיות וזיכרון קולקטיבי במקרה מבחן שנחקר באופן היסטורי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית; היכרות עם מחקר סוציולוגי-היסטורי; יכולת ניתוח של סוגיות ודיונים היסטוריים ופוליטיים עכשוויים; יישום של תיאוריות ומושגים על מקרי מבחן ותופעות מקומיות ועל-לאומיות.

אופן ההוראה:

פרונטלי בשילוב דיונים בכיתה, תמונות, כתבות, סרטי קולנוע וסרטונים וחומרים נוספים

מטלות הקורס:

20% - קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה. הצגת מאמר מקריאת החובה במהלך הסמסטר -

מטלת אמצע - ניתוח של סרט קולנוע - 30% - תימסר בשיעור השמיני

מטלת סיכום - 50% - תימסר בשיעור האחרון, להגשה חודש לאחר מכן

רשימות קריאה:

מערך השיעורים:

1. הקדמה – למה פולין?
Zubrzycki, Geneviève. 2001. "We, the Polish Nation": Ethnic and civic visions of nationhood in Post-Communist constitutional debates." *Theory and Society* 30, pp. 629-668.
2. איזו פולין? איך חקרו את פולין חוקרים פולנים ואיך ישראלים או יהודים-אמריקאים
Ury, Scott. 2000. "Who, What, When, Where, and Why Is Polish Jewry? Envisioning, Constructing, and Possessing Polish Jewry" *Jewish Social Studies, New Series* 6 (3), pp. 205-228
פלדמן, גיקי. 2001. בעקבות ניצול השואה: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית. תיאוריה וביקורת 19 עמ' 167-190.
3. מהי פוליטיקת זיכרון?
Korycki, Kate. 2017. "Memory, Party Politics, and Post-Transition Space: The Case of Poland" *East European Politics and Societies and Cultures* 31 (3), pp. 518–544 .
Huyssen, Andreas. 2003. *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory* Stanford: Stanford University Press
4. רקע תיאורטי - עיצוב והעברת זיכרון
Halbwachs, Mourice. 1992. Chapter 1, *On Collective Memory*. Chicago: Chicago University Press
Nora, Pierre 1989. "Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire" *Representations* 26, pp. 7-24
Irwin-Zarecka, Iwona. 1994. *Frames of Remembrance: the dynamics of collective Memory* New Brunswick: Transaction Publishers
5. רקע היסטורי

Ury, Scott and Theodore R. Weeks. 2012. "O Brother, Where Art Thou? The Search for Inter-Ethnic Solidarity in the Late Imperial Era," Gal-Ed 23, pp. 97-130

Michlic, Joanna Beata. 2006. Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present, Lincoln: University of Nebraska Press

Kemp-Welch, A. 2008. Poland under Communism: A Cold War History. Cambridge and New York: Cambridge University Press

קריאה מומלצת:

Judt, Tony. 2005. Postwar: A History of Europe since 1945, New York: Penguin Press

Kersten, Krystyna and Pawel Szapiro. 1989. "The Context of the So-called Jewish Question in Poland after World War II" Polin 4, pp.

Davies, Norman. 1982. God's Playground: A History of Poland, 2 Vols., Oxford: Clarendon Press.

שיעור 6 - מחלוקות ומאבקי זיכרון:

א. קומוניזם ודמוקרטיה

1. השלטון הקומוניסטי ומחאות 1968

Stola, Dariusz..2000. "The Anti-Zionist Campaign in Poland 1967-1968" Jewish Studies at the Central European University, pp. 1-8

Plocker, Anat. 2011. "The Fifth Column: The launch of the anti-Zionist Campaign in Poland, June 1967," Zmanim 116, pp. 90-101

שיעור 7 – 2. מחאות שנות ה-1980 והמעבר לדמוקרטיה 1989

Matynia, Elzbieta. 2001. "Furnishing Democracy at the End of the Century: Negotiating Transition at the Polish Round Table & Others." In Eastern European Politics and Society 15 (2), pp. 454-471

Meardi, Guglielmo. 2005. "The Legacy of 'Solidarity': Class, Democracy, Culture and Subjectivity in the Polish Social Movement". Social Movement Studies 4 (3), pp. 261-80.

(בימאי: אנדז'י ויידה. 2013. Walesa: Man of Hope סרט

Stola, Dariusz. 2012 "Poland's Institute of National Remembrance: A Ministry of Memory?", in: A. Miller, M. Lipman (eds.), *The Convolutions of Historical Politics*, Budapest: Central European University Press, pp. 46-58.

שיעור 8 – הסרט "אידה" (2013. בימאי: פאבל פבליקובסקי) – מטלת אמצע

שיעור 9 - ב. זכרון השואה ותחיית העבר היהודי

עד 1989

Polonski, Antony (ed.). 1988. *My Brother's Keeper?: Recent Polish Debates on the Holocaust*, London: Routledge.

Michlic, Joanna Beata. 2006. *Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present*. Lincoln: University of Nebraska Press

Glowacka, Dorota. 2010. "Review of 'Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present,'" *Shofar: An Interdisciplinary Journal of Jewish Studies*, 28 (2), pp. 173-176

שיעור 10 - 1989-1990s

Irwin-Zarecka, Iwona. 1989. *Neutralizing Memory: the Jew in contemporary Poland*, New Brunswick: Transaction Publishers

Glowacka, Dorota. 2012. "Changing Images of 'the Jews' in Polish Literature and Culture 1980-2000", *Polin* 24, pp. 299-320.

Czyzewski, Krzysztof. 2007. "The Line of Return: Practicing Borderland in Dialogue with Czesław Miłosz

Czesław Miłosz," *TCDS Bulletin*, 17/1 (52), pp. 2-6

----.2005. *Coming Down to the Heart of It. Reinventing Central Europe*, June 5. <http://www.talaljuk-ki.hu/index.php/article/articleview/201/1/66/> [Accessed 31 December 2013]

שיעור 11 – 2001 - המחלוקת סביב "שכנים"/יאן גרוס

גרוס, יאן. 2001. שכנים. ירושלים: יד ושם וידיעות אחרונות. עמ' 43-29 ואפילו (עמ' 133-134).

Polonsky, Antony & Michlic, Joanna (eds.). 2004. *The Neighbors Respond: The Controversy over the Jedwabne Massacre in Poland*, Princeton: Princeton University Press

גרוס, יאן. 2001. "ובכל זאת שכנים." בשביל הזיכרון, 43 ע"מ 31-38.
(המאמר התפרסם במקור ב-Rzeczpospolita ב-11 באפריל 2001. תרגום מפולנית: אורי הופרט]

Michlic, Joanna Beata and Malgorzata Melchior. 2013. "The Memory of the Holocaust in Post-1989 Poland—Its accomplishments and its powerlessness" in John-Paul Himka, Joanna Beata Michlic (eds.) *Bringing the Dark Past to Light: The Reception of the Holocaust in Postcommunist Europe*. Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 403-450

שיעור 12 - 2000-2014 - "תחיית העבר היהודי" (The Jewish revival)
Lehrer, Erica. 2007. "Bearing false witness? Vicarious Jewish identity and the politics of affinity," in Dorota Glowacka and and Joanna Zylinska (eds.) *Imaginary Neighbors: Mediating Polish-Jewish Relations after the Holocaust*, Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 84-109

Plonowska Ziarek, Ewa. 2007. "Melancholic Nationalism and the Pathologies of Commemorating the Holocaust in Poland", in: Dorota Glowacka & Joanna Zylinska, *Imaginary Neighbors*, Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 301-326.

Tokarska-Bakir, Joanna. 2007. "You from Jedwabne", *Polin* 20, pp. 413-428.
Michlic, Joanna Beata. 2012. "Remembering to Remember, Remembering to Benefit, Remembering to Forget: The Variety of Memories of Jews and the Holocaust in Postcommunist Poland", *Jerusalem Center for Public Affairs* 113
<http://jcpa.org/article/remembering-to-remember-remembering-to-benefit-remembering-to-forget-the-variety-of-memories-of-jews-and-the-holocaust-in-postcommunist-poland>. [Accessed April 4 2014.

Waligórska, Magdalena. 2014. "Stettin, Szczecin, and the 'Third Space.'" *Urban nostalgia in the German/Polish/Jewish borderlands* in Erica Lehrer und

Michael Meng, (eds.) Constructing Pluralism: Space, Nostalgia, and the Transnational Future of the Jewish Past in Poland, Bloomington: Indiana University Press

שיעור 13 – כתיבה מחדש של העבר היהודי והעבר הקומוניסטי – 2015-הווה

חוק הזיכרון (2018) ו"מדיניות ההיסטוריה" של PiS

Kubik, Jan. 2016. "Solidarity's Afterlife: Amidst Forgetting and Bickering"

*תימסר עבודה מסכמת

צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

פרופ' רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

ימי שני ב-1600 ובתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה ישתמש במקרה המבחן של צפון אירלנד על מנת לבחון היבטים סוציולוגיים של אלימות פוליטית, יחסים בין קבוצות ותהליכי שלום בחברה שסועה. החברה הצפון אירית זכתה לעניין מחקרי רב ומהווה מקרה-מבחן עשיר לסוגיות אלו.

הסכסוך האלים בצפון אירלנד בין סוף שנות השישים לסוף שנות התשעים הוא העקוב מדם ביותר במערב אירופה של אחרי מלחמת העולם השנייה, ונחשב במשך שנים רבות לדוגמה מובהקת של סכסוך בלתי-פתיר; תהליך השלום שהוביל לסיומו נחשב לדוגמה מוצלחת של הפסקת אלימות מאורגנת, אך השסעים, המתחים וההפרדה החברתית בין המיגזרים בצפון אירלנד נותרו משמעותיים.

בקורס זה נבחן את התהליכים החברתיים והגורמים ביסוד הצמיחה והדעיכה של האלימות הפוליטית בצפון אירלנד, את ההשלכות של דינמיקה זו על החברה, ואת האופנים בהם קבוצות ומיגזרים שונים מתמודדים כיום עם מורשת הסכסוך. בין השאר נעסוק גם בתהליכי פיוס בין קהילות והאופנים המורכבים בהן קטגוריות שונות של זהות – לאום, דת, מיגדר, קבוצה פוליטית – באות לידי ביטוי בהקשר של סכסוך, ונבחן כיצד תהליכי שינוי והמשכיות ביחסים הבינ-קבוצתיים ובזיכרון הסכסוך באים לידי ביטוי בשורה של שדות כגון חינוך, שיטור, הנצחה, ספורט, ותיירות, כמו גם היחס הצפון אירי לסכסוך הישראלי-פלסטיני.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

נשתמש במושגים מקורסי מבוא של שנה א.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

יש לעתים זיקה לחלק מהחומרים בקורס החברה בישראל.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מושגים ושיטות ניתוח יוכלו לשמש בסמינרים בשנה ג' ולקורס תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, יכולת ניתוח של מקרי מבחן, ניתוח סוציולוגי של ייצוגים תרבותיים כגון סרטים וסדרות טלוויזיה, הכרה לעומק של חברה אחרת.

מטלות הקורס:

ניתוח של סרט או סדרת טלוויזיה העוסקת בצפון אירלנד לאור מושגים וגישות שלמדנו בקורס.

2-3 עמודים

20 אחוז מהציון

הגשה בנקודת השני-שליש של הסמסטר, תאריך מדויק יימסר בהמשך.

מטלת הסיכום תכלול שאלה אחת לבחירה מתוך שלוש שיעסקו בניתוח אינטגרטיבי של מושגים שנלמדו בקורס, ושאלה פתוחה שתוקדש לזהוי ונתוח לקחים מתהליך השלום בצפון אירלנד.

80 אחוז מהציון

ההגשה תהיה בסוף חופשת הסמסטר.

רשימות קריאה:

- (1) פתיחה-הפרדוקסים של צפון אירלנד
קריאת חובה: חגי מטר, "יום שישי הטוב, הכל טוב", הארץ, 2013
פודקאסט: חדשות חוץ (הארץ), צפון אירלנד
1.10588302-PODCAST-<https://www.haaretz.co.il/digital/podcast/.premium>
צפייה: נערות דרי (Derry Girls), עונה 2, פרק 1
(2) רקע היסטורי: הולדת צפון אירלנד והתגבשות השטחים והמחלוקות בה
Jonathan Tonge, Northern Ireland, Polity Press 2006, pp. 12-26
רשות:
גיא ביינר, ניצחון התבוסה ותבוסת הנצחנות: מסורות זיכרון מתחרות באירלנד המודרנית,
זמנים 2006, 95:4-13
(3) על צמיחת מחאה, או-איך התחילו הצרות?
Birrell, D. (1972). "Relative deprivation as a factor in conflict in Northern Ireland", Sociological Review, 20(3):317-343.
(4) אלימות פוליטית בחברה שסועה: כיצד היא פורצת, מתקבעת ומשפיעה
White, R. W. (1989). "From peaceful protest to guerrilla war: Micromobilization of the Provisional Irish Republican Army", American Journal of Sociology, 94(6):1277-1302.
רשות:
גיא ביינר, "מתינו הפניאנים": טרור אירי רפובליקני במאה התשע-עשרה,
זמנים 2009, 108:46-61
(5) ממלחמה לשלום: הסכם יום שישי הטוב ותהליך השלום
O'Kane, E., & Dixon, P. (2019). The Northern Irish Peace Process: Political Issues and Controversies. In The Legacy of the Good Friday Agreement (pp. 15-33). Palgrave Macmillan, Cham.
פרטים על הסכם השלום ומרכיביו באתר של הפרלמנט של צפון אירלנד:
http://education.niassembly.gov.uk/post_16/snapshots_of_devolution/gfa
רשות:
קולום מק'קאן, "לחצות אוקיינוס", עם עובד 2016, עמ' 116-175
(6) אסירים, שוטרים, והמאבק ללגיטימיות חברתית בזמן מעברים פוליטיים

אליסון גראהם (2013). "מתווה לשיטור דמוקרטי בכל מקום בעולם? רפורמה במשטרה, שינוי פוליטי ופתרון סכסוכים בצפון אירלנד", בתוך שיטור בחברה משוסעת, אורי גופר וגיא בן פורת (עורכים), פרדס.

רשות:

להרס, ליאור (2016). "שחרור אסירים, צדק ופיוס: בין צפון אירלנד לישראל-פלסטין", פוליטיקה 43-10:25

7) האם הסדר של "שיתוף בשלטון" תורם לפתרון סכסוכים או מקבע חברות שסועות?

מירב אמיר, "עידן חדש בצפון אירלנד? לא ממש", שיחה מקומית, 11 מאי 2022.

McGarry, J., & O'leary, B. (2006). Consociational theory, Northern Ireland's conflict, and its agreement. Part 1: What consociationalists can learn from Northern Ireland. *Government and Opposition*, 41(1), 43-63.

Dixon, P. (2011). Is consociational theory the answer to global conflict? From the Netherlands to Northern Ireland and Iraq. *Political Studies Review*, 9(3), 309-322.

8) האם יש "למתוח קו" על העבר או להעניש אשמים ולפצות קורבנות?

קטרין בנהולד, "הלכה של צפון אירלנד: הייתכן שלום בלי צדק?", 2015,

Jankowitz, S. (2018). The 'hierarchy of victims' in Northern Ireland: A framework for critical analysis. *International Journal of Transitional Justice*, 12(2), 216-236.

9) כיצד ניתן להתמודד עם הפרדה חברתית?

Hayes, B. C., McAllister, I., & Dowds, L. (2007). "Integrated education, intergroup relations, and political identities in Northern Ireland", *Social Problems*, 54(4):454-482.

Liston, K., & Deighan, M. (2018). Whose 'wee country'? identity politics and sport in Northern Ireland. *Identities*, 1-19.

Hayward, K., & McManus, C. (2019). Neither/nor: The rejection of unionist and nationalist identities in post-agreement Northern Ireland. *Capital & Class*, 43(1), 139-155.

Sean O'Hagan, Belfast: Divided in the Name of Peace, *The Guardian*, 22 Jan 2012

10) מה המקום והתפקיד של מיגדר בסכסוכים אלימים ופתרונם?

Ashe F. (2006) The Virgin Mary Connection: Reflecting on Feminism and Northern Irish Politics, *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 9:4, 573-588

Stapleton, K., & Wilson, J. (2014). Conflicting categories? Women, conflict and identity in Northern Ireland. *Ethnic and Racial Studies*, 37(11), 2071-2091.

Pierson, C. (2019). Gendering peace in Northern Ireland: The role of United Nations Security Council Resolution 1325 on women, peace and security. *Capital & Class*, 43(1), 57-71.

Ashe,

11) מה ניתן ללמוד מהיחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני בצפון אירלנד?

Hill, A., & White, A. (2008). "The flying of Israeli flags in Northern Ireland". *Identities: global studies in culture and power*, 15(1):31-50.

Arar, R. (2017). International solidarity and ethnic boundaries: using the Israeli–Palestinian conflict

תיאוריות אנתרופולוגיות

(תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו)

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק

rafig@bgu.ac.il

ימי א' 12-13

מתרגלת: דבורה צגאו

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

בעשורים האחרונים חלו שינויים תיאורטיים נרחבים בתחום הידע האנתרופולוגי ובאופני ייצור הידע החברתי. שינויים אלה הם תולדה של התמודדויות עם אתגרים תיאורטיים, מתודולוגיים וערכיים ביחס לדרכי החשיבה האנתרופולוגית הקודמים. בתוך כך, התגבשו מסגרות תיאורטיות חדשות המבקשות להתייחס לשינויים החברתיים והסביבתיים המתחוללים בזירות המקומיות והגלובליות, לשינוי ביחס אל נושאי המחקר ואל מושאיו, ואף לשינויים שהתחוללו בתחומי דעת אחרים חיצוניים לאנתרופולוגיה.

תיאוריות אנתרופולוגיות "מתקדמות", או ליתר דיוק – תיאוריות אנתרופולוגיות בנות זמננו, הן כאלה אשר מבקשות להתנתק מהתיאוריות הקודמות, המודרניסטיות, האובייקטיביות לכאורה, אלה שהציגו התבוננות מנקודת המבט של הצפון הגלובלי. מדובר על תיאוריות חדשניות המגיבות באופנים מאתגרי מחשבה על שאלות הקשורות באופני הייצוג של "האחר", ביחסי הכוח הגלומים באופני ייצוג אלה ובמיקומו/ה של החוקר/ת ביחס ל"אחר".

הקורס הנוכחי יעמוד על כמה מהפיתוחים התיאורטיים באנתרופולוגיה בת-זמנינו ובכלי המחקר העומדים כעת לרשותם של אנתרופולוגים/יות בדרכם לחקור את החברה, התרבות והאדם.

נעסוק בתיאוריות המתפתחות כעת, בעידן הגלובאלי (או הפוסט-גלובלי), הפוסט-מודרני, זה המתהווה בצל משבר אקלים עולמי (וכעת גם בצילו של משבר נגיף הקורונה). קורס זה,

המבוסס על קריאה, דיון, מחשבה ביקורתית, ניתוח וכתיבה – יספק כלים תיאורטיים המאפשרים פרשנות אנתרופולוגית למגוון רחב של סיטואציות ותופעות חברתיות-תרבותיות בעידן הנוכחי.

הקורס יתמקד במפני החשיבה המשפיעים כעת על עיצוב הידע האנתרופולוגי, לרבות מה שמכונה המפנה האונטולוגי, ההתייחסות אל חומרים, אובייקטים, ארטיפקטים ומוצרי צריכה, אל מערכות היחסים שבין האדם וסביבתו, אל תצורות חשיבה פוסט-הומניסטיות ואל העיסוק ביחסי כוח, מרחב, גוף ומגדר, מדע וטכנולוגיה ועוד. הקורס ילווה בהרצאות אורח/ות של חוקרים וחוקרות מהמובילים/ות בתחומם/ן. הרצאותיהם/ן יסייעו לנו בהבנה ובדיון אודות תיאוריות הניצבות כעת בחזית המחקר ואשר שימשו את אותם/ן חוקרים/ות בעבודתם. מטלות הקורס יעודדו התנסות מעשית בשימוש במסגרות התיאורטיות ובמושגים אנתרופולוגיים כדי לנתח תופעות חברתיות-תרבותיות בנות זמננו ולפרש את הדרמה החברתית המתחוללת כעת מסביבנו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה, שיטות מחקר איכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס פותח צוהר לתיאוריות אנתרופולוגיות בנות זמננו, ומספק בסיס תיאורטי רחב לסמינרים שונים בשנה ג' ואף לסטודנטים/יות המעוניינים להמשיך ללימודים בתואר השני

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, התמודדות עם תכנים תיאורטיים מופשטים, עמידה מול קהל, קישור בין אמפיריקה לבין תיאוריה, חילוץ תובנות תיאורטיות מעבודה אתנוגרפית.

אופן ההוראה:

הקורס בנוי מהרצאות פרונטליות ומתרגולים. ההרצאות הפרונטליות יינתנו על ידי המרצה ועל ידי מרצים/ות אורחים/ות העוסקים/ות בתיאוריות ובנושאים מחקרניים אמפיריים המצויים בחזית האנתרופולוגיה (ימי א' 14-16). התרגולים יתקיימו בימי רביעי בשעות הבוקר ואחר הצהריים כפי שמפורט למעלה. התרגולים יתמקדו בטקסטים המלווים את ההרצאות (קריאת החובה וקריאת הרשות).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

תואר ראשון

{ 100 }

מטלות הקורס:

נוכחות חובה בשיעורים ובתרגולים – 15%

נוכחות בשיעורים, והשתתפות פעילה בהם, מרחיבה את הדעת ומאפשרת הבנה עמוקה ומלאה של חומר הלימוד. בחלק מהשיעורים יתארחו אנתרופולוגים ואנתרופולוגיות כהרצאות אורח/ת. מדובר בהזדמנות חד-פעמית לשמוע את מיטב החוקרים/ות הפועלים/ות

עריכת דיון כיתתי על מאמרי החובה – 25% סה"כ מהציון הסופי. על כל זוג סטודנטיות/ים מאותה קבוצת תרגול לערוך דיון מול הכיתה (בזמן התרגולים) על אחד ממאמרי החובה למשך 15 דקות. מטרת דיון זה, אינה לסכם את המאמר אלא לעלות שאלות לדיון, לפתח נושאים ותיאוריות העולות מ

עבודה מסכמת (בזוגות או ביחידים) – 60% סה"כ מהציון הסופי. לפני תחילת כתיבת העבודה המסכמת, כל סטודנט/ית תשלח למתרגל/ת שלה/ו אי-מייל בו ת/יידע אותה/ו אם היא מגישה את העבודה לבד או בזוג, ו/יתציין את שמה של בן/בת זוג/ותה לעבודה. באי-מייל זה תתבקשו לפרט את ה

מטלת בונוס: עד 3 נקודות בונוס לציון המסכם של הקורס
מטרת המטלה – יצירת עניין, שימוש יצירתי בחומר הנלמד בקורס והתנסות ביישום רעיונות ותיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו, וכן מתן אפשרות לשיפור הציון - למי שמעוניין/נת בכך.
מטלה זו ניתנת לביצוע בשתי אפשרויות:

1) כתיבת פוסט פייסבוק:

כתבו פרשנות אנתרופולוגית לאירוע אקטואלי ו/או לתופעה חברתית הקשורה לתקופה הנוכחית. הפרשנות תיעשה בתצורה של פוסט, כלומר בפורמט של פייסבוק או כל מדיה חברתית אחרת (טקסט + תמונה מתאימה). יש להקפיד על תמונה שצולמה על ידיכם/ן או על כזו שאין איתה בעיה לפרסום מבחינת זכויות יוצרים. "פוסטים" נכתבים במטרה להנגיש לציבור ידע אנתרופולוגי אודות תופעות ואירועים יום יומיים, ועל כן יש להקפיד על שפה בהירה, כזו המסבירה מושגים תיאורטיים בצורה מדויקת, אך גם פשוטה, חדה וקולעת. עליכם/ן להתייחס לתכני השיעור ולכלול בפוסט לפחות התייחסות (איזכור קצר, מושג מפתח) למאמר/ סוגייה תיאורטית שנלמדה בשיעורים או שנכללת בסילבוס הקורס. היקף הפוסט יהיה עד 800 מילים.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

ציונכם/ יימדד לפי אופן הצגת הנושא והמושגים התיאורטיים, כמו גם עומק ואופן השימוש בידע התיאורטי הנלמד בשיעורים ובתרגולים. אנו מחפשות לראות קישורים נכונים ועמוקים בין התופעה הנבחרת לבין התיאוריות האנתרופולוגיות. פוסטים לדוגמא ניתן לראות בלכסיקון הסוציולוגי (שהוא גם אנתרופולוגי) לעת קורונה. רבים מהערכים שם הם מצוינים ופורסמו כפוסטים במדיה החברתית. הם עשויים לשמש מודל ודוגמא לתצורה ולסגנון הכתיבה הנדרשים על ידינו מפוסטים במטלה זו.

ראו להלן: <https://adva.org/wp-content/uploads/2021/01/lexicon-corona.pdf>

2) יצירת סרטון בסגנון רילס (Reels או סרטון בסגנון טיקטוק (TikTok):
הכינו סרטון בפורמט של סרטון רילס או סרטון טיקטוק שמטרתו להציג מושגים ורעיונות תיאורטיים אנתרופולוגיים בני-זמננו (מאלה שלמדנו במהלך הקורס) בצורה מקצועית, אך גם כזו המותאמת לציבור הרחב. בסרטון זה עליכם/ לכלול לפחות מושג מרכזי אחד שנלמד במהלך הקורס ו/או לתאר את אחת המסגרות התיאורטיות או המפנים הפרדיגמטיים עליהם למדנו. ניתן להמחיש את דבריכם/ בעזרת דוגמאות מחיי היום יום. הקפידו על שפה רהוטה ובהירה, המסבירה את המושגים או המפנים בצורה מדויקת, פשוטה, חדה וקולעת. היקפו של סרטון הרילס או הטיקטוק יהיה בין דקה וחצי לשתי דקות, אין לחרוג ממסגרת זמן זו. בסרטון תוכלו לדבר אל מול המצלמה, לחבר קטעים שונים שמעבירים את תוכן המושג או המפנה ועוד – העיקר שתהיו יצירתיים ויצירתיות באופן בו בחרתם להעביר את המידע אודות התוכן הנלמד בקורס. במקרה ואתם/ בחרים/ות להוסיף לתוכן הסרטון קטעים נוספים כמו תמונות או סרטונים, יש להקפיד כי קטעים אלו צולמו על ידיכם/ או כי אין איתם בעיה לפרסום מבחינת זכויות יוצרים. הציון שתקבלו יימדד לפי עומק ואופן השימוש בידע התיאורטי הנלמד בשיעורים, וכן לפי מידת היצירתיות של העברת התוכן. אנו מעוניינים/ות לראות הבנה מעמיקה של תכני הקורס.

תוכלו לשאוב השראה לסרטון הרילס שלכם מעמוד הטיקטוק של רותם קליגר המייצרת תכנים אנתרופולוגיים מגוונים, באופן עצמאי ועבור אתר "בחברת האדם". סרטונים אלו עשויים לשמש מודל ודוגמא לתצורה ולסגנון הסרטון הנדרשים במטלה זו.

להלן קישור לעמוד הטיקטוק: https://www.tiktok.com/@rotem_kliger

רשימות קריאה:

שבוע 1 - שיעור מבוא - היכרות, פתיחת הקורס, אנתרופולוגיה אז והיום .

קריאת רשות :

Geertz, Clifford. (1973). "Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture". In: The Interpretation of Cultures: Selected Essays. New York: Basic Books. pp. 3-30.

גרייבר, דיוויד ונגרו, דיוויד (2025). [2021] השחר של הכל – היסטוריה חדשה של האנושות. פרק 12: סיכום – השחר של הכל. עמ' 393-418. תל-אביב: רדיקל .

שבוע 2 – משבר הייצוג באנתרופולוגיה :

קריאת חובה :

אבו-לוגוד, לילה. 2008 [1995]. "סיפורם של שני הריונות". בתוך: ר. ג. מקג'יור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 821-833 .

קריאת רשות :

רוזאלדו, רנאטו. 2013 [1989]. "אבלותו וחרונו של צייד הראשים". בתוך: ר. ג. מקג'יור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 801-821 .

שבוע 3 – המפנה האונטולוגי: מורכבות אתנוגרפית

קריאת חובה

1. שפירא, מתן. (2018). מורכבות אתנוגרפית היא אנחנו: המתודה הפרספקטיבית של ויווירוס דה קסטרו וביקורת הדקונסטרוקציה באקדמיה הישראלית. תיאוריה וביקורת 50. עמ' 493-507. (אין צורך לקרוא את החלק שכותרתו "לקראת פרספקטיביזם ישראלי") .

2. מבוא לדין על המפנה האונטולוגי –

מעוז, אילת, 2014. "בתי המקדש של הטפירים והמחשבות הסמויות של היער: המפנה האונטולוגי באנתרופולוגיה", מתוך דף הפייסבוק בחברת האדם – באנתרופולוגיה בישראל ובעולם.
קישורים:

<https://www.facebook.com/IsrAnthro/posts/429848780477038/>
<https://www.facebook.com/IsrAnthro/posts/429852303810019>

קריאת רשות:

De Castro, E. V. (2004). Exchanging perspectives: the transformation of objects into subjects in Amerindian ontologies. *Common knowledge*, 25(1-3), 21-42.

Heywood, P. 2017. Ontological Turn, The. In: *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology* (eds) F. Stein, S. Lazar, M. Candea, H. Diemberger, J. Robbins, A. Sanchez & R. Stasch (available on-line: <http://www.anthroencyclopedia.com/entry/ontological-turn>).

שבוע 4 - המפנה המטריאלי: הרחבות תיאורטיות - אנתרופולוגיה של תרבות חומרית
קריאת חובה:

Kopytoff, Igor. (1986). The Cultural Biography of Things: Commoditization as Process. In: Appadurai, A. (ed.). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*. Cambridge: Cambridge UP. pp. 64-94.

קריאת רשות:

El Or, Tamar. (2012). The soul of the Biblical sandal: On anthropology and style. *American Anthropologist*, 114(3): 433-445.

שבוע 5 – 1/12 –

תירגולים: החיים החברתיים של חפצים, מקרי חקר לדוגמא: קפה, שמן זית ופאפיה
הרצאת אורחת TBD -

Cook, Ian. (2004). Follow the thing: Papaya. *Antipode* 36(4): 642-664.

Tsing, Anna L. (2015). *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. Princeton: Princeton University Press. Pp. 1-11 (prologue); chapters 1; 7; 15; 17.

קישור (דרך הספרייה) :

<https://www-degruyter-com.ezproxy.bgu.ac.il/princetonup/view/book/9781400873548/10.1515/9781400873548-003.xml>

שבוע 6 – 8/12 - המפנה הסביבתי-חברתי - אנתרופוקן ומבוא לאנתרופולוגיה של סביבה

קריאת חובה :

Moore, Amelia. (2016). Anthropocene anthropology: reconceptualizing contemporary global change. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 22(1): 27-46.

גוטקובסקי, נתליה, רפי גרוסגליק, ולירון שני. (2017). לקראת פרדיגמה חברתית-סביבתית בישראל: הקדמה לגליון מיוחד על סביבה וחברה בישראל, סוציולוגיה ישראלית יח(2), עמ' 28–6.

קריאת רשות :

קלארק, טימותי. (2023). "אבל אקולוגי ואימה אנתרופוקנית." בתוך: אנתרופוקן: עידן האדם. ירושלים: הוצאת מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד. עמ' 236-252.

קישור (מאתר הספרייה) :

<https://ebooks-psik-io.bengurionu.idm.oclc.org/pdfViewerGlance/5779>

שבוע 7 – 15/12 - אנתרופולוגיה של סביבה, מקרה בוחן : מינים פלשים

מרצה אורחTBD :

קריאת חובה :

Crate, Susan A. (2008). Gone the bull of winter? Grappling with the cultural implications of and anthropology's role (s) in global climate change. *Current Anthropology* 49(4): 569-595.

קריאת רשות :

שני, לירון. 2019. איפה שיש אנשים יש זבובים : חרקים, אנשים ושאלת האתנוגרפיה הרב-מינית — המקרה של החקלאות בערבה. תיאוריה וביקורת 50. עמ' 65-88 .
Shani, Liron. (2024). Invasive species or legal alien? Confrontation and controversy in protecting sabras in Israel. American Anthropologist, 126(4): 608-621.

שבוע 8 - אנתרופולוגיה של מדע וטכנולוגיה
קריאה לתרגולים (בחזרה לאנתרופולוגיה של מדע וטכנולוגיה)
פריד, טליה. (2017). להוציא פסולת מאשפה: רשמים אנתרופולוגיים מסקרי אשפה ביתית בישראל. סוציולוגיה ישראלית, 10(2), 49-73 .

Kotliar, Dan, and Groszlik, Rafi. (2023). On the Contesting Conceptualisation of the Human Body: Between 'Homo-Microbis' and 'Homo-Algorithmicus'. Body & Society, 29(3): 81-108.

קריאת רשות :
לאטור, ברונז. (2014). [1994] על תיווך טכני – פילוסופיה, סוציולוגיה, גנאולוגיה. מעבר לאובייקט, גיליון מס' 1. קישור :
https://journal.bezalel.ac.il/archive/280?fbclid=IwAR1RVJWrwDzuQrXnmGLPWJ1mERAg4f2-LEivl_JUs8lxx-x_b9l6l1a4APk
הרוואי, דונה. (1997). "מניפסט לסייבורג: מדע, טכנולוגיה, ופמיניזם סוציאליסטי בשלהי המאה העשרים", מערב, גיליון 10 קישור :
<http://maarav.org.il/2010/04/25/%d7%9e%d7%a0%d7%99%d7%a4%d7%a1%d7%98-%d7%94%d7%a1%d7%99%d7%99%d7%91%d7%95%d7%a8%d7%92/>

שבוע 9 - אנתרופולוגיה של רפואה
מרצה אורחת TBD –
קריאת חובה :

רוזנטל, ענת. (2019). "למעשה זוהי גישה הוליסטית": בריאות ופיתוח בטיפול בילדים יתומים ופגיעים במלאווי. מתוך: גז, יונתן; בר וייקס, רעות וכגן מניה (עורכים/ות). פיתוח בינלאומי באפריקה. חיפה: פרדס. עמ' 97-118 .
קישור (דרך ספריית אב"ג) :

<https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=106010721#8.9553.6.default>

קריאת רשות :

Panter-Brick, Catherine, and Mark Eggerman. (2018). The field of medical anthropology in Social Science & Medicine. Social Science & Medicine 196: 233-239.

שבוע 10 – אנתרופולוגיה של גוף

מרצה אורחת וחומרי קריאה TBD -

שבוע 11 – אנתרופולוגיה של מגדר ומיניות

מרצה אורח TBD :

קריאת חובה :

Spronk, Rachel. (2014). "Sexuality and subjectivity: Erotic practices and the question of bodily sensations." Social Anthropology, 22(1): 3-21.

קריאת רשות :

הקר , דפנה , לביא אג'אי, מיה, קרומר נבו, מיכל. (2014). "הזמנה לדין במתודולוגיות מחקר פמיניסטיות" בתוך: מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות. רעננה: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 7-22.

קישור (דרך הספרייה):

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100394787#6.9316.6.default>

שבוע 12 – אנתרופולוגיה של דת ומקומות קדושים

מרצה אורח TBD :

קריאת חובה :

חן, ליאור, הקר, עומר, שטדלר, נורית. (2021). "המחקר החברתי על מקומות קדושים".
בתוך: מקומות קדושים בארץ הקודש. רעננה: הוצאת למדא, האוניברסיטה הפתוחה. עמ'
11-41 .

שבוע 12 – סיכום הקורס ודיון על עבודה מסכמת
(בשבוע זה לא יתקיימו פרזנטציות בתרגולים)
קריאת רשות :

Moberg, Mark. (2018). Engaging Anthropological Theory. New York:
Routledge (Chapter 15: The Contemporary Anthropological Moment [pp.
389- 416])

תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר ארז מגור
חדר 343, קומה 3, בנין 72, emaggor@bgu.ac.il
בתיאום מראש

מתרגלת: מיטל ונוק

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה יעסוק בתיאוריות סוציולוגיות מאמצע המאה ה-20 ועד ימינו. במהלך הקורס נכיר ונדון במגוון של גישות, תאוריות ומושגים סוציולוגיים אשר גובשו על ידי חוקרים וחוקרות מאז מלחמת העולם השנייה על מנת להציע תשובה לשאלה הבאה: מדוע לא התרחשה המהפכה המעמדית שמרקס ניבא? כלומר, בהנחה ומרקס צדק, והמערכת הקפיטליסטית מייצרת ניצול, דיכוי וניכור של מעמד הפועלים, מדוע ציבור מנוצל ומדוכא זה לא התגבש למעמד הפועל 'למען עצמו' במטרה לחסל את הסדר הקפיטליסטי? כפי שנראה, הדיסציפלינה הסוציולוגית התגבשה בניסיון להציע תשובות מגוונות לשאלה זו. תאוריות אלו התמקדו באלמנטים שונים של מה שמרקס כינה כ'מבנה העל': תרבות, אידאולוגיה, גזע ואתניות, מגדר והמדינה. גישות אחרות עסקו בזירות ותופעות חברתיות כגון הארגון המודרני ושוק העבודה, קולוניאליזם על צורותיו השונות, עליית הפופוליזם ועוד. במהלך הקורס נכיר את תיאוריות שונות אלה, לרבות המושגים והפרספקטיבות השונות שהן הציעו ונבחן האם הן מספקות תשובות משכנעות להעדר המהפכה המעמדית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הרחבה של ידע אודות תיאוריות סוציולוגיות עכשוויות

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, יכולת ניתוח של תופעות חברתיות באמצעות תיאוריות ומושגים סוציולוגיים

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

דוחות קריאה: 20% מהציון הסופי. בוחן היכרות והבנה של חומרי הקריאה בקורס

מבחן מסכם: 70% מהציון בקורס. בוחן היכרות והבנה של התיאוריות והמושגים המרכזיים שנלמדו בקורס

רשימות קריאה:

שבוע 1 (26.10.25): מבוא לקורס: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות

אין קריאה

שבוע 2 (2.11.25): על עליית הקפיטליזם וכלכלת השוק

*קרל פולני. 1944 (2020). התמורה הגדולה: המקורות המדיניים והכלכליים של זמננו. הוצאת מכון ון-ליר. פרקים 11-12, עמ' 134-151.

קריאת רשות:

פטריק איבר ומייק קונזל. "שוק חופשי? אין דבר כזה." תלם .
או

גלעד ניצן. 2021. "מה קרל פולני יכול ללמד אותנו על כדורגל?", פיגומים .

שבוע 3 (9.11.25): על האידאולוגיה-- אסכולת פרנקפורט

*מרקוזה, הרברט. 1970. "האדם החד ממדי: מסה על השחרור". מרחביה: ספרית הפועלים. פרק א', עמ' 19-32 .

קריאת רשות:

Cohan, J., & Serby, B. (2021). The Two Souls of Marcuse's One-Dimensional Man. Catalyst: A Journal of Theory & Strategy, 5(2).

שבוע 4 (16.11.25): סוציולוגיה של תרבות: על הגמוניה

*גרמשי, אנטוניו. 2004. על ההגמוניה: מבחר מתוך 'מחברות מהכלא', (תרגום: אלון אלטרס), תל-אביב: רסלינג. "הגמוניה, אידיאולוגיה ותרבות", עמ' 88-105.

קריאת רשות:

להשלים בהמשך....

שבוע 5 (23.11.25): על המדינה הקפיטליסטית

*Fred Block. 2021 (1977). The ruling class does not rule: Notes on the Marxist theory of the state. In The political economy: Readings in the politics and economics of American public policy. Routledge.

קריאת רשות:

Vivek Chibber. 2022. Chapter 2 "Capitalism & the State". In: Confronting Capitalism: How the World Works and How to Change it. Verso. Pp. 51-93.

שבוע 6 (30.11.25): סוציולוגיה ארגונית- ניהול מדעי כאמצעי שליטה
*Braverman, Harry. 1974. Labor and Monopoly Capital. "The Primary Effects
of Scientific Management." pp. 86-94.

קריאת רשות:

שנהב, יהודה. (1995). "הביורוקרטיה כמנגנון שליטה" עמ' 211-222, מתוך: מכונה הארגון חשיבה ביקורתית ביסודות תורת הניהול.
שבוע 7 (7.12.25): סוציולוגיה של רגשות

*Hochschild, A. R. (1983). "Exploring the Managed Heart." In: The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling. Berkeley: University of California Press, pp. 1-23.

קריאת רשות:

אוה אילוז. 2008. אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. 150-158, 15-62.

שבוע 8 (14.12.25): תיאוריה פוסט-קולוניאלית, אוריינטליזם וביקורת אודותיו
*Chibber, V. (2020). Orientalism and Its Afterlives. Catalyst: A Journal of Theory & Strategy, 4(3).

קריאת רשות:

Abu-Manneh, B. (2021). Who Owns Frantz Fanon's Legacy? Catalyst: Journal of Theory and Strategy, 5(1), 10-39.

שבוע 9 (21.12.25): חנוכה – אין שיעור.

שבוע 10 (28.12.25): סוציולוגיה של מגדר ואי-שוויון

Hochschild, A., & Machung, A. (2012). The second shift: Working families and the revolution at home. Penguin. Page numbers.

קריאת רשות:

Jennifer C. Pan. 2025. "Clocking Out of the Second Shift". Jacobin Magazine.
Milkie, M. A., Sayer, L. C., Nomaguchi, K., & Yan, H. X. (2025). Who's doing the housework and childcare in America now? Differential convergence in twenty-first-century gender gaps in home tasks. Socius, 11, 23780231251314667

שבוע 11 (4.1.26): סוציולוגיה של גזע ואתניות

*Heideman, P. (2023). Racecraft as a Challenge to the Sociology of Race. Sociology of Race and Ethnicity, 9(1), 119-123.

קריאת רשות:

Clegg, J., & Usmani, A. (2019). "The Economic Origins of Mass Incarceration." Catalyst: A Journal of Theory & Strategy.

שבוע 12 (11.1.26): סוציולוגיה של עליית הפופוליזם

*Hopkin, J., & Blyth, M. (2021). "Global Trumpism". In: The Emergence of Illiberalism: Understanding a Global Phenomenon, New York, 101-123.

קריאת רשות:

Fraser, N. (2023). From progressive neoliberalism to Trump—and beyond. American Affairs. Vol. I, Number 4 (Winter 2017): 46–64.

שבוע 13 (18.1.26): תיאוריה מעמדית עכשווית וסיכום

*Chibber, V. (2017). Rescuing Class from the Cultural Turn. Catalyst: A Journal of Theory and Strategy, 1(1).

קריאת רשות:

אדוט, רמי, פילק, דני, והלמן, שרה. 2024. "מעמד בחברה הישראלית בת־ימינו: קווי יסוד למחקר עתידי". קריאות ישראליות (5): 207-238

תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

פרופ' רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

יום שני ב-1600 ובתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

תיאוריות קונספירציה הן מהתופעות החברתיות המרתקות והחשובות של ימינו. לתיאוריות קונספירציה יש גם השפעות פוליטיות עמוקות ומשמעותיות, לדוגמה בנוגע לסירוב להתחסן, לטענות ביחס

לאיום הנשקף מיהודים, מוסלמים, פליטים או קבוצות מיעוט אחרות, או בנוגע לשביעי באוקטובר. המקום הגדל של תיאוריות קונספירציה בשיח הציבורי במדינות רבות משקף שינויים משמעותיים ברמות האמון

החברתי, היחס בין אזרחים למימסד ול"מומחים", תפקיד המדע בחברה בת-זמננו, מאבקי כוח וסטטוס בין קבוצות חברתיות שונות, והחשיבות של סיפורים ונרטיבים בעיצוב אמונות, עמדות פוליטיות וזהות.

בסמינר זה ננתח דוגמאות הסטוריות ועכשוויות של תיאוריות קונספירציה, כגון הפרוטוקולים של זקני ציון, רצח קנדי, עב"מים, הקורונה, השביעי באוקטובר והמלחמה בעזה, ודוגמאות רבות נוספות.

נציע להן הסברים סוציולוגיים, ננתח את המשמעויות וההשלכות הפוליטיות שלהן, נעמוד על תפקיד התקשורת המסורתית והחדשה בהפצתן, ונדון גם בייצוגים התרבותיים שלהם בסרטים, סדרות טלוויזיה וכדומה. תלמידי הקורס יידרשו לעבודת מחקר עצמאית בה יזהו וינתחו מקרי מבחן של תיאוריות קונספירציה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס מסתמך על קורסי המבוא של שנה א' ועומד בזיקה לרבים מהנושאים הנלמדים בקורס החברה בישראל.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מושגים, תובנות וגישות למחקר יוכלו לסייע בסמינרים ובקורס תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, יכולת ליישם תיאוריות סוציולוגיות למקרי מבחן עדכניים, יכולת מחקר עצמאית, ניתוח מקרי מבחן מהמציאות בת-זמננו.

מטלות הקורס:

הציון בקורס יתבסס על עבודת מחקר שתנתח מקרה מבחן של תיאוריית קונספירציה עכשווית, בהתאם לחומרים התיאורטיים והגישות שנלמד בקורס. העבודה תהייה בהיקף של חמישה-שישה עמודים וניתן יהיה להגיש אותה בזוגות. מועד ההגשה הוא סוף חופשת הסמסטר. במהלך הסמסטר סטודנטים יתבק

רשימות קריאה:

1. פתיחה: תיאוריות קונספירציה בעולם בן-זמננו
אולי בעצם הכל היה הצגה? כל תיאוריות הקונספירציה, דה-מרקר, 28-12-2020
<https://www.themarker.com/wallstreet/2020-12-28/ty-article-magazine/.premium/0000017f-f43d-d487-abff-f7ff7f7f0000>
2. תיאוריות קונספירציה: הגדרות
Barkun, M. (2013). The Nature of Conspiracy Belief.
Nefes, T. S., & Romero-Reche, A. (2020). Sociology, social theory and conspiracy theory. In Routledge handbook of conspiracy theories (pp. 94-107). Routledge.
3. תיאוריות קונספירציה: תבנית לניתוח סוציולוגי
Ben-Yehuda, N. (1980). The European witch craze of the 14th to 17th centuries: A sociologist's perspective. American Journal of Sociology, 86(1), 1-31.
4. מי שולט בעולם? מהפרוטוקולים של זקני ציון ל־Illuminati-
Aaronovitch, D. (2010). Voodoo histories: How conspiracy theory has shaped modern history. Random House, pp.17-47
עודד ירון, מי הם אנשי הלטאה ששולטים בדמיון של מפיצי תיאוריות הקונספירציה, הארץ
10-9-2017
<https://www.haaretz.co.il/captain/viral/2017-09-10/ty-article/.premium/0000017f-ea0c-dc91-a17f-fe8d780b0000>
5. מי רצח את קנדי? טראומה לאומית ותיאוריות קונספירציות עממיות
Olmsted, K. S. (2019). "The Dealey Plaza Irregulars: the JFK Assassination and the Collapse of Trust in the 1960s, in Real enemies: Conspiracy theories and American democracy, World War I to 9/11. Oxford University Press.
סרט: אוליבר סטון JFK, תיק פתוח.
6. חזרה לתיאוריה: מי מאמין בתיאוריות קונספירציה ומה ההשלכות?

Douglas, K. M., & Sutton, R. M. (2023). What are conspiracy theories? A definitional approach to their correlates, consequences, and communication. *Annual review of psychology*, 74, 271-298.

7. תיאוריות קונספירציה מהחלל: החיזורים כבר נחתו; לא הגענו לירח

תחיה עשת, לעיניהם בלבד: עיסוק בעב"מים ובחוצנים בחברה הישראלית, רסלינג 2015

<http://alaxon.co.il/article/%D7%94%D7%90%D7%9E%D7%AA-%D7%A0%D7%9E%D7%A6%D7%90%D7%AA-%D7%90%D7%99-%D7%A9%D7%9D/>

סקירה של סיקור תקשורתי בישראל של שנות ה-90:

<https://blog.nli.org.il/mada-ufo-craze/>

כיצד החלו תיאוריות הקונספירציה של הירח ומדוע הן מתמידות היום, הידען ,

<https://www.hayadan.org.il/how-moon-landing-conspiracy-theories-began-and-why-they-persist-today-1807191>

8. תיאוריות קונספירציה ככלי פוליטי

אבי בליזובסקי, מתקפות ה-11 בספטמבר: כר פורה לתיאוריות קונספירציה, 2010 ,

<https://www.hayadan.org.il/911-conspiracy-1009119>

Peter Plenta (2020) Conspiracy theories as a political instrument: utilization of anti-Soros narratives in Central Europe, *Contemporary Politics*, 26:5, 512-530

9. תיאוריות קונספירציה, מדע ובריאות: הקורונה

רועי צזנה (2020), על ביל גייטס, מיקרוצ'יפים ותיאוריות קונספירציה

<https://www.hayadan.org.il/about-bill-gates-microchips-and-conspiracy-theories-1209201>

Sturm, T., & Albrecht, T. (2021). Constituent Covid-19 apocalypses: contagious conspiracism, 5G, and viral vaccinations. *Anthropology & medicine*, 28(1), 122-139.

10. תיאוריות קונספירציה והתרבות הפוליטית הישראלית

שוקי מאירוביץ' (2023). אי-אפשר להיות קונספירטיביים מדי: רצח רבין והאיווי של תיאוריות קונספירציה בישראל. תיאוריה וביקורת 58.

11. תיאוריות קונספירציה והשביעי באוקטובר

עומר יעיר, מי מאמין בתיאוריות "הבגידה מבפנים?", מגזין ליברל, 29 נובמבר 2023

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 119 }

סמסטר ב'

אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק

rafig@bgu.ac.il

ימי א' 12-13

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אוכל הוא אינו רק צורך חיוני ובסיסי לקיומו של האדם, אלא גם מוצר תרבותי מובהק, המגלם ערכים חברתיים ומייצג יחסים חברתיים. ייצור מזון, חלוקתו, הפצתו וצריכתו הן פעולות חברתיות כלכליות ותרבותיות רחבות-היקף ורבות השפעה – הן מבחינה מבנית והן מבחינה סימבולית. אוכל מייצג זהויות אישיות, חברתיות, אתניות, דתיות, לאומיות, מעמדיות ומגדריות והוא אף עומד בבסיס היחסים החברתיים-כלכליים ובקשר שבין האדם לסביבה. בקורס זה נלמד אודות הגישות השונות למחקר העוסק בקשר שבין אוכל וחברה ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות קולינריות. נדון במשמעויות המטריאליות והסימבוליות, התרבותיות והסביבתיות של אוכל, אכילה וייצור מזון ונלמד לזהות את הזירה הקולינרית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן חברתי מורכב. נראה כיצד מה שאנחנו אוכלים/ות ומבשלים/ות קשור לסוגיות אנתרופולוגיות יסודיות כמו חיים ומוות, טוהרה וטומאה וטקסים. נראה כיצד אוכל קשור בקשר הדוק לתהליכים חברתיים מקומיים וגלובליים ולסוגיות של צדק חברתי וסביבתי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס הוא קורס "בחירה-חובה" לשנה א'. מטרת הקורס היא לחשוף את הסטודנטים/יות לנושא הנחקר מנקודת המבט הסוציולוגית והנתרופולוגית ולחשוף את הסטודנטים/יות לתחומי ידע הנחקרים במחלקה. הקורס יהווה בסיס לסטודנטים/יות להיכרות עם סוגיות תרבותיות וחברתיות שונות ואפשרו

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, קריאה וניתוח טקסטים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים, רכישת מיומנויות בסיסיות בניתוח אמפירי של סוגיה חברתית-תרבותית.

אופן ההוראה:

פרונטאלי

מטלות הקורס:

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% - מהציון הסופי).

מטלת אמצע – ניתוח ארטיפקט תרבותי הקשור לאוכל (תוכנית בישול, קטע מיצירת סיפורת, צילום או יצירת אמנות פלסטית וכיוצ"ב). המטלה בוחנת יישום של החומר שנלמד עד לאותה נק' זמן (20% מהציון הסופי) – עד 2 עמודים.

מטלה מסכמת- ביצוע מחקר בסגנון "הביוגרפיה של המאכל/מוצר המזון". מועד ההגשה יקבע בהמשך (במהלך הקיץ). היקף המטלה – עד 5 עמודים (ביחידים או בזוגות). המטלה בוחנת יישום של שיטת מחקר ויישום של החומר החומר הנלמד על ידי חקר המשמעויות החברתיות והתרבותיות הקשורות במ

מטלת בונוס – 3 נקודות: הצגת "ביוגרפיה של מאכל בכיתה".

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

תואר ראשון

{ 123 }

הביאו לכיתה מאכל או משקה פרי ידיכם או קנוי. הציגו את ההיסטוריה של המאכל
והמשמעויות החברתיות השונות הגלומות בו. הצגה צריכה להיות לא יותר מ-5 דקות, בתיאום
מראש עם המרצה .

רשימות קריאה:

שבוע 1: אוכל וחברה – מבוא

שעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות
קריאת רשות:

גרוסגליק, רפי. 2017. אוכל וחברה – גישות תיאורטיות. מתוך: אוכל אורגני בישראל:
התנגדות, היטמעות ותרבות גלובלית. תל אביב: רסלינג. עמ' 24-27.
הירש, דפנה. 2018. אוכל, קדימה אוכל. תיאוריה וביקורת. גיליון 50. עמ' 511-529.
שבוע 2: אוכל, חברה ומשמעות

פישלר, קלוד. מזון, עצמי וזהות. מתוך: מחשבות על אוכל. עורכים: ברטל, אורי; ורד, רונית;
איתן, מיכל. ירושלים: בצלאל.
קישור (לאחר חיבור ל VPN של ספריית אב"ג):

<https://journal.bezalel.ac.il/he/article/4117>

זימל, גיאורג. 2012 [1957]. הסוציולוגיה של הארוחה. מתוך: "כיצד תיתכן חברה" (עמודים
204-210). תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
קישור (לאחר חיבור ל VPN של ספריית אב"ג):

<https://kotar-cet-ac->

il.bengurionu.idm.oclc.org/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=98536300

שבוע 3: אוכל מנקודת מבט מבנית- מטריאלית (שיעור בזום, לימודים מקוונים)

מרקס, קרל. 1867 [2011] הקפיטאל, כרך ראשון: פרשה ראשונה: סחורה וממון פרק
ראשון, הסחורה, סעיפים 1 ו- 2 (עמ' 29-38); סעיף 4 האופי הפטישיסטי של הסחורות
(עמ' 58-69). הוצאת הקיבוץ המאוחד – קו אדום.

שבוע 4: מערכות האוכל המתועש: מקדונלדיזציה

Ritzer, George, 2010. An Introduction to McDonaldization. in: Ritzer, G. (Ed.)

McDonaldization - The Reader, 3rd edition. Thousand Oaks: Pine Forge

Press, pp. 3-26.

רם, אורי. 2003. "ה M – הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקאניזציה של המולדת". תיאוריה
וביקורת 23: 179-212.

שבוע 5: ייצור מזון - היבטים אתנוגרפיים מקומיים וגלובליים + הביוגרפיה של המאכל
(מתודולוגיה ודוגמא למטלה המסכמת)

גרוסגליק, רפי ורם, אורי. 2015. אותנטי, ספידי והיברידי: ייצוגי האוכל הסיני והגלובליזציה
התרבותית בישראל. מגמות: 50: 220-226.
קישור:

<https://www.openu.ac.il/interested/images/Megamot-rafi-groselnik.pdf>

ביוגרפיה של מאכל :

Lind, David, and Elizabeth Barham. 2004. The social life of the tortilla: Food, cultural politics, and contested commodification. *Agriculture and Human Values* 21(1): 47-60.

שבוע 6: אוכל וזהות – לאומיות (סיור – מחוץ לכיתה: פרטים יינתנו בשיעור ויופצו במודל) הירש, דפנה וטנא, עפרה. 2014. חומס: שיגעון קולינרי ישראלי. זמנים. גיליון 128. עמודים: 84-93.

קריאת רשות :

DeSoucey, Michaela. 2010. Gastronationalism: Food Traditions and Authenticity Politics in the European Union. *American Sociological Review* 75(3): 432-455.

שבוע 7: אוכל וזהות – מגדר

הירש, דפנה. 2023. אוכל, שתייה, גבר, אישה: על אוכל ומגדר. מתוך: מזון למחשבה: היסטוריה, חברה ותרבות על הצלחת. בן-שמון: מודן .

שבוע 8: אוכל וזהות – מעמד

בורדייה, פייר. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מצרפתית: ג'יזל ספירו וגדי אלגזי. עריכה מדעית: גדי אלגזי .

קריאת רשות:

Johnston, Josée, and Shyon Baumann. 2007. Democracy versus distinction: A study of omnivorousness in gourmet food writing. *American Journal of Sociology* 113(1): 165-204.

שבוע 9: התנגדות ואכילה אלטרנטיבית: טבעונות, אוכל אורגני

גרוסגליק, רפי. 2016. "אזרחות-צרכנות? אוכל אורגני ותרבות גלובלית בישראל", סוציולוגיה ישראלית, 17(2): 115-93 .

קריאת רשות :

Weiss, Erica. 2016. 'There are no chickens in suicide vests': the decoupling of human rights and animal rights in Israel. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 22(3), 688-706.

שבוע 10: אוכל, מדיה והמרחב הדיגיטלי: אינסטגרם והפורנוגרפיה של האוכל
יובל, גילי. 2021. לגמור מהצלחת: אינסטגרם ותרבות האוכל בעולם המערבי. מתוך:
מחשבות על אוכל. עורכים: ברטל, אורי; ורד, רונית; איתן, מיכל. ירושלים: בצלאל. קישור :
<https://journal.bezalel.ac.il/archive/4096>

Grosglik, Rafi, and Julia Lerner. 2020. Gastro-emotivism: How MasterChef
Israel produces therapeutic collective belongings. *European Journal of
Cultural Studies* . 1367549420902801.

קריאת רשות :

Contois Emily J. H. and Kish Zenia. 2022. Food Instagram: Identity, Influence
& Negotiation. Urbana, Chicago: University of Illinois Press. (pp. 1-29).

שבוע 11: אוכל וזהות דורית: הרצאת אורחת –

קריאת רשות TBD :

שבוע 12: פודטק, חלבונים אלטרנטיביים ובשר מתורבת

Guthman, Julie, and Charlotte Biltekoff. 2021. "Magical disruption? Alternative
protein and the promise of de-materialization." *Environment and Planning E:
Nature and Space* 4(4), 1583-1600.

שבוע 13 : סיכום הקורס + הצגת ביוגרפיות של מאכלים .

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 128 }

אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

פרופ' יוליה לרנר
julialer@bgu.ac.il חדר 362 בניין 72
לפני ואחרי השיעור, בתאום

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בסוגיות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות הנוגעות לכינון תרבותי-פוליטי של הסובייקט – תפישת העצמי, פנימיות האדם, אישיות וזאת דרך התעמקות בהקשר התרבותי הרוסי, הסובייטי, והרוסי-ישראלי. המבט של הדיסציפלינה האנתרופולוגית ישמש את הקורס לבחינה של הדימוי היציב (סטרייטיפ חיצוני או סגנון תרבותי מובחן ומטופח) של הדרך הרוסית התרבותית לאהוב, לדבר, לעבוד, לחנך ילדים, לזכור ולהנציח (ועוד).

נמפה את מושגי "הנשמה" כפי שהם מעוגנים בשפה, ביחסים עם פרקטיקות תקשורת, נברר יחסים של הנשמה עם אידיאולוגיה, עם מוסר, עם תפישות של שכל'ידע, עם גוף (כולל מגדר ומיניות). נלמד על הפרקטיקות היומיומיות האלה כפי שהן מעוצבות על ידי הקשר היסטורי פוליטי. עיקר ההתבוננות שלנו במופעי הנפש הרוסית תהיה ממקומת במאה העשרים עם הגעתו לשיאו של הפרוייקט המודרני לבניית האדם החדש, מימוש בגרסה הסובייטית וקצת אחריו, זאת עם הצצות הן לספרות הרוסית של המאה התשע עשרה והן לתקופה הפוסט-סובייטית של היום. בדיון על ההווה נפנה למופעים של הרוסיות כפי שהיא מתהווה היום בישראל במפגש עם תרבות הישראלית, בתקופה של אלימות פוליטית מצד רוסיה והתהדקות של המשטר.

כחלק מהקורס נפנה ללמידה של לרקע התרבותי ההיסטורי הרוסי ולאירועים פוליטיים שעיצבו את התודעה הקולקטיבית התרבותית הרוסית – המונרכיה הרוסית, הריבוד החברתי ברוסיה, הקולוניאליזם הרוסי, הדת האורתודוקסית הנוצרית, המקום של שכבת המשכילים והספרות הרוסית, המהפכה וכינון התרבות הסובייטית, המלחמה הפטריוטית הגדולה והתפרקותה של

ברית המועצות. נקשור את התובנות ההיסטוריות וההשוואתיות למתרחש ברוסיה פוסט-סובייטית ולמומנטום הנוכחי האלים בה שרויה הנפש הרוסית. את רוב החומר לדיון נאתר בסרטים וקטעי ספרות דוקומנטריים ועלילתיים וכן במרחב המדיה הדיגיטלי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה ומבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יתרום להכנה של הסטודנטים לסמינרים המחקריים של שנה ג' על ידי הכלים לניתוח של חומרים אמפיריים. בנוסף, הקורס יספק פרספקטיבה השוואתית בין תרבותית בניתוח סוציולוגי אנתרופולוגי אשר חשובה לקורס תיאוריות וכן לבחירת ההתמחות בלימודים לתואר שני.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

-הקורס יקנה כלים לניתוח של חומרים אמפיריים עכשוויים והיסטוריים
-הקורס יעמיק הבנה של הסטודנטים את תהליכים סוציו-היסטוריים הנחוצים להבנה של ההתרחשויות במציאות התרבותית פוליטית העכשווית
-הקורס מהווה רקע חשוב לכול המתעניינים במעשה הפסיכולוגי במחקר ובפרקטיקה ומספק הבנה של יחסיות תרבותית של תפישות לגבי עולמו הפנימי של הפרט. המופעים של "הנפש הרוסית" אל מול סגנונות תרבותיים אחרים המוכרים לנו (וקודם כול המודל הישראלי) ישמשו את הבנה ותיאורטית שלנו לגבי האופן בו תפישת העצמי מכוננת על ידי מערכת תרבותית, דתית, אידיאולוגית, דיון ביחסי הפרט-קולקטיב והגבולות המשתנים של הפרטיות.

אופן ההוראה:

שיעור: הרצאה ודיון

הקורס ישלב בנוסף לקריאה בספרות מחקרית גם צפייה בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים מלאים, וכן קטעים מספרות יפה (לא אקדמית) לעבודה עצמית של הסטודנטים. כחלק מהקורס מתוכננת עבודה משותפת עם קבוצה של סטודנטים הלומדים באוניברסיטה בסנט-פטרבורג, (HSE) מפגשים אלה יתקיימו באנגלית ויכולים לדרוש חריגה מהלוח"ז הרגיל של הקורס אך ללא תוספת שעות. שיעורים אלה ייערכו בצורה מקוונת.

מטלות הקורס:

הקורס בנוי על רפלקסיה אודות המפגש עם מופעים של תרבות אחרת, על חלופי דעות ומחשבות בין הסטודנטים לבין עצמם ועם המרצה. לכן נדרשת השתתפות פעילה של הסטודנטים בשיעורים ובפעילות המוצעת במהלך הקורס והיא תזכה להערכה של 0 עד 5 נקודות (5 אחוז מהציון הסופי). היא תתב

5-6 "פוסטים בפורום": לאורך הקורס הסטודנטים יכתבו התייחסויות קצרות (בין 200 ל-350 מילה) לסוגיות הנלמדות, וזאת לקראת או אחרי השיעור. התייחסויות אלה משמשות להכנת הדיון בכיתה או כדי לסיים הדיון שלא מוצא והן מאפשרות לסטודנטים לנסח מחשבות והתייחסות אישית לנושא

הכנת התייחסות המרחיבה את חומרי הקורס ומתעמקת בסוגיות רלוונטיות והצגתה במהלך השיעור (לבד או בזוג) ותזכה ל-20 אחוז מהציון. ההצגות יכולות לעסוק בסוגיות תרבותיות ברוסיה או במרחב הפוסט-סובייטי, במרחב הדובר רוסית בישראל וכן באופן השוואתי להציע מבט השוואתי על הקש

מטלה סופית מהווה 50 אחוז מהציון הסופי (עד 800 מילה, בזוגות או יחידים) המטלה תהיה מבוססת על חומרי הקורס ולא תדרוש הרחבת קריאה או ביצוע מחקר. מטרתה היא ליישם את ידע, צורת החשיבה והטקסטים של הקורס לניתוח של מופע אמפירי של נפש קולקטיבית לאומית, תרבותית, דתית

רשימות קריאה:

נושאי עיקריים

- "-נפש" - "רוסיה" - "אנתרופולוגיה": מבוא לקורס ומושגים עיקריים
-גלגוליה של הנפש בהיסטוריה של המאה ה-20 ברוסיה
-שפה מעצבת נפש, רגש כקוד תרבותי
-נשמה דתית רוסית, ונשמה רוסית לאומית
-נפש במהפכה, מהפכת העצמי הקומוניסטית
-רוסיה ופסיכולוגיה, פסיכולוגיה ברוסיה, אידיאולוגיה ומשטר בראי הנפש
-קפיטליזם רגשי וסוציאליזם רגשי, פורמטים רגשיים במדיה של המונים
-נשמה במלחמה, אלימות ומשטר טוטליטרי מגייס רגשות
-נשמה רוסית בישראל, מפגש רגשי ישראלי-רוסי
-רגשות "פרטיים" ו"ציבוריים": אהבה ואינטימיות, הורות, זיכרון, חוצפה, אשמה, אחריות, הקרבה
רשימת קריאה מדויקת למפגשים של הסמסטר וכן סדר המפגשים ייקבע בתחילת הקורס
בהתאם להרכב הכיתה וקצב העבודה הרצוי
- סרט "הנשמות הקרות" על השחקן תיאטרון שמפקיד את נשמתו במחסן
Cold Souls <https://www.imdb.com/title/tt1127877/>
 - מיטל שפירא, "שישה צעדים לאושר: מפגש עם הפסיכולוג הנערץ של הקהילה
הרוסית בישראל (מיכאיל לבקובסקי). עיתון הארץ 2018.

Berdiaev N. The Soul of Russia.

Gorrer, G. 2001. "The Psychology of great Russians" in Russian culture by
M. Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.

Wierzbicka, A. 2003. Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts
and Its Applications. Ethos 30 (4): 401-432.

Dale Pesmen, 2000. Russia and Soul: an Exploration, Cornell University
Press.

Wierzbicka, Anna. 1989. "Soul and Mind: Linguistic Evidence for
Ethnopsychology and Cultural History". American Anthropologist 91:41-58

Kharkhordin, Oleg. 1999. *The Collective and the Individual in Russia: A Study of Practices*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating Animal". In *Global Modernities*, ed. By M. Featherstone et al. London: Sage.

דפוס ביטוי העצמי והקולקטיבי

- לרנר יוליה וקלאודיה זבנוביץ'. 2016. "שיח תרפויטי בתרגום לרוסית: ניתוח תוכנית ריאליטי בטלוויזיה פוסט-סובייטית". בתוך מעבר לקליניקה: שיח פסיכולוגי בתרבות העכשווית.
- Ries, N. (1997). Russian Talk: Culture and Conversation during Perestroika. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- תחרות בישול מאסטרשף ישראל ומאמר ניתוח על ביטויים רגשיים ובישול כמסע לגילוי העצמי (לינקים באתר הקורס)
- Grosz R. and J. Lerner. 2020. "Gastro-emotivism: How MasterChef Israel Produced Produces Therapeutic Collective Belongings". European Journal for Cultural Studies.
- סרט "נחיה עד יום שני", 1968.
- Svetlana Stephenson, 2021, "A Ritual Civil Execution": Public Shaming Meetings in the Post-Stalin Soviet Union. Journal of Applied Social Theory. Vol 1, No 3 (2021), 112 – 133.
- כתריאל תמר. 1999. "שיחות נפש' באתוס הישראלי". עמודים 171-190 בתוך ספרה מילות מפתח: דפוס תרבות ותקשורת בישראל, תל-אביב: אוניברסיטת חיפה וזמורה ביתן.
- סרט על פי המחזה של יהושע סובול ליל העשרים <https://www.youtube.com/watch?v=F1aqLs-eFXg>
- הלבק, יוכן, 1997. 'עיצוב הנפש הסטליניסטית: יומנו של סטפן פודלובני'. זמנים 59, 101-87.
- עיצוב הגוף הנשמה והגוף
- Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. Stalinism: New Directions. London: Routledge.
- The Factory of Gestures: Body Language in Film by Oksana Bulgakowa. Potemkin Press 2008.

(סרט פרוייקט דוקומנטרי על עיצוב הגוף הסובייטי)

זיכרון אישי וקולקטיבי

- Leykin, I. 2015. Rodologia: Genealogy as therapy in Post-Soviet Russia. *Ethos* 43(2): 135-164.
- Anna Prashizky and Larissa Remennick. 2021. Ethnic trauma in migration: FSU-born Israeli women's narratives in an online support group. *Ethnicities*

נשמה דתית ופסיכולוגית

- רב לייטמן על הנשמה

<http://www.kab.co.il/kabbalah/%D7%97%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%AA%D7%95%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%AA-523-%D7%9E%D7%94%D7%99-%D7%A0%D7%A9%D7%9E%D7%94>

- Lerner J. 2019. "Saving the Post-Soviet Soul: Religion as Therapy in the Narratives of Russian-speaking Migrant Women". Pp. 74-91 in *Assembling Therapeutic: Cultures, Politics and Materiality*. Edited by Salmenniemi, S., Nurmi, J., Perheentupa I. and Bergroth, H. London: Routledge.
- Tucker, J. 2002. New Age Religion and the cult of the Self. *Society* 39:2,

"הכל נשאר במשפחה": הסוציולוגיה של המשפחות

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

מהא כרכבי סבאח

mahasab@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק בהיבטים היסטוריים ומושגיים של המשפחה ושל המחקר החברתי אודותיה, ומתמקד בתיאוריות מרכזיות שהתפתחו לאורך השנים בחקר המשפחות. לצד זאת, הקורס בוחן סוגיות עכשוויות במחקר המשפחות בהקשר הישראלי וההשוואתי, ובהן: בחירת בן/בת זוג; זוגיות ואלטרנטיבות למשפחה; פרידה וגירושין; הורות, אמהות ואבהות; חלוקת עבודה במשפחה; וכן משפחות ואי־שוויון בהקשרים מקומיים וגלובליים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס בסיס להבנת תהליכים חברתיים והתפתחותם של מוסדות חברתיים כמו משפחות.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 139 }

מטלות הקורס:

1. הגשת מטלה 1: 10% מן הציון הסופי (פרטים יינתנו בשיעור הראשון)
2. מטלה 2: רפרט כיתתי 20% מהציון הסופי (פרטים יינתנו בשיעור הראשון)
3. מבחן בית בסוף הקורס: 70% מן הציון הסופי

רשימות קריאה:

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)
מהי משפחה?

Bourdieu, P. (1996). On the Family as a Realized Category of Practice.
Theory, Culture & Society, 13(3), 19-26.
Seltzer JA. (2019). Family Change and Changing Family Demography.
Demography, 56(2):405-426.

היבטים דמוגרפיים בחקר משפחות

Goldscheider, F., Bernhardt, E. & T. Lappegård. (2015). The Gender
Revolution: A Framework for Understanding Changing Family and
Demographic Behavior. Population and Development Review 41(2): 207-239.
Thomson, E. (2014). "Family complexity in Europe." Annals of the American
Academy of Political and Social Science, 654(1), 245-58.
*Sweeney, M. (2002). Two Decades of Family Change: The Shifting
Economic Foundations of Marriage. American Sociological Review, 67 (1):
132-147

גישות תיאורטיות בחקר משפחות

הגישה הפונקציונליסטית

* Parsons, T., & Bales. F. R., (1955). Principle Functions... " and "Sex Role
and the Family. In: Parsons and Bales (eds.) Family, Socialization and
Interaction Process. Glencoe: The Free Press. 16- 26.

הגישה המרקסיסטית

אנגלס, פרידריך., 1957[1884]. מוצא המשפחה, הקניין הפרטי והמדינה, מתוך: כתבים
נבחרים, מרקס, ק., ואנגלס, פ., כרך ב', מרחביה: ספרית הפועלים. 141-183

גישת המעבר הדמוגרפי

(Second demographic transition)

Bianchi S., M. (2014). A Demographic Perspective on Family Change. Journal
of family theory review 6(1): 35-44.

הגישה הפמיניסטית

Few-Demo, A. L., & Allen, K. R. (2020). Gender, feminist, and intersectional perspectives on families: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 326–345.

גישת מהלך החיים

Macmillan, R. & Copher, R (2005). Families in the Life Course: Interdependency of Roles, Role Configurations, and Pathways, *Journal of Marriage and Family*, 67 (4), 858-87.

היבטים שונים של חיי משפחה:

כניסה לזוגיות, נישואים וגירושים

א. זוגיות ורווקות

Bear, L., & Offer, S. (2024). Single by chance or by choice? The social meanings of singlehood and narratives of choice among unpartnered adults in Israel. *Journal of Family Studies*, 30(1), 1-21.

Lichter, D., & Qian, Z. (2019). The Study of Assortative Mating: Theory, Data, and Analysis. In R. Schoen (Ed.), *Analytical Family Demography* (pp. 303-337). Springer

*Schwartz, C.R. (2013). Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology*, 39, 451–470.

Lahad, K. (2014). The Single Woman's Choice as a Zero-Sum Game. *Cultural Studies*, 28(2), 240-266.

*הקר, דפנה. (2005). מעבר ל"בתולה הזקנה" ול"סקס והעיר הגדולה": רווקות כאפשרות חשובה לנשים ויחסו של המשפט הישראלי אליה. עיוני משפט, כ"ח(3): 903-950.

ב. נישואים וגירושים

Cherlin, A. J. (2020). Degrees of change: An assessment of the deinstitutionalization of marriage thesis. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 62-80.

van Bavel, J., Schwartz, C. R., & Esteve, A. (2018). The reversal of the gender gap in education and its consequences for family life. *Annual Review of Sociology*, 44, 341–360.

Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. *Population Research and Policy Review*, 37(1), 1-31.

Killewald, A., Lee, A., & England, P. (2023). Wealth and Divorce. *Demography* (2023) 60 (1): 147–171.

צורות חדשות של משפחה

*Coulter, R. and Hu, Y. (2017). Living Apart Together and Cohabitation Intentions in Great Britain. *Journal of Family Issues*, 38(12), 1701-1729.

*Herbst-Debby, A. (2018). Doing Good Motherhood: Creating Their own Responsible Single Mother Model. *Women's Studies International Forum*, 69, 151-158.

Manor, A. and Okun, B. (2016). Cohabitation among secular Jews in Israel: How ethnicity, education, and employment characteristics are related to young adults' living arrangements. *Demographic Research*, 35: 961-990.

*Ishizuka, P. (2018). The Economic Foundations of Cohabiting Couples' Union Transitions. *Demography*, 55(2), 535-557

הורות, משמעות ומגמות

Cheng, S., Kelly, K., & Powell, B. (2022). One parent, two parents, one sex, two sexes: Public attitudes toward single and same-sex parents. *Journal of Marriage and Family*, 85(2), 413 -435

Donat, O. (2015). Regretting Motherhood: A Sociopolitical Analysis. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 40 (2): 343-367.

משפחה ומשפחתיות בישראל

Fogiel-Bijaoui, S. (2017). Transmitting the Nation: Family Individualization and Religion in Israel, in Nizard, Sophie; Gross, Martine; and Scioldo-Zürcher, Yann (eds.): *Gender, Families and Transmission in Contemporary Jewish Context*, (pp. 90–101), Newcastle upon Tyne, UK: Cambridge Scholars Publishing.

ברקוביץ, נ. ומנור, ש., 2022. "הסבתא הפעילה" "והאם הטובה": סבתות ישראליות בין משפחתיות לניוליברליזם. סוציולוגיה ישראלית, עמ' 203-224.

משפחתיות - איך אנחנו מבינים משפחות? קריאות ישראליות (עמודים ייקבעו בהמשך)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 144 }

חברה וסביבה: עבר, הווה, ואולי גם עתיד

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

נir אביאלי

חדר 361 0585504061 avieli@bgu.ac.il

יום ג 12 - 13 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקשרים המורכבים שבין חברות אנושיות לבין הסביבה הפיזית והאקולוגית שבה הן התפתחו וממשיכות להתקיים ולהתפתח העסיקו אנתרופולוגים מאז הולדת הדיסציפלינה. לצד שאלות אוניברסליות, כגון השפעת תנאי ושינויי האקלים על מצבם הפיזי של בני אדם, אנתרופולוגים ניסו להבין כיצד הסביבה משפיעה על המנהגים, האמונות, מאפייני ההתנהגות, האוכל, הארכיטקטורה וניהול המרחב, כיצד בני אדם מגיבים לשינויים אקולוגיים, ואיך חברות ותרבויות מעצבות ומשנות את סביבתן בתנאים של שינוי סביבתי. בקורס נדון בתיאוריות האנתרופולוגיות אשר עוסקות ביחסי הגומלין שבין בני אדם לסביבתם ונחשוב על המנגנונים התרבותיים אשר מווסתים את היחסים האלה. הסטודנטיות ים יכתבו הצעת מחקר, יערכו מחקר אתנוגרפי-אמפירי, יציגו את ממצאיהם בכיתה ויגישו עבודה כמטלה העיקרית בקורס.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה, שיטות מחקר איכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס אמפירי אשר מכשיר גם בביצוע מחקר אתנוגרפי

[חזרה לתוכן העניינים](#)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרות עם התיאוריות האנתרופולוגיות אשר עוסקות ביחסי בני אדם עם סביבתם, תכנון וביצוע מחקר אתנוגרפי אמפירי וביקורתי

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

נוכחות והשתתפות 10%

דיון על מאמר בכיתה 10%

הגשת הצעת מחקר 10%

הצגת המחקר בכיתה 20%

הגשת עבודה אמפירית 50%

רשימות קריאה:

ביבליוגרפיה טנטיבית

- De La Cadena, Marisol. 2010. "Indigenous Cosmopolitics in the Andes: Conceptual Reflections beyond 'Politics'." *Cultural Anthropology* 25(2): 334-370.
- Haywood, Paolo. "The Ontological Turn." In *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology*.
- Cruikshank, Julie. 2012. "Are Glaciers 'Good to Think With'? Recognizing Indigenous Environmental Knowledge." *Anthropological Forum* 22(3): 239-250.
- Escobar, Arturo. 2020. "Thinking-Feeling with the Earth: Territorial Struggles and the Ontological Dimension of the Epistemologies of the South." In *Knowledges Born in the Struggle: Constructing the Epistemologies of the Global South*, edited by Boaventura S. Santos and Maria P. Meneses. Routledge.
- Krenak, Ailton. 2019. *Ideas to Postpone the End of the World*. House of Anansi Press.
- Helmreich, Stefan. 2005. "How Scientists Think About 'Natives', For Example. A Problem of Taxonomy Among Biologists of Alien Species in Hawaii." *Royal Anthropological Institute*, No. 11 (2005): 107-128.
- Asad, Talal. 1986. "The Concept of Cultural Translation in British Social Anthropology." In *Writing Culture*, edited by James Clifford and George E. Marcus. University of California Press.
- Kopenawa, David and Bruce Albert. 2013. "Setting the Scene"; "Earth Eaters." In *The Falling Sky: Words of a Yanomami Shaman*. The Belknap Press.
- Kopenawa, David and Bruce Albert. 2013. "Cannibal Gold." In *The Falling Sky: Words of a Yanomami Shaman*. The Belknap Press.

- Cornell, Robert. 2020. "Maroon Ecology: Land, Sovereignty, and Environmental Justice." *The Journal of Latin American and Caribbean Anthropology* 25(2): 218–235.
- Biraben, Natalia C. 2023. "New Spaces for Contesting and Negotiating Indigenous Land Claims in Northern Argentina." *Journal of Anthropological Research* 79(3): 352-375.
- Sletto, Bjørn I. 2009. "'We Drew What We Imagined': Participatory Mapping, Performance, and the Arts of Landscape Making." *Current Anthropology* 50(4): 443-476.
- Cortines, Ana C., Robson D. Possidônio, Natália C. F. Bahia et al. 2018. "Social Cartography and the Defense of the Traditional Caiçara Territory of Trindade (Paraty, RJ, Brazil)." In: *Climate Change Adaptation in Latin America*:

מבוא לפסיכולוגיה וחברה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

אביעד רז
aviadraz@bgu.ac.il, 6472058, 371
יום ג' 10-11

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מציע מבוא ללמידה על האדם והפסיכולוגיה האנושית, שמתחברת למעגלים המתרחבים של משפחה, קהילה, ארגונים, חברה ותרבות, ומהי השפה המחקרית שיכולה להציע חיבור בין העולמות הגדולים האלה (שיכולים להיות גם מנוגדים) כך שייצרו תמונה שלמה וברורה יותר ביחס לקשר בין זהות וחברה דרך תהליך הסוציאליזציה. ניחשף לידע על קו התפר בין פסיכולוגיה ומדעי המוח מחד, לבין ענפי ידע חברתיים-תרבותיים, בעיקר סוציולוגיה ואנתרופולוגיה וממשקיהם. נבחן את השימוש בשיטות מחקר על האדם בחברה, החל ממחקר במעבדה, דרך סקרים, וכלה בשיטות איכותניות כגון ראיונות עומק. הקורס יכלול במידת האפשר גם הרצאות / פגישות עם בוגרים שיציגו את השתלבותם בתחומים טיפוליים ומחקריים, ומרצים אורחים בתחום.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

תיאוריות של המבואות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

בסיס לקורסים אינטגרטיביים במדעי ההתנהגות

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- כתיבת עבודה אקדמית בהתייחס לחומר תיאורטי
- אוריינות בקריאה ביקורתית של מאמרים
- אינטגרציה של הגישות השונות (פסיכולוגיות וסוציולוגיות) ומה הן תורמות בהשלמה.
- הצגה מול עמיתים

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

עד למפגש 10 יש לשלוח אלי במייל הצעת עבודה קצרה (10%), קובץ הנחיות יועלה למוודל

כתיבת עבודה (עד 10 עמ') 90%, מומלץ בזוגות על נושא לפי בחירתכם/ם בהתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס. העבודה תנתח מאמר מחקרי שתבחרו בנושא רלבנטי מנושאי הקורס באמצעות מודלים רלבנטיים לחיברות שלמדנו, ובמה הגישות השונות (פסיכולוגיות וסוציולוג

רשימות קריאה:

<https://opentextbc.ca/introductiontosociology2ndedition/chapter/chapter-5-socialization>

או בעברית: חיברות - פרק 5, משונים, ג. (1999). סוציולוגיה. האוניברסיטה הפתוחה
Shinobu Kitayama, Sean Duffy, and Yukiko Uchida. 2007. Self as Cultural Mode of Being. In: SHINOBU KITAYAMA & DOV COHEN (Eds.), HANDBOOK OF CULTURAL PSYCHOLOGY, The Guilford Press, (read pp. 136-145)

רשות:

Markus, H.R. & Kitayama, S. (1991) Culture and the self: implications for cognition, emotion and motivation. Psychological Review, 98, pp. 224–253.
Linn, R. (2001). The heart has its reason and the reason has its heart: The insight of Kohlberg and Gilligan in moral development and counseling. Social Behavior and Personality, 29(6), 593.

<http://dx.doi.org/10.2224/sbp.2001.29.6.593>

Ekman, P. & Friesen, W. V. (1971). Constants Across Cultures in the Face and Emotion. Journal of Personality and Social Psychology, 17(2), 124-129.

Hochschild, Arlie 1983. The Managed Heart. U of California Press, pp. 118-131 (from: ACHIEVING THE TRANSMUTATION)

<https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi67snUqqfLAhWI0RQKHedVBfgQFggjMAA&url=https%3A%2F%2Fcaringlabor.files.wordpress.com%2F2012%2F09%2Fthe-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usg=AFQjCNFL1GrtPhvguApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJg&cad=rja>

Aviad E. Raz (1999) The hybridization of organizational culture in tokyo disneyland, Studies in Cultures, Organizations and Societies, 5:2, 235-264, DOI: 10.1080/10245289908523528

" מוזר להיות נורמלי" עינת פישבין, ידיעות אחרונות 2010 5.5

http://www.acisrael.org/Autistic_community_and_culture_in_Israel.pdf

- קריאת רשות למתעניינים: מור, ש., זיו, נ. ואינגרין, א. (2016). לימודי מוגבלות בעברית – שדה אקדמי בהתהוות. מבוא למקראה. בתוך: ש. מור, נ. זיו, א. קנטר, א. אינגרין ונ. מזרחי: לימודי מוגבלות: מקראה. ירושלים: מכון ואן ליר .
<https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=103965146#354.9997.6.default>
- Schneid, Iris. & A. Raz. 2019. The Mask of Autism. Social Science & Medicine
או, גרסה בעברית: שנייד, איריס וא. רז. 2019. להוריד את מסכת האוטיזם: הסוואה
חברתית וניהול רושם מנקודת מבטם של אוטיסטים.
- Goffman, Erving. 1963. "The Self and Its Other", pp. 126-139 in his book
Stigma. NY: Touchstone
<https://www.freelists.org/archives/sig-dsu/11-2012/pdfKhTzvDli8n.pdf>, or:
<https://pdfs.semanticscholar.org/48f7/2af13dda550d32397d9bb34a69973e1e0ed1.pdf>
- Conrad, Peter. 1975. "The discovery of hyperkinesis: Notes on the
medicalization of deviant behavior." Social Problems 23: 12-21.

מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק
rafig@bgu.ac.il
ימי א' 12-13

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

כיצד ניתן להסביר או להבין את השיח שפרץ בקמפוסים בארצות הברית מייד אחרי "השבת השחורה" (השבעה באוקטובר 2023)? האם יציאת Cowboy Carter אלבום הקאנטרי של ביונסה, או אלבומה האחרון של טילור סוויפט הם רגעים פוליטיים משמעותיים בתרבות האמריקאית? כיצד ניסיון התנקשות בדונלד טראמפ וזכייתו בבחירות לנשיאות בפעם השנייה קשורים לזהות גברית, לסוגיות של גזע, מגדר וגילנות, או להיבטים של זהות דתית. כיצד אירועים פוליטיים עכשוויים קשורים למרכיבי תרבות ולמבני עומק בחברה שבארצות הברית? קורס זה יציע הסברים וכינוי חשיבה על שאלות אלה תוך התבוננות על המגוון התרבותי, במבנים החברתיים, בזהויות ובתרבויות שבארצות-הברית בת-זמנינו. הקורס מבוסס על שיטות לימוד מגוונות, ביניהן עיון, צפייה בתוצרי מדיה, דיונים וביצוע עבודת מחקר עצמאית. אלה יאפשרו היכרות עם המחקר האתנוגרפי העוסק בחברה "האמריקאית" וכן במתחים ובבעיות החברתיות הקשורות במגדר, גזע, אתניות ומעמד. מטרתו של הקורס הוא לעורר בסטודנטים ובסטודנטיות "תיאבון אינטלקטואלי" לעיסוק בסוגיות של תרבות וזהות, כפי שהן באות נגלות מהתבוננות על אחת החברות המרתקות והמשפיעות בהיסטוריה האנושית – החברה בארצות הברית. לפיכך, בחלקו הפרונטאלי של הקורס ייעשה שימוש בתחומי תרבות שונים. בחלקו הפרונטאלי של הקורס, נדון מספר פעמים בתחום האוכל (בעיקר בשל עניין אישי של מרצה הקורס) כדוגמא לאופן בו ניתן לנתח היבטים של תרבות וזהות בחברה בארצות הברית. הסטודנטים/ות יתבקשו לחשוב על סוגיות הקשורות לזהות ותרבות בארצות הברית

בזמנינו (מגדר, מעמד, גזע, אתניות או סוגיות הקשורות בהצטלבויות—אינטרסקציונאליות, שוליות מרובה), לבחור סוגיה או מקרה בוחן משלהם/ן ולבצע עבודת חקר. מטרות הקורס הן העמקת הידע על אודות החברה בארצות הברית ובתוך כך גם היכרות עם גוף הידע התיאורטי הקשור בגזע, מעמד ומגדר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס מיועד לבוגרי/ות מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה וכתובה אקדמית.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס הינו קורס איזורי הוא מהווה התנסות ראשונית בהיכרות עם סוגיות חברתיות הקשורה לחברה שאיננה החברה בישראל. הצלחה בקורס תסייע לסטודנטים/יות בסמינרים בשנה ג', שכן הם/ן ירכשו ניסיון בפיתוח שאלת מחקר וביצוע עבודת מחקר אתנוגרפית עצמאית.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, יכולת ניתוח, ניתוח תימטי, היכרות עם ניתוח סוגיות חברתיות באמצעות שימוש בארטיפקטים תרבותיים שונים, עמידה מול קהל.

אופן ההוראה:

פרונטאלי

מטלות הקורס:

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי)

חובת נוכחות בכיתה / חובת הדלקת מצלמות במידה ונאלץ ללמוד בזום. מצופה מהסטודנטים/ות לקרוא את פרטי קריאת החובה לקראת כל מפגש (שימו לב – בחלק מהמפגשים יש יותר מפריט קריאה חובה

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע (30% מהציון הסופי)
הצגת פרזנטציה קצרה בזוגות או בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה. המציגים/ות יתבקשו להתייחס בהרצאתם בעיקר לקריאת החובה, אך גם להציג פרטים מרכזיים ותובנות שעלו מקריאת פריטי הרשות של אותו השב

הצגת נושא מחקר מתוכנן במפגש בשבוע השישי (5% מהציון הסופי)
עד השבוע השישי (27/4) מצופה מהסטודנטים/ות למצוא בן-בת זוג לעבודה המסכמת ולחשוב על נושא מחקר. לאחר מכן, עליכם לנסח לעצמכם/ן 3 שורות בלבד: נושא העבודה (או כותרת טנטייבית), הסבר קצר על העבודה המתו

עבודת מחקר (תוגש במהלך הקיץ) (50%) (בזוגות או ביחידים) –
מועד הגשה: ימסר בקרוב (המועד יהיה במהלך הקיץ, לאחר תקופות מבחנים)
עבודת המחקר תציג ניתוח אנתרופולוגי וסוציולוגי של סוגייה כלשהי הקשורה למגדר, מעמד, גזע, אתניות (אחת מקטגוריות אלה, חלקן או כולן) בארצו

רשימות קריאה:

הרצאה: מה קורה בימים אלה באמריקה ?

קריאת רשות (3 פריטים) :

בודריאר, ז'אן. 2000. אמריקה, תרגום: מור קדישזון, תל אביב: בבל. עמ' 1-39 .
כתבת מגזין :

Periodical - The Path to American Authoritarianism. Published in: Foreign
Affairs, Mar/Apr 2025 By: LEVITSKY, STEVEN; WAY, LUCAN A.

(כניסה בקישור, באמצעות VPN של הספרייה)

<https://research-ebsco->

[com.bengurionu.idm.oclc.org/c/yhpkdy/viewer/html/odjyo26ahb](https://research-ebsco-com.bengurionu.idm.oclc.org/c/yhpkdy/viewer/html/odjyo26ahb)

שבוע 2: מבוא – האם בכלל קיימת תרבות אמריקאית? היסטוריה חברתית של ארצות

הברית – מכור היתוך לרב-תרבותיות(?)

קריאת חובה (שני פריטים)

האוזינחה, יוהאן. 2007 [1927]. יומן אמריקה – רשימות בחטף. עמ' 33-36 ; 69-73 ; 118-

122. תל אביב: רסלינג

יאיר, גד. 2025. זו היא אמריקה -דיוקנה של אומה. פרק 8: חיים את החלום וחיים בסרט.

עמ' 174-199. מודיעין: כנרת, זמורה, דביר .

קריאת רשות :

זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. פרק 1: קולומבוס, האינדיאנים

והקדמה האנושית (עמ' 11-38). תל-אביב: בבל .

נווה, אייל. 2007. ארצות הברית – דימוקרטיה בהתהוות מתמדת. רעננה: או"פ. (פרק

שביעי, עמ' 282 – 308) .

שבוע 3: גזע (פרזנטציה ראשונה)

Williams-Forsen, Psyche. 2013. More than Just the "Big Piece of Chicken":

The Power of Race, Class, and Food in American Consciousness. In: Carole
Counihan and Penny Van Esterik. Food and culture: A reader. NY: Routledge
107-118.

יאיר, גד. 2025. זו היא אמריקה – דיוקנה של אומה. פרק 14: דילמה אמריקאית: העבדות בוטלה, האתגר נמשך. עמ' 316-336.

קריאת רשות:

דו בויז, ויליאם אדוארד. 2009. נשמתם של השחורים. תל-אביב: נהר ספרים: פרק 9 זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תל-אביב: בבל. פרק 2: קו הצבע נמתח (עמ' 60-39).

שבוע 4: מגדר

זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תל-אביב: בבל. פרק 6: הדיכוי האינטימי. (עמ' 172-143).

Cairns, Kate, Josée Johnston, and Shyon Baumann. 2010. Caring about Food: Doing Gender in the Foodie Kitchen." *Gender & Society* 24.5: 591-615.

קריאת רשות:

Thompson, Becky Wangsgaard. 1992. "A way outa no way": Eating Problems Among African-American, Latina, and White women." *Gender & Society* 6.4: 546-561.

יאיר, גד. 2025. זו היא אמריקה – דיוקנה של אומה. פרק 12 – יש מידה לאדם: הספורט כלאומיות עממית. עמ' 286-296. מודיעין: כנרת, זמורה, דביר.

שבוע 5: מעמד

Roseberry, William. 1996. The Rise of Yuppie Coffees and the Reimagination of Class in the United States. *American Anthropologist* 98 (4): 762-775.

גד, יאיר. 2025. זו היא אמריקה – דיוקנה של אומה. פרק 11: הכל בשביל הכסף: רוח הקאפיטליזם ועגל הזהב. עמ' 261-284. מודיעין: כנרת, זמורה, דביר.

קריאת רשות:

Ortner, Sherry B. 1991. Reading America: Preliminary Notes on Class and Culture. In: *Anthropology and Social Theory*. Durham, NC: Duke University Press PP. 19-41.

זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תל-אביב: בבל. פרק 13: קריאת התיגר הסוציאליסטית (עמ' 478-429).

שבוע 6: גזע, אתניות ודת

Tuchman, Gaye, and Harry Gene Levine. 1993. New York Jews and Chinese food: the social construction of an ethnic pattern. *Journal of Contemporary Ethnography* 22.3: 382-407.

גד, יאיר. 2025. זו היא אמריקה – דיוקנה של אומה. פרק 13: ארץ ישועה: דת ומודרניות באמריקה. עמ' 297 – 315. מודיעין: כנרת, זמורה, דביר.
קריאת רשות:

רוקאוויי, רוברט. 1986. לתולדות השתלבותם של היהודים בארצות הברית. מתוך: החוויה האמריקנית, עורך: גוטפלד, ארנון. תל-אביב: זמורה, ביתן (עמ' 149-162).
שבוע 7 - הכנה לקראת עבודה מסכמת - הצגת נושאי עבודה מסכמת של חברי/ות הכיתה, טיפים להצלחה בעבודה המסכמת.

שבוע 8: ייצוגים של זהויות: גבריות, נשיות ומיניות
קריאת חובה (שני המאמרים)

Cruz, Ariane. 2013. Gettin'Down Home with the Neelys: Gastro-porn and Televisual Performances of Gender, Race, and Sexuality. *Women & Performance*, 23(3): 323-349.

Grindstaff, Laura, and Rafi Groszlik. 2022. "Agon and Apron: Hybridizing Gender by "Sportifying" Cooking in MasterChef USA." *American Journal of Cultural Sociology*. 1-37.

מאמר רשות:

Parasecoli, Fabio. 2005. Feeding hard bodies: Food and masculinities in men's fitness magazines. *Food and Foodways*, 13(1-2), 17-37.

שבוע 9: אחרות: מפגשים בין קטגוריות חברתיות בארצות הברית
hooks, bell. 1992. "Eating the Other: Desire and Resistance. In *Black Looks: Race and Representation*. P. 21-39. Boston: South End Press.

Alkon, Alison and Groszlik, Rafi. (2021). Eating (with) the Other: Race in American Food Media. *Gastronomica – The Journal of Critical Food Studies*. 21(2): 1-13.

שבוע 10: זהויות, האופי הלאומי האמריקאי והאמריקניזציה של ישראל

יאיר, גד. 2025. זוהי אמריקה – דיוקנה של אומה. פרק 4: כן, אנחנו יכולים. עמ' 79-102.
מודיעין: כנרת, זמורה, דביר .

Gold, Steve. 1994. Israeli immigrants in the United States: The question of Community." *Qualitative Sociology* 17(4): 325-363.

שבוע 11: זהויות, שינוי והמשכיות בימי טראמפ: בין פופוליזם לשינוי וצדק חברתי
Contois, Emily JH. 2018. Welcome to Flavortown: Guy Fieri's Populist American Food Culture. *American Studies* 57.3: 143-160.

יאיר, גד. 2025. זוהי אמריקה – דיוקנה של אומה. פרק 5 – מוסר ומוסרניות, חוק וצדקנות.
עמ' 103-130. מודיעין: כנרת, זמורה, דביר .

שבוע 12: במלכודת הזהויות: זהות בארה"ב אחרי השבעה באוקטובר (וגם לפני...)
קריאת חובה :

Sobande, Francesca, Akane Kanai, and Natasha Zeng. 2002 "The hypervisibility and discourses of 'wokeness' in digital culture." *Media, Culture & Society* 44(8): 1576-1587.

קריאת רשות :

Mounk Yascha. 2023. *The Identity Trap: A Story of Ideas and Power in Our Time*. New York: Penguin Press (Introduction. Pp. 1-26).

שבוע 13 : הצגת נושאי עבודת חקר מסכמת וסיכום הקורס

מהשואה לשבעה באוקטובר: **זיכרון, עדות ופוליטיקה של הנצחה**

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

רוני מיקל-אריאלי

ronim@post.bgu.ac.il

ימי שלישי בשעה 9:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק בהתפתחותם של מושגי זיכרון, עדות והנצחה מן השואה ועד לימינו – בדגש על אירועי 7 באוקטובר 2023. נבחן כיצד אירועים טראומטיים מתועדים, נזכרים ומונצחים, וכיצד הם מעוצבים דרך מוסדות, פרקטיקות תרבותיות, פלטפורמות דיגיטליות ודיפלומטיה של זיכרון. הקורס יעסוק גם בהשפעת המדיה הדיגיטלית על דרכי תיעוד, שימור והנגשה של זיכרונות ועדויות, תוך דיון במושגים כגון "עידן העד", "עדות וירטואלית", ו"זיכרון ברשת". נדון בזיכרון קוסמופוליטי, בזיכרון תחרותי, באנלוגיות בין שואה לרצח עם, ובשאלות של הדחקה, הכחשה והשתקה של טראומה. באמצעות מקרי בוחן ממדינות שונות, נבחן את מקומו של הזיכרון בעיצוב זהות קולקטיבית, במאבקים פוליטיים, ובשיח האתי של צדק, פיוס וזכויות אדם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס יפתחו הסטודנטים/ות יכולת ניתוח ביקורתי של פרקטיקות זיכרון והנצחה בהקשרים מקומיים וגלובליים, תוך זיהוי ההיבטים הפוליטיים, התרבותיים והאתיים של עיצוב הזיכרון הקולקטיבי. הם ירכשו כלים להבנת תהליכי תיעוד של טראומה, לבחינת האופן שבו מוסדות, טקסטים וייצוגים חזותיים מעצבים את תפיסת העבר, ולזיהוי מנגנוני הדחקה, השתקה והכחשה. בנוסף, יפתחו מיומנות בקריאה של עדויות וטקסטים היסטוריים עכשוויים, ויבחנו את המתח בין זיכרון אישי לקולקטיבי, בין אתיקה לפוליטיקה, ובין תיעוד להנצחה.

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

בחינה (90%)

נוכחות והשתתפות (10%)

רשימות קריאה:

- רשימת הקריאה המלאה לפי תאריכים תוצג באתר הקורס במודל דן מיכמן, "פרשנויות פרטיקולריסטיות ואוניברסליסטיות של השואה וסוגיית הייחודיות: יחסים מורכבים", ילקוט מורשת 100, עמ' 213-242.
- Daniel Levy and Natan Sznaider, "Memory Unbound: The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan Memory," *European Journal of Social History* 5, no.1 (2002): 87-106.
- Annette Wieviorka. 2006. *The Era of the Witness* (Cornell University Press), pp. Xi-56.
- מיקל-אריאלי, ר'. "מושג העדות בחברה הישראלית לאחר שבעה באוקטובר," סוציולוגיה ישראלית .
- The Eichmann Show (Paul Andrew Williams, 2015) – 30 minutes
רננה קידר. (2024). "עדויות שורדי שבעה באוקטובר - בין התיעודי למשפטי" זיכרון ומחקר 5, 43-51.
- עידית זרטל, "מאולם בית העם אל כותל בית המקדש: זיכרון, פחד ומלחמה", תיאוריה וביקורת 15 (1999): 38-19
- שושנה פלמן ודורי לאוב. עדות: משבר העדים בספרות, בפסיכואנליזה ובהיסטוריה (רסלינג, 2008), 13-18, 67-96.
- גבעוני, מיכל. אתיקת העדות- היסטוריה של בעיה. תל אביב: ון ליר והקיבוץ המאוחד, 2015, פרק מבוא, ע"מ 10-27.
- רשות:
- Jeffrey Alexander, *Cultural Trauma and Collective Identity* (Berkeley: California UP, 2004), pp. 1-30.
- Sandra Ristovska, *Seeing Human Rights: Video Activism as a Proxy Profession* (Cambridge: MIT Press, 2021), Ch. 2.
- Norma Musih. "Between knowing and understanding: Israeli Jews and the memory of the Palestinian Nakba," *CULTURAL STUDIES* 2023, VOL. 37, NO. 3, 396–417.

מיקל-אריאלי, רוני, מרגלית בז'רנו, יהודית רייפן-רוני. "מבוא לגיליון המיוחד תיעוד אירועי שבעה באוקטובר 2023 ומלחמת 'חרבות ברזל'." זיכרון ומחקר: כתב עת האגודה הישראלית לתיעוד בעל פה 5 (2024): 5-10.
מלי אייזנברג, תיעוד של טראומה – בין 'חורבן פאָרשונג' לתיעוד אירועי 7 באוקטובר https://bgri-press.bgu.ac.il/cgi-webaxy/item?70_w
סוזן ניימן. "הכרה באמצעות אנדרטאות" בתוך: ללמוד מן הגרמנים: גזע וזיכרון הרשע (עם עובד: 2019).

Micheline van Riemsdijk. "Agents of memorialization: Gunter Demnig's Stolpersteine and the individual (re-)creation of a Holocaust landscape in Berlin," *Journal of Historical Geography* 43 (2014), pp. 138-147.
Jan Garbowski. (2016). The Holocaust and Poland's "History Policy", *Israel Journal of Foreign Affairs*, 10(3): 481-486.

תגובת ההיסטוריונים של יד ושם להצהרה המשותפת של ממשלות פולין וישראל בנוגע לתיקון מיום 26 בינואר 2018 לחוק "המכון לזיכרון לאומי" של פולין .

<https://www.yadvashem.org/he/research/historians-reaction.html>

Dan Stone. "Raphael Lemkin on the Holocaust," In: Dominik J. Schaller & Jurgen Zimmerer (Eds.) *The Origins of Genocide: Raphael Lemkin as a historian of mass violence*. (95-106). London & New York: Routledge.
רז סגל, "ג'נוסייד: אלימות המונית בעולם המודרני", זמנים 138, עמ' 4-15.

Michael Rothberg. (2009). "Introduction: Theorizing Multidirectional Memory in a Transnational Age," in: *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization*, (1-29). Stanford: Stanford University Press.

Mikel-Arieli, R. (2019) Ahmed Kathrada in Post-War Europe: Holocaust Memory and Apartheid South Africa (1951-1952) *African Identities* 17(1) 1–17
doi:10.1080/14725843.2019.1607718

Mikel Arieli, R. "The Jewish Question in the British Colonial Imagination: The Case of the Deportation to Mauritius (1940–1945)," *Jewish Social Studies*, 27(3): 2023: 58-87.

Ronit Frenkel & Kirk B. Sides (2016) Exile in Mauritius: colonial violence and Indian Ocean archives, *Critical Arts*, 30:2, 282-294

Feldman, J., & Musih, N. (2022). Selfies in Auschwitz: Popular and contested representations in a digital generation. *Memory Studies*, 175069802211011.oi:10.1177/17506980221101111

Neta Alexander. Obsolescence, Forgotten: "Survivor Holograms", Virtual Reality, and the Future of Holocaust Commemoration," *Cinergie*, 2021 (19), p.57-68.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 165 }

סוציולוגיה ארגונית

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר אבי שניידר
shnaidera@colman.ac.il 054-5929522
בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

ארגונים מלווים כל דקה בעולמנו ומהווים מוסדות מרכזיים של החברה. בקורס העוסק בתיאוריות ארגוניות נכיר ונפגוש את התיאוריות המרכזיות שהתפתחו לאורך השנים האחרונות ומבקשות להסביר את הארגונים לגופם ואת מערכות היחסים של ארגונים עם החברה. הקורס משתמש במערכת הצירים של סקוט (1998) כדי למפות את התיאוריה הארגונית דרך הפרדיגמות השונות שנוצרו בה ויצרו אותה, והדגשת פניו השונים של הארגון – כאובייקט, סובייקט וכתהליך, מחד, וכישויות סגורות לעומת ישויות פתוחות המקיימות קשרי גומלין עם סביבתן. כמו כן בסוף הקורס נעסוק בשיח התיאורטי החדש, שיח פוסט ארגוני, המבטל את הדיכוטומיה בין ארגונים לבין סביבתם, ורואה בהתארגנות ספקטרום אשר מתקיים בתוך ומחוץ לארגונים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנט יכיר את הגישות הסוציולוגיות השונות להבנת ארגונים
הסטודנט יכיר את מטריצת סיווג התיאוריות הארגוניות של סקוט
הסטודנט יכיר את ההפרדה בין תפיסות ראציונליות לתפיסות חברתיות להבנת ארגונים, ובין
תפיסות פתוחות לסגורות
הסטודנט ינתח התפיסות השונות להבנת תפקידם של ארגונים בחברה
הסטודנט יכיר את הגישות הפוסט מבניות הרואות בארגון תהליך מתמשך ולא שם עצם

אופן ההוראה:

הרצאות פרונטליות ומקוונות, דיונים, צפיה בסרטים וניתוחם

מטלות הקורס:

הצגת מאמר בזוגות בכיתה ודיון עליו. כל זוג סטודנטים ישבץ את עצמו לפי תאריכים שיוצגו
בכיתה. 25% מהציון הסופי. המטלה בוחנת התמודדות עצמאית עם חומר תיאורטי, והבנת
ההקשר למפה הרחבה של התיאוריות.

עבודה מסכמת - ניתוח חקר מקרה. 75% מהציון הסופי. המטלה בוחנת יכולת התמודדות עם
יישום החומר הנלמד.

רשימות קריאה:

מבוא: תיאוריה ארגונית במאה ה-21 : יותר חורים מגבינה

Hassard, J. & Wolfram, J. (2013). "Can Sociological Paradigms Still Inform Organizational Analysis? A Paradigm Model for Post-Paradigm Times". Organization Studies, 34(11): 1701–1728

Davis, G. F. & Marquis, C. (2005). "Prospect For Organization Theory in The Early Twenty-First Century: Institutional Fields And Mechanisms". Organization Science, 16: 332-343.

קריאת רשות

Alvesson, M., & Blom, M. (2022). The Hegemonic Ambiguity of Big Concepts in Organization Studies. Human Relations, 75(1), 58-86
וגישת המערכות AGIL טלקוט פארסונס - פוזיטיביזם ארגוני, מודל
Turner, J.H. (1986)., "The Analytical Functionalism of Talcott Parsons". The Structure of Sociological Theory. Dorsey: Chicago, Pp: 57- 73

למידה ארגונית

פיטר סנג'י (1995). מבוא. מתוך ספרו "הארגון הלומד".
תיאוריית התליות (contingency theory)

Shane, S. & L. Kolvereid (1995). "National environment, strategy, and new venture performance: a three country study." Journal of Small Business Management, 33,2, 37-51

הגישה האקולוגית

Simons, T., & Ingram, P. (2004). An ecology of ideology: Theory and evidence from four populations. Industrial and Corporate Change, 13(1), 33-59.

שיח ארגוני

Jørgensen, K. M. (2022). Storytelling, space and power: An Arendtian account of subjectivity in organizations. Organization, 29(1), 51-66.

התארגנות

Nicolini, D., & Korica, M. (2021). Attentional engagement as practice: A study of the attentional infrastructure of healthcare chief executive officers. *Organization Science*, 32(5), 1273-1299.

ארגונים כזירת קונפליקט חברתי – המקרה המגדרי

Shnider, A. (2017). Back to the Old Village? Dynamics of Gender Borders: Women in Israel's Cooperative Settlements, 245.

אביעד רז, (2004). מבוא, מתוך "תרבות ארגונית".

אביעד רז, (2004). מבוא, מתוך "תרבות ארגונית".

הגישה הנאו מוסדית

Reay, T., Zilber, T.B., Langley, A. & Tsoukas, H. (2019). Institutions and Organizations: A Process View. In: Reay, T., Zilber, T.B., Langley, A. & Tsoukas, H. (Eds.) *Institutions and organizations: A process view. Perspectives on process organization studies*. Oxford University Press, Vol. 9, pp. 1-11

התארגנות כספקטרום:

Organizationality

Smith, William Roth. (2021) "On Relationality and Organizationality: Degrees of durability, materiality, and communicatively constituting a fluid social collective." *Organization Studies* 43.11 (2022): 1815-1837.

גישות פוסט ארגוניות

Work ground

Shnider, A. (2023). Work ground: a new analysis unit for the understanding of production and value creation through digital platforms in the age of the fourth industrial revolution. *European Journal of International Management*, 20(1), 109-123.

סוציולוגיה של היי-טק וחדשנות: **מסיליקון וואלי ועד סטארט אפ ניישן**

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר ארז מגור

חדר 343, קומה 3, בנין 72, emaggor@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

בקורס בחירה זה נעסוק בחקר הסוציולוגיה והפוליטיקה של תעשיית ההיי-טק וחדשנות. נבחן את השורשים ההיסטוריים של תעשייה זו, ראשית בארה"ב, ואח"כ בשאר העולם, כולל בישראל, ונבדוק מה עומד מאחורי צמיחתה של תעשייה זו. שאלה מרכזית שתעמוד בלב הדיון שלנו הוא: מיהם הכוחות שהצמיחו ותמוכים בתעשייה זו? בהקשר זה נדון בתפקיד החשוב של המדינה ומוסדות ציבור נוספים כמו אוניברסיטאות המחקר ומערכת הביטחון בביסוס התעשייה, נעסוק בתפקיד המרכזי של תעשיית ההון סיכון, ארגוני מעסקים וארגוני עובדים כשחקנים כלכליים-פוליטיים שעיצבו ומעצבים את התעשייה. עוד נעסוק בהשלכות החלוקתיות של תעשיית החדשנות ובהבדל בין הייטק המייצר פערים חברתיים ובין הייטק המוביל לצמיחה מכלילה וברת-קיימה. במסגרת הקורס גם נקיים סיור למרכז היזמות של אוניברסיטת בן-גוריון.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

בסיס לסמינר מחקרי בתחומי הקורס

[חזרה לתוכן העניינים](#)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, ידע תיאורטי בתחומי הקורס, יכולת ניתוח של מדיניות ציבורית בתחומי הייטק וחדשנות

אופן ההוראה:

פרונטלי, סיור

מטלות הקורס:

הגשת 4 דוחות קריאה בהיקף של 750-1000 מילים (40% מהציון הסופי). בוחן היכרות והבנה של חומרי הקריאה ויכולת יישום וניתוח של מקרי בוחן מציאות

רפרט מסכם בכיתה- הצגת עבודת מחקר אודות מדיניות חדשנות קיימת. הנחיות מדויקות ימסרו בהמשך (50% מהציון הסופי).

רשימות קריאה:

שבוע 1 (8.3.26): מה זה חדשנות?

*יהונתן גת ועמרי לוי, 2023. "חדשנות". מפתח גיליון 19.

רשות:

Breznitz, D. (2021). Innovation in real places: Strategies for prosperity in an unforgiving world. Oxford University Press, USA. Chapter 1: "The New Globalization of Innovation".

שבוע 2 (15.3.26): המדינה היזמית

*מריאנה מצוקאטו. 2025. המדינה היזמית: להפריך את המיתוסים על המגזר הציבורי לעומת המגזר הפרטי. סדרת קו אדום-בארי. "הקדמה: לחזור לחשוב בגדול", עמ' 47-75.

רשות:

מריאנה מצוקאטו. 2025. המדינה היזמית: להפריך את המיתוסים על המגזר הציבורי לעומת המגזר הפרטי. סדרת קו אדום-בארי. "פרק 5: המדינה שמאחורי האייפון". עמ' 177-211. נטע דנצינגר. 2022. "תעשיית ההיי-טק האמריקאית, שנוצרה על-ידי הממשלה, שכחה לחלוטין את השורשים שלה" – ראיון עם מרגרט או'מרה.

שבוע 3 (22.3.26): התפקיד של סוכנויות חדשנות

*Breznitz, D., & Ornston, D. (2013). The revolutionary power of peripheral agencies: Explaining radical policy innovation in Finland and Israel. Comparative Political Studies, 46(10), 1219-1245.

רשות:

Fuchs, E. R. (2010). Rethinking the role of the state in technology development: DARPA and the case for embedded network governance. Research Policy, 39(9), 1133-1147.

שבוע 4 (29.3.26)—אין שיעור (חופשת פסח)

שבוע 5 (5.4.26): אין שיעור (חופשת פסח)

שבוע 6 (12.4.26): מדיניות חדשנות והמדינה הממשלמעת

*ארז מגור. 2025. "אסור לתת לרגולציה להרוס את תעשיית ההיי-טק": המדינה היזמית, פוליטיקה רגולטורית ותמורות בענף ההיי-טק בישראל. פוליטיקה: כתב עת למדע המדינה וליחסים בינלאומיים.

רשות:

Maggor, E. (2021). The politics of innovation policy: Building Israel's "neo-developmental" state. *Politics & Society*, 49(4), 451-487

שבוע 7 (19.4.26): הפוליטיקה של תעשיית ההון-סיכון

*Klingler-Vidra, R. (2018). Building the Venture Capital State. *American Affairs*, 2(3).

רשות:

Rothstein, S. A. (2022). Toward a discursive approach to growth models: social blocs in the politics of digital transformation. *Review of international political economy*, 29(4), 1211-1236.

שבוע 8 (26.4.26): חדשנות הייטק ואקדמיה – סיור ב BGN-חברת היישום והחדשנות של

אוניברסיטת בן-גוריון

*עדי ספיר. 2018. "יזמות אקדמית מוקדמת: הקמת חברת ידע במכון ויצמן למדע". מגמות 53(1): 159-187.

רשות:

Popp Berman, E. (2008). Why did universities start patenting? Institution-building and the road to the Bayh-Dole Act. *Social studies of science*, 38(6), 835-871.

שבוע 9 (3.5.26): הייטק, חדשנות ואיגודי עובדים

*Ornston, D. (2013). Creative corporatism: the politics of high-technology competition in Nordic Europe. *Comparative Political Studies*, 46(6), 702-729.

רשות:

בן פישר וערן פישר. 2019. "שיח התאגדויות עובדי הייטק בישראל 2014-2018". סוציולוגיה ישראלית: גיליון כ2. עמ' 10-30.

שבוע 10 (10.5.26): חדשנות וכלכלת הפלטפורמה/החלטורה

*Rahman, K. S., & Thelen, K. (2019). "The rise of the platform business model and the transformation of twenty-first-century capitalism." *Politics & Society*, 47(2), 177-204.

רשות:

צליל אברהם. 2020. "מלחמת העצמאות". תלם: גיליון 3. עמ' 1-10.

שבוע 11 (17.5.26): חדשנות והמדינה במשבר הקרונה- מי המציא את החיסון?

* Adler, D. (2021). Inside Operation Warp Speed: A new model for industrial policy. *American Affairs*, 5(2), 3-32.

רשות:

Naczyk, M., & Ban, C. (2022). The Sputnik V moment: biotech, biowarfare and COVID-19 vaccine development in Russia and in former Soviet satellite states. *East European Politics*, 38(4), 571-593.

שבוע 12 (24.5.26): עלייתה של סין ומשבר האקלים

*Thurbon, E., Kim, S. Y., Tan, H., & Mathews, J. A. (2023). Developmental environmentalism: state ambition and creative destruction in East Asia's green energy transition (p. 273). Oxford University Press. Chapter 5, pp. 106-134.

רשות:

Ling, Z., & Wei, H. (2019). China's four-decade rural poverty reduction in urbanization: efforts and outcomes. *China Economist*, 14(3), 2-11.

שבוע 13 (31.5.26): מעבר למודל סיליקון וואלי

*Klingler-Vidra, R., & Pardo, R. P. (2025). Startup capitalism: New approaches to innovation strategies in East Asia. Cornell University Press. Introduction.

רשות:

Breznitz, D. (2021). Innovation in real places: Strategies for prosperity in an unforgiving world. Oxford University Press. Chapter 2: The Silicon Peaches.

שבוע 14 (7.6.26): חדשנות, אי-שוויון וצמיחה מקלילה

*Lee, N. (2024). Innovation for the Masses: How to Share the Benefits of the High-tech Economy. Univ of California Press. Introduction

רשות:

Zehavi, A., & Breznitz, D. (2017). Distribution sensitive innovation policies: conceptualization and empirical examples. *Research Policy*, 46(1), 327-336.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 175 }

שבוע 15 (14.6.26): הצגות בכיתה

שבוע 16 (21.6.26): הצגות בכיתה

"קאובוי של שושנים":
מבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים על
גברים וגבריות בישראל

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

יעלה להב רז
חדר 345. lahavraz@bgu.ac.il
כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה בוחן כיצד הסדר החברתי מגדרי משפיע על האופן בו גברים חווים את עצמם, גברים אחרים, נשים וממצבים חברתיים. במהלך הקורס נחשף למקורות התחום של לימודי גבריות כדיסציפלינה וכתופעה חברתית ותרבותית. קורס מבואי זה נועד לפרק את מושג הגבריות ולבחון כיצד העידן המודרני, המאופיין בעמימות ובלבול בכל הנוגע למושג הגבריות, משפיע על גברים המצויים גם הם בבלבול זהותי כאשר ערכי הגבריות המסורתיים אינם יכולים עוד לשרת אותם בצורה מספקת. באמצעות תיאורים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים הנוגעים לגברים וגבריות, נבצע בחינה ביקורתית ואינטרדיסציפלינרית של ההבניה חברתית של גברים וגבריות בהקשרים תרבותיים והיסטוריים מרובים. לצד עיסוק בסוגיות רחבות כגון תיאורים ומודלים לבחינת גבריות, טקסי חניכה (לגבריות), וגבריות ומיניות, הקורס יתמקד גם באופני ההבניה החברתית וההיסטורית של הגבריות הישראלית: הקשר בין גבריות, ציונות וצבא, גבריות וספורט, גבריות ואלימות מינית וההצטלבויות בין מגדר, לאום, אתניות ומעמד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, העמקה בתיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

ב. 20% מטלת אמצע – ניתוח ארטיפקט תרבותי.

ג. 70% מטלה מסכמת-ביצוע ראיון עומק וניתוחו.

קריאה וכתובה אקדמיים בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

קורס סמסטרילי

תואר ראשון

קבוצה 1: ד"ר אמיר רייכר חדר 376, amirrei@bgu.ac.il

קבוצה 2: ד"ר יוליה לרנר חדר 362, julialer@bgu.ac.il

קבוצה 3: ג'קי פלדמן חדר 382, jfeldman@bgu.ac.il

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קריאת מאמרים וכתובת עבודות אקדמיות הן מיומנויות הכרחיות לסטודנט/ית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. מטרת הקורס הנוכחי היא להקנות לסטודנטים/יות ידע באסטרטגיות קריאה והבנה של טקסטים אקדמיים מסוגים שונים (מאמרים, ספרי מחקר ועיון, פרקים בספרים ערוכים, ועוד), זאת לצד פיתוח כלים וכישורים בכתובה, בהצגה בעל פה ובניסוח אקדמיים המתאימים לשדה המחקר של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. במהלך הקורס נערוך היכרות עם טקסטים מדעיים שונים מתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה. נעבוד על מציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, נתרגל ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי, כתיבת סקירת ספרות, עריכת רשימה ביבליוגרפית וכתובת סקירת ספרות מחקרית. הקורס מקנה מיומנויות בסיסיות הנחוצות בכול קורסי התואר ובהמשך הדרך האקדמית. הוא מציע היכרות, התנסות ותרגול פרטני של המיומנויות הבסיסיות של הלימוד והמחקר האקדמי: ניסוח סוגייה למחקר, התמצאות בעולם הספרות האקדמית, שימוש בספרות להצגת נושא המחקר, כתיבה וניסוח אקדמיים ועוד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

השתתפות בו-זמנית או קודמת במבוא לאנתרופולוגיה ומבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יעניק את הכלים לקריאה ממוקדת, לכתיבת עבודות מחקריות ולביקורת הכתוב בהמשך התואר.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס יעניק את הכלים לקריאה ממוקדת, לכתיבת עבודות מחקריות, לחיפוש ביבליוגרפי, חמיקוד בהצגות בעל-פה ולביקורת הכתוב.

אופן ההוראה:

אופני ההוראה בקורס הם מגוונים וכוללים: שיעורים פרונטאליים, לומדה א-סינכרונית, פגישות אישיות, ותרגילים מקוונים. (פירוט מלא למטה). הקורס ילווה בניתוח טקסטים אקדמיים מסוגים שונים: תקצירים אקדמיים, מאמרים, הצעות מחקר. החומרים יוגשו באתר הקורס.

מטלות הקורס:

- הסטודנטיות/ים מתבקשים לנכוח בשיעורים הפרונטליים. הנוכחות הינה חובה בהדרכת הספרייה ובהצגות הסטודנטים בסוף הקורס. היעדרות משמעותית ולא מוצדקת עלולה לפגוע בהצלחה בקורס.
- הסטודנטים מתבקשים לקחת חלק בתרגילים בכיתה ובתרגילים שוטפים בפורום כיתתי. כמו כן לקרוא חומרי ההכנה המוצעים לקורס
- הגשת מטלות הבית וקבלת ציון עובר לפחות (60) על כל אחת מהן הינן חובה. הנכשלים יקבלו אפשרות לתקן ויזכו לציון ממוצע של שתי ההגשות.

מטלה 1 - ניסוח כותרת, נושא ושאלה סוציולוגית-אנתרופולוגית, 20 אחוז מהציון הסופי - שבוע 4 או 5 לקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 180 }

מטלה 2 - מטלה באיתור ספרות מחקרית והתנסות בסקירת הספרות, 20 אחוז מהציון הסופי
- שבוע 7-8 לקורס.

מטלה 3 - הצגת רעיון ומבנה העבודה בכיתה בין 5-10 דקות, 10 אחוז מהציון הסופי - שבוע
10-12 לקורס.

מטלה 4 - עבודה סופית בסגנון של הצעת מחקר, 50 אחוז מהציון הסופי. עד ה-31 לאוגוסט
2026.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)

תואר ראשון

{ 181 }

רשימות קריאה:

מאמרים וקטעי קריאה לניתוח יינתנו בהמשך.

שואה שלנו?

סוגיות חברתיות בתולדות השואה

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

רוני מיקל-אריאלי

ronim@post.bgu.ac.il

ימי שלישי בשעה 9:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות מרכזיות בתולדות השואה במטרה להגיע להבנה רחבה יותר של האירועים והתהליכים שהתרחשו בתקופת השואה, ולעמוד על הרלוונטיות של אלה לימינו. בין היתר יעסוק הקורס בסוגיות הבאות: התפתחות האאוגניקה; חיי היחידים והחברה בתקופת השואה; עמדת הסובייקט; תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני; יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה; הבנאליות של הרוע - תפיסת התליינים; קהיליית העם הגרמני והגדר ה"אחר"; שואה שלנו? רדיפת בעלי מוגבלויות, א-סוציאלים, עדי יהווה, צוענים, הומוסקסואליים ועוד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס קורס זה ילמדו הסטודנטים/יות על אודות תולדות השואה, נסיבותיה ההיסטוריות והתהליכים החברתיים, התרבותיים והפסיכולוגיים שאפיינו את התקופה. הסטודנטים/יות יחשפו לסוגיות החברתיות המורכבות הבולטות בחקר השואה, ירכשו כלים לניתוחן ויעמדו על הרלוונטיות של אלה להווה.

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

- בחינה (90%)
- נוכחות והשתתפות (10%)

רשימות קריאה:

רשימת המקורות המלאה לפי תאריכים תוצג באתר הקורס במודל חנה ארנדט. (2010). "גזע ובירוקרטיה", יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ המאוחד.

Steven Robins, "The Boomerang," in: Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

מייקל ברלי, הרייך השלישי, היסטוריה חדשה, תל אביב, 2000, עמ' 189-214
אלון קונפינו. (2017). פרק 1: התחלה חדשה באמצעות שריפת ספרים" בתוך: עולם ללא יהודים, 51-88. רמת השרון: אסיה.

מארק מאצובר, האימפריה של היטלר, תל אביב: מודן, 2015, עמ' 204-243.
אלון קונפינו. (2017). פרק 6: מדמיינים מעשה בראשית, בתוך: עולם ללא יהודים, עמ' 255-318, רמת השרון: אסיה.

כריסטיאן גרלך, "ועידת ואנזה, גורל יהודי גרמניה והחלטתו הפוליטית העקרונית של היטלר לרצוח את כל יהודי אירופה", דפים לחקר תקופת השואה י"ז (2002), עמ' 27-69.
כריסטופר בראונינג, הדרך אל הפתרון הסופי, עמ' 300-352
יצחק ארד, מבצע ריינהארד, בלז'ץ, סוביבור, טרבלינקה, תל אביב, 1986, עמ' 23-62, 252-263.

ישראל גוטמן, "אושוויץ – סקירה כללית", ישראל גוטמן ומיכאל בירנבאום (עורכים), אושוויץ, אנטומיה של מחנה, ירושלים, 2003, עמ' 33-61.

Rothberg, Michael. (2019). "Introduction: From Victims and Perpetrators to Implicated Subjects," in: The Implicated Subject: Beyond Victims and Perpetrators, pp. 1-30, Stanford: Stanford University Press.

פרימו לוי, "האזור האפור" בתוך: השוקעים והניצולים, עם עובד, תל אביב תשנ"ב, עמ' 27-52.

רשות:

Raul Hilberg. (1992). Perpetrators Victims Bystanders: The Jewish catastrophe, 1933-1945. pp. 195-268, Aaron Asher Books.

גיאטרי צ'קרוורטי ספיבק. "כלום יכולים המוכפפים לדבר?" תאוריה וביקורת 7: 1995, 31-66.

- ישעיה טרונק, יודנראט, ירושלים 1979, עמ' 31-48, 115-155.
- גיליון מיוחד של בשביל הזיכרון העוסק בהנהגות יהודיות בזמן השואה-chrome -
extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.yadvashem.org/sites/default/files/magazine1_0.pdf
- גרוס, י. ט. (2001). שכנים, השמדתה של הקהילה היהודית בידוובנה שבפולין. ירושלים:
יד- ושם. תל אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד. עמ' 63-29, 92-75.
- Carla Tonini, The Polish underground press and the issue of collaboration with the Nazi occupiers, 1939-1944, European Review of History: Revue Europeenne d'Histoire, Volume 15, Issue 2 April 2008, pages 193 – 205.
- זיגמונד באומן "מודרניות ושואה- על רציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה,"
תיאוריה וביקורת 9: 196, 125-146.
- כריסטופר בראונינג, אנשים רגילים, גדוד מילואים 101 של משטרת הסדר וה'פתרון הסופי'
בפולין, תל אביב 2004, עמ' 90-113, 198-231.
- חנה ארנדט, אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע, תל אביב: בבל, 2000. עמ' 30-64.
- Henry Friedlander. (2001). "The Exclusion and Murder of the Disabled," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), Social Outsiders in Nazi Germany, (pp.145-164), Princeton University Press.
- Sybik H. Milton. (2001). "Gypsies as Social Outsiders in Nazi Germany," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), Social Outsiders in Nazi Germany, (pp.212-232), Princeton University Press.
- מרטין הולר, "כמו יהודים?" רדיפתם והשמדתם של "צוענים" בידי הנאצים בשטחי ברית המועצות תחת המנהל הצבאי הגרמני : פרשנות חדשה המבוססת על מקורות סובייטיים, דפים לחקר השואה, כ"ד, תש"ע-2010, עמ' 111-143.
- Geoffrey J. Giles. (2018). "The Institutionalization of Homosexual Panic in the Third Reich," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), Social Outsiders in Nazi Germany, (pp.233-255), Princeton University Press.

Sabrina C. H. Chang and Peter Suedfeld, "The Faithful Do Not Yield: Jehovah's Witnesses in Nazi Camps," *Genocide Studies International* 11, 2 (Fall 2017): 228–239.

שיטות מחקר כמותיות

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

מהא כרכבי סבאח
חדר 360, mahasab@bgu.ac.il
יום שני 13-14

אוריאל פרי

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הקורס היא הכרת עקרונות איסוף וניתוח של נתונים במחקר חברתי. בין הנושאים העיקריים יכללו אמידת סוגים שונים של קשרים בין תופעות חברתיות, ושיטות ניתוח לינאריות אשר באמצעותן ניתן לתאר תופעות חברתיות ולבחון השערות תיאורטיות. ההכרות עם שיטות מחקר מגוונות, הקניית כלים בסיסיים לקריאה ולניתוח של מחקרים כמותיים, תיעשה תוך התנסות עם בניית מודלים תוך כדי דיון בקשיים ובאתגרים באיסוף נתונים ובניתוחם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסטטיסטיקה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

סמינר מחקרי, כתיבת תיזה תואר שני

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
הבנה בסיסית בסטטיסטיקה

אופן ההוראה:
פרונטלית

מטלות הקורס:

מטלה כיתתית (פרטים יינתנו בשיעור הראשון), 10% מהציון הסופי

הגשת מטלה- איסוף נתונים וניתוחם 15% מהציון הסופי

הגשת מטלה- הרחבה של המטלה הראשונה 15%

מבחן בקמפוס- 60% מהציון הסופי

רשימות קריאה:

קריאת חובה:

- בנבנישתי, רמי (2022). שיטות מחקר כמותיות. רעות, ע.ר. ייעוצים. פרק 8, כלי מחקר, עמ' 103-117.
- בייט-מרום, רות (1990). שיטות מחקר במדעי החברה. תל-אביב, האוניברסיטה הפתוחה. יחידה 9 ניתוח רגרסיה. רגרסיה פשוטה עמ' 5-37, רגרסיה מרובה עמ' 44-62. קריאה ביקורתית למטלה הכיתתית: סבאח-כרכבי, מ', 2022. "המשאבים שלה או המשאבים שלו? חלוקת העבודה הביתית במשפחות הפלסטיניות בישראל", סוציולוגיה ישראלית
- Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. Population Research and Policy Review, 37(1), 1-31
- Stier, H. & Herzberg-Druker, E. 2017. Running Ahead or Running in Place? Educational Expansion and Gender Inequality in the Labor Market Social Indicators Research 1187-1206.
- Yaish, M., Mandel, H., & Kristal, T. (2021). Has the economic lockdown changed the gender division of labor in Israel? Gender & Society, 35(2), 256–270.

קריאת רשות:

- בייט-מרום רות (1986) "שיטות מחקר במדעי החברה" יחידות 3-1, 5-10 הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר ראשון

{ 191 }

תואר שני

קורסים שנתיים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 194 }

סדנת דוקטורט

קורס שנתי

תואר שלישי

פרופ' יפעת גוטמן וד"ר רפי גרוסגליק
rafig@bgu.ac.il; gutmany@bgu.ac.il
ימי א' 12-13

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הסדנה לעודד ולקדם את ביצוע המחקר ואת כתיבת עבודת הדוקטורט, באמצעות דיון בסוגיות שונות הקשורות לתהליכי המחקר והכתיבה. במהלך הסדנה יציגו המשתתפים חלקים שונים ממחקרם, בע"פ ובכתב. נעסוק בהצגת הטיעונים המחקריים ונקיים דיון ביקורתי שיעסוק ב"מה" וב"איך" של המחקר הסוציולוגי והאנתרופולוגי, תוך התמקדות בשאלות הסגוליות הקשורות לכל מחקר. נדון גם בנושאים כלליים כגון כתיבת הצעת המחקר, הגדרת השדות התיאורטיים והאמפיריים של המחקר, המהלך המתודולוגי ועוד. דגש רב יושם על תהליך הכתיבה עצמו, תוך דיון בסוגים וסוגות שונים של טקסטים מדעיים. במהלך השנה נארח חברי מחלקה אשר יקיימו דיון בסוגיות שונות כגון תהליכי פרסום אקדמיים, פרסום בכתבי עת ובהוצאות ספרים, פוסט-דוק ובניית קריירה אקדמית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

תואר שני

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מספק כלים יסודיים לכתיבת עבודת דוקטורט ומשמש פלטפורמה ליצירת קבוצת עמיתים/ות

[חזרה לתוכן העניינים](#)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

מיומנות כתיבה וקריאה ביקורתית, כלים לניהול פרויקט הדוקטורט וניהול קריירה אקדמית בהמשך.

אופן ההוראה:

סדנא פרונטאלית

רשימות קריאה:

למשתתפים תפקיד מרכזי בהובלת הסדנא. חוקרים אשר מציגים את עבודתם יחלקו את חומרי הקריאה בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים דיון ענייני ומועיל, משתתפי הסדנא מתבקשים לקרוא את החומר ולהגיע מוכנים לדיון וכן להשתתף באופן סדיר ופעיל בדיון בכיתה.

פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית

קורס שנתי

תואר שני

אביעד רז

aviadraz@bgu.ac.il, 6472058, 371

יום ג' 10-11

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס שנתי המציג סוגיות נבחרות ועכשוויות במחקר משתתף בארגונים, עם דגש על פיתוח ארגוני וייעוץ ארגוני. הקורס נחשב ל- 4 נק"ז קורס יישומי במסגרת דרישות ההתמחות בסוציולוגיה ארגונית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

שימוש פרקטי במודלים וכלים של ייעוץ ארגוני והתנסות מעשית במגוון של ארגונים (מכוני ייעוץ ארגוני, מחלקות כוח אדם ומשאבי אנוש, מחלקות לפיתוח ארגוני, ארגונים חברתיים), בתנאי שהארגון מאפשר להתנסות בפרקטיקות מקצועיות רלבנטיות תחת פיקוחו של מדריך בעל תואר שני רלבנטי. פרקטיקות מקצועיות רלבנטיות כוללות פיתוח ארגוני, ייעוץ ארגוני, למידה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 198 }

ארגונית, הערכת עובדים והערכת פרויקטים, פיתוח הדרכה, העברת סדנאות ארגוניות, ניהול משאבי אנוש, ועוד.

אופן ההוראה:

פרונטלי, סדנאי

מטלות הקורס:

פרזנטציה אינטגרטיבית המשלבת הצגת מודל רלבנטי לפיתוח ארגוני ותיאור פרויקט (מהפרקטיקום או מהספרות) בסמסטר ב'

רשימות קריאה:

- אדיג'ס, י. 1991. צמיחה והתחדשות בארגונים. המרכז הישראלי לניהול.
- אוגדן לעבודת היעוץ הארגוני. 2018. תכנית מרום: משרד החינוך.
https://meyda.education.gov.il/files/NihulAtzmi/atarmarom/ogdan_yoatzim.pdf
רז, א. 2004. תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
ניב, א. וא. "מפתח לפיתוח הארגוני" (מקראה ליעוץ ארגוני במודל)
אלוני, ר. ניתוח אירוע: פיתוח ארגוני ברשות מקומית (מתוך מקראה ליעוץ ארגוני במודל)
לויין-רוזליס, מ. 1999. משוב כרב-שיח בתהליך הערכת פרויקטים.
<https://levin-rozalis.com/wp-content/uploads/2015/05/feedback.pdf>
קונה, ש. הניתן לייצר מחקר על שדה היעוץ הארגוני? (מאמר שלא פורסם). מאמר זה הוא
סיכום של ספרה מ-2014. מקצועיות נזילה: יעוץ ארגוני במבט ביקורתי. תל-אביב: רסלינג
רבינוביץ', ג. מתודולוגיית "שבעת השלבים". (מתוך מקראה ליעוץ ארגוני במודל)
שמעוני, ב. 2019. האישי והחברתי בפיתוח הארגוני: יעוץ ארגוני מכון הביטוס. רבעון
לחקר ארגונים וניהול, 1(4)
- Argyris, C., 1995. Action science and organizational learning. Journal of
managerial psychology, 10(6), pp.20-26.
- Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change
management by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown
(2016)
- Kirkpatrick, D., 1996. Great ideas revisited: Revisiting Kirkpatrick's Four-Level
Model, training and development. Journal of the American Society of Training
Directors 50, pp.54-57.
- Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change,
Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture,"
Journal of Applied Behavioral Science, 45(2): 280-304
- Schein, E.H. (1987). Process consultation revisited: Building the helping
relationship. Reading, Mass: Addison-Wesley.

Shimoni, B. (2018). Bringing Agency and Social Structure Back into Organization Development: Toward a Practice of Habitus Consulting. *Journal of Applied Behavioral Science*, 54(2), 208-225.

תיאוריות ארגוניות לתואר שני

קורס שנתי

תואר שני

ד"ר ארז מגור

חדר 343, קומה 3, בנין 72, emaggor@bgu.ac.il

בתיאום מראש

אין

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת קורס זה היא להציג בפני הסטודנטיות.ים תיאוריות ומושגים מרכזיים בלימודי הארגון. בקורס נאמץ תפיסה רחבה של מושג הארגון. לכן, לצד דיון בעליית הפירמה המודרנית נעסוק גם בשלל ארגונים נוספים לרבות: המדינה וסוכנויות מדינתיות, ארגוני עובדים, ארגוני מגזר שלישי, ועוד. הקורס מתחלק לשני חלקים מרכזיים. בחלק הראשון אותו נלמד במהלך סמסטר א' נעסוק בעליית הקפיטליזם והמעבר מהקפיטליזם "הקלאסי" של פירמות קטנות בבעלות משפחתית לקפיטליזם הניהולי של תאגידי ענק הנשלטים על ידי היררכיה ניהולית. את תהליך זה נבחן מזוויות שונות, כולל באמצעות תיאוריות קלאסיות וביקורתיות. נרחיב גם לגבי גישות שונות העוסקות ביחסי ארגון-סביבה תוך דגש והרחבה על התיאוריה המוסדית החדשה. בנוסף, נעסוק בארגונים מדינתיים ובחשיבות של איגודי עובדים כמנגנון לייצוג האינטרסים של העובדים בארגון. החלק השני של הקורס יוקדש לדיון בתמורות הגדולות שהביאו עמם המפנה הניאו-ליברלי, הגלובליזציה והפוסט-פורדיזם של העשורים האחרונים. בחלק זה נתמקד בהשלכות של תהליכים אלה על המבנה והמודל העסקי של הפירמה, עליית התאגידיים הרב-לאומיים והתפקיד המשתנה של המדינה. עוד נדון בהובלת בהליכי הפרטה, בתמורות שחלו באיגודי העובדים, בכלכלת הפלטפורמה/"חלטורה", ואף נעסוק במשבר האקלים מפרספקטיבה ארגונית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

בסיס תיאורטי ללימודי ארגון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, ידע תיאורטי

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

הגשת 4 דוחות קריאה (2 בכל סמסטר) בהיקף של 500-1000 מילה, ציון עבור/לא עובר (20% מהציון הסופי). בוחן הבנה של חומר הקריאה ויכולת יישום על מקרים קונקרטיים

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה בכיתה על פרטי הקריאה של אותו השבוע (20% מהציון הסופי). בוחן הבנה של חומר הקריאה ויכולת הצגה מול כיתה.

הגשת עבודה מסכמת, 8-10 עמודים- לפי הנחיות שימסרו בהמשך (50% מהציון הסופי). בוחן היכרות והבנה של התיאורטיות והמושגים המרכזיים שנלמדו בקורס

רשימות קריאה:

- מסטר א' – ארגונים בעידן הפורדיסטי
שבוע 1 (28.10.25): שיעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות
אין קריאה
שבוע 2 (4.11.25): על עליית הקפיטליזם
*קרל פולני. 1944 (2020). התמורה הגדולה: המקורות המדיניים והכלכליים של זמננו. הוצאת מכון ון-ליר. פרקים 11-12, עמ' 134-151.
קריאת מומלצת:
אלי קוק. 2022. "מהפכת השוק של קרל פולני". הזמן הזה.
שבוע 3 (11.11.25): עליית התאגיד - "היד הנראית" מחליפה את ה"יד הנעלמה"
*Chandler, A.D. (1977). "Introduction: The Visible Hand". In: The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business. Cambridge: Harvard University, p. 1-12.
קריאת מומלצת:
Perrow, Charles. 1981. "Chandler's argument," in: Perspectives on Organizational Design and Behavior, edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley Pp. 379-385.
Drucker, Peter. (1946). Concept of the Corporation. The John Day Company: New York: Chapter 1: "The Corporation as Human Effort", pp. 20-40.
שבוע 4 (18.11.25): הארגון הרציונאלי – ובר על הבירוקרטיה, טיילורזם, פורדיזם
*"ההתפתחות ההיסטורית של תחום ההתנהגות הארגונית", בתוך: התנהגות ארגונית מיקרו: כרך א', עורכות: ורדה וסרמן, שרון אריאלי, אורלי טנא-גזית, עמ' 31-64.
שבוע 5 (25.11.25): הניהול מדעי כמנגנון שליטה בעובדים
*Braverman, Harry. 1974. Labor and Monopoly Capital. "The Primary Effects of Scientific Management." pp. 124-138.
*שנהב, יהודה. (1995). "הבירוקרטיה כמנגנון שליטה" עמ' 211-222, מתוך: מכונה הארגון חשיבה ביקורתית ביסודות תורת הניהול.
קריאת מומלצת:

אדוארדס, ר'. ס'. (2010) "דרכי שליטה בתהליך העבודה – ניתוח היסטורי." בתוך ברקוביץ, נ. (עורכת) סוציולוגיה של ארגונים: מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 385-419
גראהם סיוול. 2010. (1998) מישמוע הצוותים – שליטה על עבודת צוותים בתעשייה
באמצעות התקנים אלקטרוניים ומעקב של חברי הצוות. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת).
סוציולוגיה של ארגונים. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 438-474.
שבוע 6 (2.12.25): ניהול הרגש בארגונים

*Hochschild, A. R. (1983). "Exploring the Managed Heart". In her The
Managed Heart: Commercialization of Human Feeling. Berkeley: University of
California Press, pp. 1-23.

*אווה אילוז. "כך הפסיכולוגיה יכולה להרוס מחאה חברתית". הארץ סוף שבוע. יוני 2012.
קריאת מומלצת:

Cushen, Jean, and Paul Thompson. 2012. "Doing the right thing? HRM and
the angry knowledge worker." New Technology, Work and Employment 27.2:
79-92

שבוע 7 (9.12.25): ארגונים והסביבה החברתית
*אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. ניהול בין-לאומי. האוניברסיטה הפתוחה. "תיאורית
תלות מצב." עמ' 153-161 ו"תיאורית תלות-משאבים." עמ' 162-166.
*Pfeffer, Jeffrey. 1982. Organizations and Organization Theory. Ballinger Pub.
"Structural Contingency Theory", Pp. 147-163 & "Resource Dependence", Pp.
192-204.

קריאת מומלצת:

Froelich, Karen A. 1999. "Diversification of Revenue Strategies: Evolving
Resource Dependence in Nonprofit Organizations." Nonprofit and Voluntary
Sector Quarterly, 28 (3) 246-265

שבוע 8 (16.12.25): תיאוריה מוסדית

*דימאג'יו פאול ג' וולטר ו' פאואל. 1983. "שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית
ורציונליות קיבוצית בשדות אירגוניים" מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים.
עמ' 328-350.
קריאת מומלצת:

- דובין, פרנק ר'. 1994. "מודלים תרבותיים של אירגון. ההבניה החברתית של עקרונות ארגון רציונליים". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. עמ' 352-381.
- שבוע 9 (23.12.25): פעילות כלכלית ומבנה חברתי- בעיית השיזור
- *מרק גרנובטר. פעילות כלכלית ומבנה חברתי: בעיית השיזור (Embeddedness), מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים, ע' 5-39.
- קריאת מומלצת:
- גרי, ניצה. 2006. כלכלת עלות העסקה. בתוך: נושאים נבחרים בכלכלת מוצרי מידע. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 13-35.
- שבוע 10 (30.12.25): המדינה כארגון – מ"מנהל ציבורי" ל"ניהול הציבורי החדש" (New Public Management)
- *Jonathan Boston. 2016. Basic NPM Ideas and their Development. In The Ashgate research companion to new public management, Pp. 17-32
- שבוע 11 (6.1.26): על ארגוני עובדים ודמוקרטיה במקום העבודה
- *מתן ברוד. דמוקרטיה במקום העבודה- סקירה מקצועית. פורום ארלזורב.
- סמסטר ב' – ארגונים בעידן הניאו-ליברלי
- שבוע 1 (10.3.26): עליית סדר ה'ניו-דילי' והעידן הפורדיסטי
- *Gerstle, G. (2022). The rise and fall of the neoliberal order: America and the world in the free market era. Oxford University Press. Introduction. Chapter 1 "Rise", pp. 19-47.
- קריאה מומלצת:
- טוני ג'אדט. 2014. "העולם שאבד לנו". אלכסון .
- שבוע 2 (17.3.26): המפנה הניאו-ליברלי
- *דיוויד הארווי. [2005] 2015. קיצור תולדות הניאו ליברליזם. מולד. "פרק 1: חירות היא סתם עוד מילה". עמ' 17-56.
- קריאת מומלצת:
- דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 34-56.
- שבוע 3 (24.3.26): פירוק הפירמה ושוק העבודה המשתנה בעידן הניאו-ליברלי הגלובלי

*ויקי סמית. 2010. "דרכים חדשות לארגון העבודה." מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת).
סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 602-626.
קריאת מומלצת:

Powell, Walter W. 2001. "The capitalist firm in the twenty-first century:
Emerging patterns in Western enterprise" in Paul DiMaggio (ed.), The Twenty-
First Century Firm. Princeton University Press, pp. 33-68.

שבוע 4 (31.3.26) — אין שיעור (חופשת פסח)

שבוע 5 (7.4.26) — אין שיעור (חופשת פסח)

שבוע 6 (14.4.26): שינוי מוסדי-ארגוני

*רון מנדלקרן. 2012. "הפוליטיקה של הפרטה חלקית של שירותים חברתיים בישראל:
המקרה של מעונות לאנשים עם פיגור שכלי". ביטחון סוציאלי, עמ' 121-153.
קריאת מומלצת:

Streeck, W., & Thelen, K. A. (2005). Beyond Continuity: Institutional Change
in Advanced Political Economies. Introduction

שבוע 7 (21.4.26): אין שיעור (יום הזיכרון)

שבוע 8 (28.4.26): ארגונים, ארגוני עובדים והפרטה

*אמיר פז-פוקס. 2015. "עובדים בעידן של הפרטה", בתוך: מדיניות ההפרטה בישראל
אחריות המדינה והגבולות בין הציבורי לפרטי. הוצאת ון-ליר והקיבוץ המאוחד. עמ' 357-
402.

קריאת מומלצת:

אייזנשטדט, מימי וזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוסי מעורבות חדשים של המדינה:

תוכנית הסיעוד בישראל. ביטחון סוציאלי, 60: 113-128.

טלי קריסטל. 2020. "מה איגודי עובדים עושים? איגודי עובדים ואי-שוויון בהכנסות במקומות
עבודה בישראל". עבודה, חברה ומשפט טז, 103-123.

שבוע 9 (5.5.26): מגדר וארגונים בעידן הגלובלי

*ברברה ארנרייך, ארלי ראסל הוכשילד [עורכות]. מבוא ל: האישה הגלובלית: מטפלות,
עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה.

קריאת מומלצת:

מיכל פרנקל. 2010. "מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: עמ' 158-180

שבוע 10 (12.5.26): רגולציה תאגידית בעידן הניאו-ליבראלי
*שמיר, רונן. 2007. "שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים". בתוך חנה הרצוג ואחרים (עורכים) דורות, מרחבים, זהויות. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 237-258.

*מור הופרט. 2018. "חמש שנים לאסון בבנגלדש: האם תעשיית הטקסטיל למדה לקח?"
עיתון דבר.
קריאה מומלצת:

Jennifer Bair, Mark Anner, and Jeremy Blasi. 2020. "The Political Economy of Private and Public Regulation in Post-Rana Plaza Bangladesh." ILR Review 73:4, 969-994.

שבוע 11 (26.5.26): שיעור אורח! פרטים בהמשך
שבוע 12 (2.6.26): ארגונים וחדשנות

*Keller, M. R., & Block, F. (2013). Explaining the transformation in the US innovation system: the impact of a small government program. Socio-Economic Review, 11(4), 629-656.

קריאת רשות:

ארז מגור. 2021. מ"סטארט-אפ ניישן" ל"אקזיט ניישן". פיגומים, גיליון 1, עמ' 79-99.
איתן אבראל. 2013. "מיתוס החדשנות: מי באמת אחראי להמצאות הגדולות?". דה-מרקר.
שבוע 13 (9.6.26): כלכלת הפלטפורמה/החלטורה

*Calvo, A. G., Kenney, M., & Zysman, J. (2025). Responding to platform firm power: differing national responses. New Political Economy, 30(2), 225-239.

*ציליל אברהם. 2020. "מלחמת העצמאות". תלם: גיליון 3. עמ' 1-10.
קריאת רשות:

Rahman, K. S., & Thelen, K. (2019). "The rise of the platform business model and the transformation of twenty-first-century capitalism." Politics & Society, 47(2), 177-204

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 208 }

שבוע 14 (16.6.26): ארגונים עסקיים ומוביליזציה פוליטית של תאגידים: המקרה של משבר
האקלים
*רמי קפלן. 2022. גלובליזציה נאו-ליברלית, תאגידים רב-לאומיים והכישלון של רפור

סמסטר א'

אי שיויון כלכלי: מבט אתנו-לאומי

קורס סמסטריאלי

תואר שני

מהא כרכבי סבאח

mahasab@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק בהיבטים של אי-שוויון אתנו-לאומי בשוק העבודה בישראל, תוך התמקדות בפערים הכלכליים בין יהודים לערבים אזרחי המדינה. נדון במאפיינים החברתיים והכלכליים של החברה הערבית בישראל, ובאופנים שבהם מעמדה כמיעוט לאומי במדינה יהודית מעצב את השתלבותה בשוק העבודה. הקורס יבחן תהליכי שינוי מאז 1948 ועד היום, תוך השוואה בין קבוצות אתנו-לאומיות במונחים של השכלה, תעסוקה, שיעורי עוני, צמיחת מעמד ביניים, והזדמנויות כלכליות. נדגיש את תפקידם של מדיניות ממשלתית, מוסדות השוק, והקשרים היסטוריים ותרבותיים בעיצוב דפוסי אי-שוויון אתנו-לאומי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

יתרום להבנת תהליכי אי שוויון בשוק העבודה ובכך הוא קורס בסיסי במיוחד למתעניינים במגמה הארגונית

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

2. רפרט כיתתי 20% מהציון הסופי (פרטים יינתנו בשיעור הראשון)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 211 }

3. עבודה מסכמת בסוף הקורס: 80% מן הציון הסופי

רשימות קריאה:

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)
הקדמה: היבטים דמוגרפיים ויחסי מיעוט ורוב בישראל
ח'מאסי, ר', 2011. "דמוגרפיה, הנדסת דמוגרפיה והשיח הדמוגרפי", בתוך: ספר החברה
הערבית בישראל 4: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ
המאוחד, עמ' 13-25.
*חליחל, א', 2005. "שינויים דמוגרפיים באוכלוסייה הערבית בישראל מאז שנות
החמישים". בתוך חידר עזיז (עורך), ספר החברה הערבית בישראל 1: אוכלוסייה, חברה,
כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ המאוחד, עמ' 149-170.
Maoz, E. & Karkabi, N. (2024). Haifa City profile: Emergent binationalism in a
settler colonial city. *Cities*, v. 124.

השכלה- שינויים לאורך זמן

Awayed-Bishara, M., Netz, H. & Tommaso., M. (2022). Translanguaging in a
context of colonized education: The case of EFL classrooms for Arabic
speakers in Israel. *Applied Linguistics* 43 (6):1051–72.
נוהאד, עלי ודעאס, רימאא. 2018. השכלה גבוהה בקרב המיעוט הערבי בישראל. הוצאת
רסלינג (עמודים יוחלטו בהמשך)

*Arar, Kh. & Haj-Yehia, K. 2016. "Trends in higher education among
Palestinian Arab Minority in Israel", in Khald Arar and Kussai Haj-Yehia,
Higher Education and the Palestinian Arab Minority in Israel Palgrave
Macmillan, 41-72.

התפתחות כלכלית: מבט לאומי ומעמדי

Haidar, A, and Bar-Haim, E. 2022. Marginalized Yet Flourishing: The
Remarkable Growth of the Palestinian Middle Class in Israel. *The American
Sociologist*, 53:532–556.
Yaish, M., & Gabay-Egozi, L. (2021). Cumulative Disadvantage Dynamics for
Palestinian Israeli Arabs in Israel's Economy. *Sociology*, 55(5), 906-926.

*Khattab, N. and Miaari, S. 2013. The Occupational mismatch amongst Palestinians and Jews in Israel. Research in Social Stratification and Mobility, 34, 1-13.

Endeweld M, Gottlieb D, Heller O, et al. (2019) Poverty and Social Gaps Report: Poverty and Social Gaps in 2018. Jerusalem, Israel: National Insurance Institute of Israel. (in Hebrew)

אנדבלד, מ. ודהן, מ. 2019. חידת העלייה בשיעור העוני של משפחות ערביות, ביטחון סוציאלי, עמ' 25-57.

דפוס תעסוקה : היבטים לאומיים ומגדריים

Gabay-Egozi, L. & Yaish, M. 2025. The Dynamics of Earnings Inequality between Israel's Sub-Populations: A Longitudinal Perspective. Sociology Compass

Miaari, S., Khattab, N. and Sabbah-Karkabi, M. 2022. Obstacles to Labour Market Participation among Arab Women in Israel. International Labour Review <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ilr.12386>

Abu-Rabia-Queder, S. 2017. The biopolitics of declassing Palestinian professional women in a settler-colonial context. Current Sociology, 1-18.

יונס, ה. וסער, ע. 2021. גיוון: נשות קריירה פלסטיניות אזרחיות ישראל, האוניברסיטה הפתוחה: רעננה. (שער שלישי)

אנתרופולוגיה של העולם הקולוניאלי

קורס סמסטריאלי

תואר שני

אמיר רייכר

amirreicher@gmail.com

ימי שלישי בין 10:00-12:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

באנתרופולוגיה של העולם הקולוניאלי נלמד על חברות קולוניאליות שונות (בדגש על צפון אמריקה, אוסטרליה, דרום אפריקה) החל מהמאה ה-16 ועד ימינו. לאורך הקורס, נתמקד בחוויות של הקולוניאליסטים, אותם מתיישבים לבנים שחיים בקרב הילידים נדבר על תשוקה ואלימות, בית ואובדן, נדודים ושייכות, כסף ואדמה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, עמידה מול קהל, דיון אקדמי

ייעוץ אסטרטגי לארגונים

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ד"ר גוון צרויה

gavantzr@gmail.com

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה מקנה את הכלים המקצועיים הבסיסיים הדרושים לתכנון והטמעה של אסטרטגיה עסקית הנחוצים לעבודתם של יועצים ומנהלים בארגונים. הקורס מתמקד בהכרת התהליך המחזורי של הניהול האסטרטגי: גיבוש אסטרטגיה, הטמעה ובקרה אסטרטגי וישפוך אור על עבודתו של היועץ האסטרטגי.

הסטודנטים ילמדו את רכיבי הליבה של האסטרטגיה העסקית ויכירו מושגים כמו יתרון תחרותי, בידול, בניית מותג, יכולות ליבה, שרשרות ערך ועוד, תוך שימוש בניתוח מקרים עסקיים Case studies על חברות מובילות מהארץ והעולם

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא נדרש

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מעניק תשתית של ידע והבנה המאפשרים לבצע ניתוח עסקי בסיסי ולהבין הצעות ערך של ארגונים, ומעניק ליועץ הארגוני לעתיד, ארגז של כלים אנליטי לפתרון בעיות ושיפור ארגוני

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- רכישת ארגז כלים אנליטי ייעוצי לניתוח ארגונים ותעשיות
- בנייה של הבנה עסקית בסיסית
- שיפור עבודת צוות
- שיפור יכולת בניית מצגות ועמידה מול קהל

אופן ההוראה:

פרונטלי, שימוש בניתוח מקרים ללמידה אפקטיבית,

מטלות הקורס:

הקורס כולל מטלות אישיות ומטלות צוותיות

רשימות קריאה:

קריאה מודרכת בספרות היסוד של האסטרטגיה העסקית:

- Christensen, C. M., Raynor, M. E., & McDonald, R. (2015). What Is Disruptive Innovation? Harvard Business Review, December. Retrieved from <https://hbr.org/2015/12/what-is-disruptive-innovation>
- Collins, J. C., & Porras, J. I. (1996). Building Your Company's Vision. Harvard Business Review, September-October, 96501.
- Gadiesh, O., & Gilbert, J. L. (2001). Transforming Corner-Office Strategy into Frontline Action. Harvard Business Review, May, R0105D.
- Ghemawat, P., & Rivkin, J. (2006). Creating Competitive Advantage. Harvard Business School Case Study.
- Johnson, M. W., Christensen, C. M., & Kagermann, H. (2008). Reinventing Your Business Model. Harvard Business Review, December, R0812C.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2007). Using the Balanced Scorecard as a Strategic Management System. Harvard Business Review, July-August, R0707M.
- Kim, W. C., & Mauborgne, R. (2004). Blue Ocean Strategy. Harvard Business Review, October, R0410D.
- Mankins, M. C., & Steele, R. (2005). Turning Great Strategy into Great Performance. Harvard Business Review, July-August, R0507E.
- Neilson, G. L., Martin, K. L., & Powers, E. (2008). The Secrets to Successful Strategy Execution. Harvard Business Review, June, R0806C.
- Porter, M. E. (1996). What Is Strategy? Harvard Business Review, November-December, 96608.
- Porter, M. E. (2008). The Five Competitive Forces That Shape Strategy. Harvard Business Review, January, R0801E.

העשרה בעברית:

קים, רנה צ'אן ומבורן, רנה. (2007). אסטרטגיית האוקיינוס הכחול: כיצד ליצור מרחב שוק ללא תחרות ולהפוך את התחרות ללא רלוונטית. תל אביב: מטר.

קים, רנה צ'אן ומבורן, רנה. (2020). המעבר לאוקיינוס הכחול: מעבר מתחרות לצמיחה חדשה. תל אביב: מטר.

מייקל א' פורטר (2009). על תחרות. תל אביב: מטר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 219 }

שבוע 11 –

חלק א: מישל פוקו והפוסט-סטרוקטורליזם

פוקו, מ. 2015 [1975]. "הפנאופטיות". בתוך: לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר. תל אביב: רסלינג. עמ' 241-280.

רשות:

פוקו, מ. 1996 [1976]. "השידול אלי שיח". בתוך: תולדות המיניות I : הרצון לדעת. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 15-28.

חלק ב': אתניות ופוסט-קולוניאליזם
סעיד,

מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי

קורס סמסטריאלי

תואר שני

יפעת גוטמן

gutmany@bgu.ac.il

ימי שלישי 12-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

השאלה המרכזית בקורס היא האם המרחב הציבורי הדמוקרטי שדמיינו תיאורטיקנים מרכזיים כמו יורגן הברמס וחנה ארנדט במאה ה-20 יכול להמשיך ולהתקיים גם במאה ה-21. זאת, לנוכח תופעות גלובליות ומקומיות שנדמות כמפרות את תנאיו הבסיסיים של מרחב כזה: עליית משטרים אוטוריטטיביים שמגבילים את חופש הביטוי והעיתונות, גלובליזציה וגלי מחאה עולמיים שמטשטשים את הגבול בין מחאה לאומית ובינלאומית-גלובלית, והשימוש הנרחב במדיה חדשה – הרשתות החברתיות והאינטרנט – שמשנה את האופן שבו ציבורים נוצרים, צורכים (ומייצרים) מידע, ודנים במדיניות השלטון. הקורס בוחן האם מחאה על-לאומית ורשתות של אקטיביסטים ויצרני מידע הנעזרים בטלפונים סלולריים, מצלמות דיגיטליות ומדיה חברתית יכולים להציע תפיסה חדשה (או קריאה ביקורתית של התפיסה הליבראלית הוותיקה) של המרחב הציבורי העכשווי.

מטרות הקורס: 1. היכרות עם התיאוריות המרכזיות של המרחב הציבורי (הברמס, ארנדט ומבקריהם), 2. מחקר השוואתי של גלי מחאות (שנות השישים, האביב הערבי ומחאות 2011, מחאות עכשוויות) ושימוש במדיה חדשה. 3. דיון בתרומתם של גלי מחאות ושימוש במדיה חדשה ליישום תפיסות ותיקות ועיצוב תפיסות חדשות של המרחב הציבורי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא נחוץ

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מקנה ראייה רחבה של ידע ומיסגור, ויכולות קריאה וכתיבה אנליטית והשוואתית של תיאוריות ומקרי מבחן היסטוריים ועכשוויים

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, הכרת תפיסות יסוד של המרחב הציבורי הדמוקרטי בעבר ובהווה, מחקר השוואתי, ניתוח ודיון בסוגיות עכשוויות ובדוגמאות אקטואליות

אופן ההוראה:

הרצאות בשילוב סרטונים, כתבות, תמונות, פודקאסטים, ודיונים בכיתה

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה.

מטלת אמצע - 40%. תסכם את החלק הראשון בקורס. המטלה בודקת קריאה, הבנה וניתוח של תיאוריות ומאמרים.

מטלת סיכום - 60%. תעסוק ביישום הידע בקורס באמצעות השוואה וניתוח של תופעות וגישות. תימסר בשיעור האחרון, להגשה במודל חודש לאחר מכן.

רשימות קריאה:

מערך השיעורים (בכפוף לשינויים אפשריים):

– 1. הקדמה

א. – 2. המרחב הציבורי: תפיסות תיאורטיות - הספירה הציבורית הליברלית של יורגן

האברמס

הברמס, יורגן. 2001. "המרחב הציבורי", בתוך דן כספי (עורך) תמונות בראש: דעת קהל
ודמוקרטיה

האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 57-63

Calhoun, Craig. 1993. "Introduction" in Haberman and the Public Sphere
Cambridge: MIT Press, pp. 1-32

- 16.1.24 public domain של חנה ארנדט

ארנדט, חנה. 2013. המצב האנושי. הוצאת קו אדום, פרק 1 עמ' 35-50

ארנדט חנה. 2013. המצב האנושי, הוצאת קו אדום, פרק 2 עמ' 51-79

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100648757&sSelectedTab=tdBookInfo#27.1682.3.fitwidth>

Arendt, Hannah (1958, reprinted 1998) The Human Condition. Chicago:
University of Chicago Press, pp. 50-7

קריאה מומלצת:

-- (1963, reprinted 1982) On Revolution, Westport, Conn.: Greenwood Press

-- (1958, 2nd edition 1966) The Origins of Totalitarianism, New York:

Harcourt, Brace & World

– 3. ביקורות

Benhabib, Seyla (1993) "Models of Public Space: Hannah Arendt, the Liberal Tradition, and Jurgen Habermas" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, Cambridge: MIT Press. Pp. 73-98

Warner, Michael. 1993. "The Mass Public and Mass Subject" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, Cambridge: MIT Press. Pp. 377-401

- 4. המשך ביקורות:

Fraser, Nancy (1993) "Rethinking the Public Sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, pp. 109-142

(בחרו אחד מהמאמרים הבאים)

Eley, Geoff (1993) "Nations, Publics, and Political Cultures: Placing Habermas in the Nineteenth Century" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, pp. 289-339

Ryan, Mary P. (1993) "Gender and Public Access: Women's Politics in 19th Century America." in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, Cambridge: MIT Press. pp. 259-88

קריאה מומלצת:

Landes, Joan (1998) Women and the Public Sphere in the Age of the French Revolution, Ithaca: Cornell University Press

- 5. דיון ופתרונות/הצעות לתיקון

<<תימסר מטלת אמצע >>

Warner, Michael. 2005. Publics and Counterpublics, New York: Zone Books. pp. 8, 10-11, 49-51, 54-7, 63, 87-9

- 6. חלק . - || גלי מחאות :

בהיבט השוואתי

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), Black Power Beyond Borders Bakersdale: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

Klimke, Martin and Joachim Scharloth .2009. "Utopia in Practice: The Discovery of Performativity in Sixties' Protest, Arts and Sciences." In "The Utopian Years: 1968 and Beyond. Movement Dynamics and Theoretical Implications," Special Issue, Historein 9, pp. 46-56.

קריאה מומלצת:

Taylor, Blair. 2013. "Long Shadows of the New Left: From Students for a Democratic Society to Occupy Wall Street" in Laura Bieger, Christian

Lammert (eds.), *Revisiting the Sixties: Interdisciplinary Perspectives on America's Longest Decade*. Pp. 77-93

Epstein, Barbara (2001). "Anarchism and the Anti-Globalization Movement." *Monthly Review*, 53:4. 22 July 2013 <http://monthlyreview.org/2001/09/01/anarchism-and-the-anti-globalization-movement>.

7. - מרחב ציבורי גלובלי לעומת מרחב לאומי

<<הגשת מטלת אמצע במודל לפני תחילת השיעור>>

Fraser, Nancy (2007) "Transnationalizing the Public Sphere: On the Legitimacy and Efficacy of Public Opinion in a Post-Westphalian World" *Theory, Culture & Society* 24 (4), pp. 7–30

Glasius, Marlies and Geoffrey Pleyers. 2013. "The Global Moment of 2011: Democracy, Social Justice and Dignity" *Development and Change* 44(3): 547–567

קריאה מומלצת:

Tarrow, Sidney. 2005. "Introduction" *The New Transnational Activism* Cambridge University Press.

Pleyers, Geoffrey. (2010) *Alter-Globalization: Becoming Actors in the Global Age* Polity,

----. (2012a) *Global Civil Society* Chapter 10: "A Decade of World Social Forums: Internationalization without Institutionalization?" pp. 166-181

Dayan, Daniel, Katz, Elihu (1992) *Media events: the live broadcasting of history*, Cambridge, Mass. ; London : Harvard University Press

Ruth Milkman. 2017. "A New Political Generation: Millennials and the Post-2008 Wave of Protest." *American Sociological Review* 82(1), pp. 1–31

Pleyers, Geoffrey (2012b) "Beyond Occupy: progressive activists in Europe" *Open Democracy*

<https://www.opendemocracy.net/geoffrey-pleyers/beyond-occupy-progressive-activists-in-europe>

8. חלק III. מדיה –

הדיון על תפקיד התקשורת בדמוקרטיה

Dewey, John. 1954[1927] . The Public and its Problems. Chicago: Swallow Press

Eliasoph, Nina. 1990." Political Culture and the Presentation of a Political Self: A Study of the Public Sphere in the Spirit of Erving Goffman Author" Theory and Society 19 (4), pp. 465-494

קריאה מומלצת:

Lippmann, Walter. 1993. The Phantom Public. New Brunswick, N.J.:

Transaction Publishers

Flynn, D.J., Brendan Nyhan and Jason Reifler. 2017. "The Nature and Origins of Misperceptions: Understanding False and Unsupported Beliefs about Politics" Political Psychology 38, pp. 127-150

Polletta, Francesca and Jessica Callahan. 2017. "Deep stories, Nostalgia Narratives, and Fake News: Storytelling in the Trump Era" American Journal of Cultural Sociology 5(3), pp. 392–408

- 9.מדיה אלקטרוניים ואפשרויות חדשות של מחאה ודיון ציבורי

Marshal McLuhan (1994 [1964]) The Medium is the Message

Nahon, Karine, 2016. "Where there is Social Media there is Politics." In Bruns A., Skogerbo E., Christensen C., Larsson O.A. and Enli G.S., (Eds.) New York, NY: Routledge

W. Lance Bennett & Alexandra Segerberg. 2012. "The Logic of Connective Action" Information, Communication & Society, 15:5, 739-768,

Castells, M. 2012. Intro Chapter. Networks of outrage and hope: Social movements in the internet age. Cambridge, UK: Polity, pp

Lievrouw, L. 2011. Chapter 3. Alternative and Activist New Media. Cambridge: Polity Press, pp

<<תימסר מטלה מסכמת >>

סמינר קדם תזה

קורס סמסטריאלי

תואר שני

יעלה להב רז

חדר 345. lahavraz@bgu.ac.il

כל יום בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הסמינר היא לעודד ולקדם את כתיבת הצעת המחקר לתזה, תוך כדי תכנון המחקר העתידי וליווי שלביו הראשוניים. הסמינר יקנה מיומנויות אקדמיות מתקדמות הנחוצות לשלב מחקרי זה וביניהן –

מבוא

בחירת נושא לתזה

קריאה ביקורתית של ספרות מדעית

גיבוש שאלת מחקר ראשונית

סקירת הספרות: קישור נושא המחקר לספרות אקדמית רחבה, איתור, מיון ושימוש

בספרות המקצועית

פרק השיטה: עיצוב המחקר מבחינה מתודולוגית

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה

מבוא לאנתרופולוגיה

שיטות מחקר איכותניות

שיטות מחקר כמותניות

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מלמד כיצד לכתוב הצעת מחקר

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

כתיבת הצעת מחקר

אופן ההוראה:

למידת עמיתים

לסטודנטים. ות יש תפקיד מרכזי בניהול הסמינר, שיתפתח בהתאם לשלבים השונים של ההתקדמות במחקר – גיבוש רעיון למחקר התיזה, איסוף חומרים אמפיריים ראשוניים או "טעימה" מן השדה, עבודה עם ספרות תאורטית וכתיבת ההצעה.

מטלות הקורס:

תרגיל מבוא ושאלת מחקר. ציון עובר/לא עובר

תרגיל סקירת ספרות. ציון עובר/לא עובר

תרגיל מתודולוגיה. ציון עובר/לא עובר

סמינר תזה מתקדם

קורס סמסטריאלי
תואר שני

יעלה להב רז
חדר 345. lahavraz@bgu.ac.il
כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הסמינר היא לעודד, לקדם וללוות את הכתיבה של עבודת התזה במסגרת לימודי המ"א.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורס קדם תזה בציון עובר

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס משרת את כתיבת התזה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטיות.ים יתרגלו וילמדו קבלת ונתינת ביקורת עמיתים שהנה אבן יסוד בעבודה אקדמית

אופן ההוראה:

למידת עמיתים

לסטודנטים. ות יש תפקיד מרכזי בניהול הסמינר, שיתקדם בהתאם לשלבים השונים בהם הם. נמצאים. ות בעריכת המחקר – איסוף החומרים האמפיריים, ניתוח הממצאים, עבודה עם ספרות תאורטית בתחום, ארגון הפרקים וכתיבה ופיתוח של הטענות המרכזיות. בשיעורים נקרא עבודות לדוגמא ונדון בחומרי המחקר של הסטודנטים. ות המשתתפים בסמינר. הסטודנטים. ות יציגו חלקים מעבודתם בע"פ ובכתב בפני חבריהם ללמידה, אשר יכינו ביקורת עמיתים מסודרת ועניינית לחומרים שיוצגו בפניהם. סטודנטים. ות שיציגו את עבודתם, יחלקו את חומר הקריאה (קטע מהספרות, קטע מחומר אמפירי, פרשנות מן התיזה) בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים תהליך למידה ענייני ומועיל, הסטודנטים. ות מתבקשים לקרוא את החומרים מראש, להגיע מוכנים לדין הכיתתי ולהשתתף בו באופן סדיר ופעיל. חוץ מהצגה ושיתוף של חומרים בכיתה, יש להגיש מטלות כתובות בנושא קריאת תזה לדוגמא ומטלה עם ראשי הפרקים של התיזה.

מטלות הקורס:

- ב. הגשת מטלה בנושא "תזה לדוגמא (25%) "
- ג. הצגת טיוטת חלק שנמצא בתהליכי עבודה-קטע תיאורטי או חומר אמפירי של התיזה (25%).
- ד. הגשת מטלה "ראשי פרקים (25%) "

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 232 }

שיטות כמותיות מ.א

קורס סמסטריאלי

תואר שני

יעקב גארב

ygarb@bgu.ac.il, 0547-560-667

ימי שלישי או רביעי, לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס נותן הבנה אינטואיטיבי בסיסית ותרגול במושגי הליבה של סטטיסטיקה הדרושים להבנה ולביצוע ניתוח כמותית במדעי החברה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לכל בוגר תיכון יש רקע מתאים לקורס זה. באשר לידע מוקדם בסטטיסטיקה, בפועל, הסטודנטים מגיעים לקורס עם מגוון רחב של רקעים. בקצה אחד של הספקטרום נמצאים סטודנטים ללא כמעט כל רקע, ובקצה השני - סטודנטים שכבר למדו קורס מבוא אחד או יותר בתחום. פער זה מגושר על ידי ה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מושגים וטעונוים סטטיסטיים נפוצים בחיי היומיום בעולם המודרני, ומהווים גם מרכיב חשוב בחומר האמפירי הנפוץ בדיסציפלינות אקדמיות רבות. הקורס מספק בסיס להבנת ההיגיון שמאחוריהם. לסטודנטים המתכננים לבצע ניתוחים כמותיים עבור התזה או המחקר שלהם, הקורס יעניק בסיס תי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

התלמידים יוכלו:

- לחקור ולתאר נתונים רציפים וקטגוריים באמצעות טבלאות, תרשימים וסטטיסטיקה תיאורית.
- לבחון את הקשר בין משתנים רציפים (באמצעות תרשים פיזור, מקדם מתאם ומודל רגרסיה).
- להבין את יסודות הדגימה ותכנון המדגם, ואת ההיגיון שמאחורי ניסויים ותצפיות כבסיס לניתוחים סטטיסטיים.
- להבין את יסודות המודלים של אקראיות והתפלגויות (נורמלית, בינומית ופואסון) כבסיס להסקה סטטיסטית.
- להבין את ההיגיון של הסקה לגבי פרמטר בודד (מודל התפלגות הדגימה, רווחי סמך ובדיקת השערות) ולגבי קשרים (השוואת פרופורציות וממוצעים).

אופן ההוראה:

הרצאה תוך שאלות הבהרה לאורך השיעור

מטלות הקורס:

השתתפות פעילה בשיעורים (20%)

תרגילי בית. בדרך כלל 2 או 3 שאלות קצרות אחרי כל הרצאה, להגשה ביום לפני ההרצאה של השבוע הבא (40%)

בוחן ביניים ובוחן סופי (המורכבים משאלות דומות לאלו של התרגילים לשיעורי בית, אך כוללים מיומנויות אינטגרטיביות יותר) (40%)

רשימות קריאה:

Richard D. De Veaux, Paul F. Velleman, and David E. Bock, Stats: Data and Models, 5th Edition.

תיאוריות של תרבות

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ג'קי פלדמן

חדר 283, 08=647-2083, jfeldman@bgu.ac.il

ג' 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יציג סקירה ביקורתית של תיאוריות אנתרופולוגיות על ההתרבות והחברה, ויתמקד בשינויים שחללו בסוף המאה ה-20, שינויים שמשיעים על האנתרופולוגיה עד היום. נסקור את הקשרים בין תיאוריות, השדה המשתנה, שיטות המחקר והחוקר עצמו, ונבין איך נסיבות חברתיות בשדה הנחקר ובחברת החוקר מעצבות שינויים בגישות תיאורטיות לעולם. לאחר הקדמה קצרה כדי להבין את שאלות היסוד של הדיסציפלינה, נסקור גישות שהתפתחו כתוצאה מתהליכים מרחיקי לכת שחלו בחברות המסורתיות שאנתרופולוגים נהגו לחקור: מודרניזציה, החלשת הקולוניאליזם, התפשטות התיירות, ההגירה, הניידות והמדיה, והשפעות כולם על האותנטיות והעצמי. שינויים אלו הפכו את האנתרופולוגיה להרבה יותר ביקורתית כלפי עצמה וכלפי מונחי היסוד שלה (תרבות, חברה, האחר...), ויותר מודעת לתפקיד שלה בקיום ובכינון מערכות כוח קיימות. היא גם הביאה להערכה מחדש של התוצאות של התמקדות באחר. האנתרופולוגיה נהייתה יותר רפלקסיבית, לעתים קרובות גם יותר מגויסת פוליטית, אך גם פחות בטוחה בכוחה של כל תיאוריה להסביר את המציאות. חלק מהנושאים ומפריטי הביבליוגרפיה ישתנו בהמשך.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי מבוא באנתרופולוגיה וסוציולוגיה, שיטות מחקר איכותניות. תיאוריות מתקדמות - מומלץ.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס פורס את התנועות החשובות במחשבה אנתרופולוגית, ומציע כלים לניתוח ביקורתי של תופעות חברתיות ותרבותיות. מטלות הכתיבה והביקורת עליהן ישפרו את כושר הניתוח וההבעה בכתיבת עבודות מדעיות בתחום.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- שיפור מיומנויות קריאה, ניתוח וסינתזה .
- הבנת גישות ותמורות שונות באנתרופולוגיה בעולם בסוף המאה ה-20 ובראשית המאה ה-21.
- יישום ביקורתי של גישות תיאורטיות אלו בהקשרים אחרים ובבעיות עכשוויות.
- שיפור מיומנויות הכתיבה האנתרופולוגית וההצגה בעל פה.
- טיפוח תרבות של ביקורת עמיתים בונה ורגישה.

אופן ההוראה:

נתמקד בכמה מילות מפתח: תרבות, דת, חברה, מקום ומרחב, תנועה ואותנטיות. נחקור את התהליכים האלה בעזרת קריאת מאמרים, בהצגות שלכם בכיתה ובעבודות שלכם במהלך ובסוף הסמסטר. מאחר שהשיעור מבוסס על אינטראקציה ושיחה, אני מצפה שתקראו את מאמרי החובה עד היום שלפני כל שיעור, תענו במודל על שאלות הנוגעות אליהן, ותהיו מוכנים לשוחח בשיעור על בסיס תשובותיכם. חלק מהויכוחים יתקיימו בקבוצות קטנות או זוגות. כל סטודנט יתבקש גם להציג מאמר רשות אחד בשיעור במהלך הסמסטר ולקשר אותו למאמר החובה לאותו השיעור, ולתופעה עכשווית אחרת. לקראת סוף הסמסטר, תגישו עבודה המיישמת שתי גישות אנתרופולוגיות לשדה המחקר הקיים או המתוכנן שלכם.

מטלות הקורס:

נוכחות חובה והשתתפות פעילה כולל קריאת מאמרים ומענה לשאלות עליהם במודל עד יום שני לפני השיעור. חובה לענות על 8 שאלות במהלך הסמסטר - 20%.

הצגת מאמר רשות אחד (ב-15 דקות), קישור המאמר למאמר החובה בשיעור, סיכומו בכתב וניהול דיון המקשר את המאמר למהלך הקורס, ולמצב עכשווי - 20%

כתיבת עבודה המשלבת שתי גישות תיאורטיות לניתוח תופעה המבוססת על עבודת שדה.
מסירה עד ה-1 למרץ 2026 – 60%

רשימות קריאה:

קרובר – 18 הגדרות, עמ' 195-204. בתוך מקגי וורמס ל"תיאוריה אנתרופולוגית, ".
"Culture", "society" in Barnard & Spencer, Routledge Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology, 168-176.

Raymond Williams "Culture is Ordinary" (handout)

Emil Durkheim, The Elementary Forms of Religious Life, pp. --

Charles Lindholm, Culture and Authenticity, 98-99

טרנר – הגדרות לימניליות וקומוניטאס לצפות בסרט MECCA – INSIDE

גירץ – דת כמערך תרבותי, בתוך פרשנויות של תרבות.

Talal Asad – Genealogies of Religion.

Eric Wolf – Europe and the People without History, ix-xiv, 3-33

גירץ עבודות וחיים, פרק א, 20-53, פרק ו' 151-175.

James Clifford, On Ethnographic Authority, Representations, 118-146

Arjun Appadurai, Place and Voice, 16-17.

אפאדוראי, נתק ושונות בכלכלת התרבות העולמית, בתוך מקגי וורמס, תיאוריות

אנתרופולוגיות, 865-890.

Charles Lindholm, Culture and Authenticity, 1-10, 52-64.

Charles Lindholm, Culture and Authenticity, 65-74.

Dean McCannell, Staged Authenticity Today, Ethics of Sightseeing, 23-40.

זלי גורביץ', על המקום, עמ' 22 - 73

- רוי ד'אנדרייד, המודל המוסרי באנתרופולוגיה, בתוך תיאוריות אנתרופולוגיות, 809-840.
Igor Kopytoff, The Cultural Biography of Things, 64-91.
Eric Gable and Richard Handler, After Authenticity at an American Heritage Site, American Anthropologist, 98(3): 568-578.
Lila Abu-Lughod, Writing against Culture.
Marshall Sahlins, Cosmologies of Capitalism
Keith Basso, Wisdom Sits in Places
Nancy Scheper Hughes, The Primacy of the Ethical, 409-420.

יחולו שינויים ברשימה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 239 }

סמסטר ב'

אנתרופולוגיה דיגיטלית

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ד"ר יעלה להב רז

חדר 345, בניין 72 קומה 3. lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הקורס היא להעמיק את הבנת הסטודנטים. יות בדינמיקות החברתיות, התרבותיות והפוליטיות של החיים בעידן הדיגיטלי, תוך פיתוח חשיבה אנתרופולוגית ביקורתית על טכנולוגיות, מדיה ואלגוריתמים כפרקטיקות וארטיפקטים תרבותיים. במהלך הקורס נבחן גישות תיאורטיות קלאסיות ועכשוויות לאנתרופולוגיה דיגיטלית ולחקר "מדיה חדשים", וננתח כיצד בינה מלאכותית, פלטפורמות מקוונות, רובוטים חברתיים ותשתיות אלגוריתמיות מעצבות יחסים חברתיים, זהויות, קהילות, אינטימיות ויחסי כוח. דגש מיוחד יינתן לבחינת ה"עצמי" בעידן הדיגיטלי (האדם הרשתי, הסובייקט הניאו-ליברלי, ונוכחות של נרקיסיזם, סלפי ופרקטיקות של הצגה עצמית) וכן לדרכים שבהן אהבה, חזר ומיניות מתווכים דרך טכנולוגיות. במקביל, הקורס יעניק כלים מתודולוגיים ואתיים למחקר אנתרופולוגי בזירות מקוונות ויעסוק בנזילות הגבולות בין מרחבים דיגיטליים ופיזיים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

פיתוח חשיבה ביקורתית, החשפות והיכרות עם תחום מתפתח באנתרופולוגיה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:

פרונטלי

אנתרופולוגיה של רובוטיקה

קורס סמסטריאלי

תואר שני

יעלה להב רז

חדר 345. lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

בקורס זה נתבונן בתחום המולטי והאינטר-דיסציפלינרי של רובוטיקה באמצעות עדשה אנתרופולוגית. נשאל כיצד רובוטים מסוגים שונים, בינה מלאכותית, חיים מלאכותיים וסייבורגים, משקפים וחושפים את הסדרים החברתיים והפרקטיקות התרבותיות שיצרו אותם. מהם הרעיונות התרבותיים החודרים לתהליך ייצור הרובוטים? כיצד רובוטים ממגוון סוגים מאתגרים תפיסות חברתיות ותרבותיות רחבות אודות זהות האנוש ומערכת היחסים בין האנושי לפוסט אנושי? מהו רובוט חברתי? האם רובוטים הם סובייקטים בעלי אייג'נסי? האם רובוטים הם סכנה לאנושות ולאנושיות או דווקא המפתח להתפתחותה? נדון בשאלות אלו במגוון תחומים הנוגעים לתרבות פופולארית (ספרות וקולנוע), דמיון ובדיה, עולם העבודה, כוח, מגדר והפוליטיקה של הגוף הסייבורגי, דאגה וטיפול, אינטימיות מין ומגע, זהות ועוד. סטודנטים/יות יוזמנו להתעניין בסוגיות שיוצגו בשיעורים ולכתוב מטלה מסכמת העוסקת באחת הסוגיות הנוגעות לתחומי ידע אלו - לפי בחירתם/ ובתיאום עם המרצה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה

תיאוריות אנתרופולוגיות מתקדמות

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- היכרות עם לימודי רובוטיקה במסגרת הדיסציפלינה האנתרופולוגית
- רכישת ידע על חזית המחקר בתחום
- העמקה ושכלול התבוננות אנתרופולוגית על תופעות חברתיות
- עידוד חשיבה הוליסטית, ביקורתית ופיתוח מיומנויות אקדמיות בכתב ובע"פ

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

- א. 10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה. מצופה מהסטודנטים. יות לקרוא את כל פרטי קריאת החובה לקראת כל מפגש. כלל חומרי הקריאה זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפותכם/ן בשיעור חשובה מאוד והיא תתרום באופן ישיר ל
- ב. 20% רפרט: הצגת פרזנטציה קצרה על אחד מפרטי קריאת הרשות של אותו שבוע. הרפרט הוא חובה ותנאי מחייב לקבלת ציון בקורס. המציג/ה יתבקש/תתבקש להתמקד בפרזנטציה בפריט קריאה המסומן בכוכבית. דף שיבוצים יעלה למודל. המטרה בהצגת הרפרט היא להציג את עיקרי המאמר ולחבר א
- ג. 70% מטלה מסכמת בנושא של "אנתרופולוגיה של רובוטיקה"

עליכם. להגיש עבודה העוסקת בהיבט כלשהו הקשור בנושא הרחב של אנתרופולוגיה של רובוטיקה. במידה ואתם/ עוסקים. ובעבודת התיזה שלכם/ בסוגיות הקשורות בהיבט כלשהו של רובטיקה AI/ וכד', ניתן להגיש טיוטת פרק, טי

אקולוגיה פוליטית גלובלית מקומית
(Local and Global Political Ecology)

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

Prof. Yaakov Garb

ygarb@bgu.ac.il. 0547-560-667

By arrangement on Tuesdays/Wednesdays, or by Zoom

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

Political ecology is an interdisciplinary field that underscore the political dimensions of environmental issues and change. Building on strands within the social sciences and anthropology, and then a series of landmark works over the last 30-40 years, it offers a perspective, a theoretical and methodological approach, to examine socio-environmental systems as a unified whole, emphasizing the political--i.e. power relations and the uneven distribution of costs and benefits associated with environmental discourses, practices, and policies. The course intends to familiarize you with the background to political ecology, and some of its central concepts and tools, so that you will be in a position to engage in this type of work should they choose.

The course sets the scene for a political-ecological perspective by briefly sketching the interlocking crises that characterize the current environmental situation, and some of the a-political framings and responses to these, which ignore or mystify their key dynamics. We then examine the prehistory and early emergence of political-ecological thought: its roots in early social thought, and some of the watershed work that founded the modern field. This is not simply

an exercise in intellectual history of the field, but to take from these exemplary works approaches and concepts that remain relevant for today. Finally, we get take a slice through the breadth and texture of the now very large body of contemporary political ecology through focusing on one environmental domain (waste), two methods (discourse analysis and multi-sited value chain tracing), and our local region (Israel/Palestine).

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

There are no required prior courses

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

The course will be useful for any courses or research that address environmental processes and discourses

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

The ability to contextualize environmental processes and discourses within social and political contexts

אופן ההוראה:

Frontal lectures and class discussions, with students preparing a short (one page) structured "reading report" for 2/3 of the assigned readings as a basis for classroom discussion.

מטלות הקורס:

- Full attendance and active participation in lectures/discussions (20%)

Short (one page) structured "reading report" for 2/3 of the assigned readings (60%)

Brief class presentation applying the concepts and approaches of the course to a topic of your choice (20%)

רשימות קריאה:

The course description platform does not currently allow entry of a properly formatted syllabus that includes the readings-- one is available from the instructor upon request.

ייעוץ לארגונים גלובליים: תיאוריה ופרקטיקה

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ד"ר עדנה פשר ומר יוסי פשר

edna@pasher.co.il

בתיאום מראש

עדי סרנגה

מיכל וידוצ'ינסקי

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מציע היכרות תיאורטית ויישומית עם תחום הייעוץ הארגוני לארגונים גלובליים. בעידן הרשתות רוב רובם של הארגונים משתדלים להתפתח לא רק בפעילות מקומית, אלא גם בפעילות בינלאומית - ב"כפר הגלובלי". בקורס נדון בתפקידי היועץ בארגונים בינלאומיים, נתמודד עם אתגרי רב-תרבותיות, יחסי מטה-סניפים, תקשורת מבוזרת וזהות משותפת. הקורס ישלב בין קריאה ביקורתית, תיאוריה של מורכבות, וסימולציות פרקטיות.

מטרות:

הכרות עם סוגי ארגונים גלובליים והבדלים מבניים/תרבותיים ביניהם
הבנת תפקידי היועץ הארגוני בהקשרים בינלאומיים ורב-תרבותיים
שילוב של חשיבה מערכתית ומורכבות עם כלים פרקטיים
פיתוח מיומנויות ייעוץ בין-תרבותי, התמודדות עם צוותים וירטואליים

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס זה מהווה בסיס יישומי ותיאורטי להמשך העמקה בתחום הייעוץ הארגוני בסביבות מורכבות, גלובליות ודינמיות. הוא מעניק תשתית להבנת תהליכים רב-תרבותיים, לבניית תהליכי שינוי מותאמים, ולניתוח רפלקטיבי של פרקטיקות ייעוץ.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הבנת מאפייניהם של ארגונים גלובליים – כולל הבחנה בין מבנים ארגוניים שונים (global, multinational, transnational, קאורדי). יכולת לנתח תהליכים ארגוניים בסביבה רב-תרבותית – תוך שימוש בתיאוריות של תרבות ארגונית, תרבות לאומית ומודלים כמו Hofstede ו-Globe. מיומנויות ייעוץ מותאם תרבות – אבחון, הקשבה, תקשורת בין-תרבותית, תרגום ערכי, ניהול דילמות. יכולת להתנהל במרחבים מורכבים – יישום עקרונות של תיאוריית המורכבות בתכנון והובלת תהליכים. עבודה עם צוותים וירטואליים מבוזרים – ניהול אתגרים של תקשורת, אמון וקבלת החלטות מרחוק. הובלת שינוי בארגונים גלובליים – בניית תהליכי שינוי מותאמים, ניתוח התנגדויות והנעת שותפים ממדינות שונות. פיתוח זהות מקצועית כיועצות גלובליות – כולל רפלקציה אישית, אתיקה מקצועית ועמדה ייעוצית בסביבות משתנות. שימוש בכלים יישומיים – שאלוני אבחון, ניתוח מקרה, מפת תרבות, עבודה עם כלים דיגיטליים (Miro, Mentimeter). יכולות פרזנטציה ועבודה קבוצתית – הצגת מקרים וניתוחים מול קבוצה, התמודדות עם משוב.

אופן ההוראה:

בזום - הוראה המבוססת על לימודי תיאוריה ויישום פרקטי במהלך השיעור.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 252 }

מטלות הקורס:

נוכחות והשתתפות פעילה

נוכחות בשיעורים, תרומה לדיונים, מעורבות בסימולציות וקבוצות עבודה

10%

הצגת ארגון גלובלי (שיעור 3)

הצגה קבוצתית קצרה של ארגון גלובלי, כולל מבנה, מאפיינים ואתגרים ייעוציים

10%

הצגת פרויקט מסכם (שיעור 13)

הצגת מקרה ייעוצי בקבוצות – ניתוח של ארגון גלובלי לפי עקרונות הקורס

10%

עבודה מסכמת (פרויקט ייעוצי כתוב)

הגשת פרויקט מסכם בכתב בקבוצות – כולל ניתוח עומק של מקרה ייעוצי בארגון גלובלי

(בהתבסס על כלים, מודלים ותיאוריות מהקורס)

70%

רשימות קריאה:

Pasher, E., Herzog, O., Harir, M., Turjeman-Levi, Y., & Zhiqiang, W. (2018). Creating and enabling ecosystems for open innovation: challenges and how to cope with them. In Exploring the Culture of Open Innovation (pp. 201-219). Emerald Publishing Limited.

Mitleton-Kelly, E. (2003). Complex Systems and Evolutionary Perspectives on Organisations: The Application of Complexity theory to Organizations. Oxford: The Boulevard, Langford Lane. (chapter 2: Ten Principles of Complexity & Enabling Infrastructures, 23-50).

R.A Thietart, B. Forgues, (1995), Chaos theory and Organization, University of Paris-Dauphine, DMSP and Essec, Organization Science, vol 6, no 1, January-February 1995.

פּשֶׁר, ע. (2015). הניהול לאן – על התחדשות ועל אומץ ניהולי. סטטוס, 200.

<http://www.pasher.co.il/articles/%d7%94%d7%a0%d7%99%d7%94%d7%95%d7%9c-%d7%9c%d7%90%d7%9f-%d7%a2%d7%9c-%d7%94%d7%aa%d7%97%d7%93%d7%a9%d7%95%d7%aa-%d7%95%d7%a2%d7%9c-%d7%90%d7%95%d7%9e%d7%a5-%d7%a0%d7%99%d7%94%d7%95%d7%9c/>

פּשֶׁר, ע. (2015). הניהול לאן – על התחדשות ועל אומץ ניהולי. סטטוס, 200.

<http://www.pasher.co.il/articles/%d7%94%d7%a0%d7%99%d7%94%d7%95%d7%9c-%d7%9c%d7%90%d7%9f-%d7%a2%d7%9c-%d7%94%d7%aa%d7%97%d7%93%d7%a9%d7%95%d7%aa-%d7%95%d7%a2%d7%9c-%d7%90%d7%95%d7%9e%d7%a5-%d7%a0%d7%99%d7%94%d7%95%d7%9c/>

Shamir, B., & Eilam, G. (2005) What's your story? A life-stories Approach to Authentic Leadership Development. The Leadership Quarterly, 16(3), 395–417.

Daft, part 3, Ch. 7 – p. 213-250 – Designing organization for the international environment Peng – p. 4-8, 18-21

Schein, E. H. (1990) Organizational Culture, American Psychologist, 45(2), 109-119.

צוותי עבודה רב-תרבותיים וירטואליים – מרים ארז, איילת – קהילת יועצים ארגוניים
https://www.hrus.co.il/%D7%AA%D7%A8%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%AA-%D7%A9%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A4%D7%99%D7%AA/?utm_source

פשר, ע. (2016). בעולם של סכנות הכי מסוכן לא להסתכן – על חדשנות וניהול סיכונים.
סטטוס

. <https://status.co.il/%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D-%D7%A9%D7%9C-%D7%A1%D7%9B%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%9B%D7%99-%D7%9E%D7%A1%D7%95%D7%9B%D7%9F-%D7%9C%D7%90-%D7%9C%D7%94%D7%A1%D7%AA%D7%9B%D7%9F-%D7%A2%D7%9C-%D7%97/>

Pfeffer, J., Sutton R. I. (2006) Evidence Based Management, Harvard Business Review, 84 (1, 63-74).

Trevino, Linda K. and Katherine A. Nelson, Managing Business Ethics: Straight Talk About How to Do It Right, 2011

Pasher, E., Edvinsson, L., Herzog, O., & Sharir, L. (2020). IC Israel reporting: The journey from 1998 into the future. In Intellectual Capital in the Digital Economy (pp. 97-105). Routledge.

פיתוח ארגוני — לאן? – ורדה זילברברג, מכון זיו,
https://www.zivinstitute.com/he/87/46?utm_source

פוקס, ש. (1998). הפסיכולוגיה של ההתנגדות לשינוי. הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן. פרק ג' (עמ' 58-69).

<https://kotar.cet.ac.il/kotarapp/index/Book.aspx?nBookID=95940980>

Pasher, E. (2011, November 30). ד"ר עדנה פשר מתראיינת בנושא "החברה

כאורגניזם חי" - חלק א. YouTube. [Video].

<https://www.youtube.com/watch?v=koMhQMp-3M>

TheMarker. פשר, ע. (12.11.2000). על ניהול, ידע והתחדשות אסטרטגית

https://www.themarker.com/career/2000-11-12/ty-article/0000017f-e791-da9b-a1ff-efff5e490000?utm_source=App_Share&utm_medium=iOS_Native

מחקר אתנוגרפיות מתקדמות

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ניר אביאלי

חדר 361 avieli@bgu.ac.il

יום ג 12:00 - 13:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

עבודת שדה אתנוגרפית היא שיטת מחקר אנתרופולוגית ייחודית אשר פותחה בראשית המאה העשרים בכדי להבין לעומק תרבויות אחרות וזרות. השילוב של שהות ארוכה בקרב בני החברה הנחקרת, רכישת שפתם, והפרקטיקה המחקרית של "תצפית משתתפת" הקנו לאנתרופולוגים סמכות ויוקרה מדעית בשל העובדה שהם "היו שם", ביצעו מחקר אמפירי מעמיק, ולפיכך יכולים לתאר ולנתח באופן מוסמך תופעות תרבותיות. בקורס נתמקד בעשייה האתנוגרפית: הפרקטיקות והתהליכים אשר מאפיינים את עבודת השדה. נלמד על הכניסה לשדה, על היחסים של החוקרים עם בני החברה הנחקרת, ועל רכישה ושימוש בשפה. נתרגל איסוף חומר אמפירי (תצפיות וראיונות מסוגים שונים) ושימוש בטכנולוגית מגוונות (צילום סטילס ווידאו, מחקר ברשת), נדון בסוגים שונים של שיתוף-פעולה בשדה ונעסוק גם בניתוח החומרים. הקורס מיועד לתלמידי מחקר (מ"א וד"ר) אשר מתכוונים לבצע עבודת שדה אתנוגרפית במסגרת מחקריהם ומעוניינים ללמוד ולתרגל שיטות מחקר אתנוגרפיות. הקורס יערך במתכונת של סדנה, ישלב דיון תיאורטי בפרקטיקה, וידגיש תרגול והתנסות. בקורס נארח מספר חוקרים אשר שבו לאחרונה מן השדה ואשר ישתפו אותנו בניסיונם האתנוגרפי ובדילמות האמפיריות שלהם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
מבוא לאנתרופולוגיה, שיטות מחקר איכותניות ל ב"א,

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
קורס הבסיס לביצוע מחקר אתנוגרפי לקראת כתיבת עבודת מ"א או ד"ר

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
הכרות ומיומנות בשימוש בשיטות מחקר אתנוגרפיות מגוונות

אופן ההוראה:
פרונטלי

מטלות הקורס:
נוכחות קריאה והשתתפות פעילה (10%)
הכנת שאלות לקראת דיון על מאמר בשעור (10%)
הגשת 6 מטלות לאורך הסמסטר (80%)
השתתפות בסדנה של 3 ימים לתרגול מחקר אתנוגרפי

רשימות קריאה:

רשימת קריאה טנטטיבית

Bondy, C., 2012. How did I get here? The social process of accessing field sites. *Qualitative Research*, 13(5), pp.578-590.

Bernard, H. Russell. 2006. *Research Methods in Anthropology*, 4th edition. Lanham: AltaMira. Chapter 3. "Preparing for Research".

שאלות: אפי בורנשטיין

Borchgrevink, A., 2003. Silencing language: Of anthropologists and interpreters. *Ethnography*, 4(1), pp.95-121.

Forsey, M. G. (2010). Ethnography as participant listening. *Ethnography*, 11(4), 558-572

Bernard, H. Russell. (2006). *Research Methods in Anthropology*, 4th edition. Lanham: AltaMira. Ch. 9 "Interviewing: Unstructured and Semi-structured". Pp. 210-227.

Chen, S.H., 2011. Power relations between the researcher and the researched: An analysis of native and nonnative ethnographic interviews. *Field Methods*, 23(2), pp.119-135.

Zhao, Y. 2024. TikTok and researcher positionality: considering the methodological and ethical implications of an experimental digital ethnography. *International journal of qualitative methods*, 23, 16094069231221374.

Jones, R., 1999. Husbands and lovers: gender construction and the ethnography of sex research. In Markowitz, F. and Ashkenazi, M. (eds.) *Sex, Sexuality and the Anthropologist*. Chicago: University of Illinois Press. Pp.25-42.

Beatty, A. 2005. Emotions in the field: What are we talking about? Journal of the Royal Anthropological Institute, 11: 17-37.

Kelly, D. 2019. Ethics of the ethnographic self in nightlife tourism arenas. In Andrews, H.

Jimura, T. and Dixon, L. (eds.) Tourism Ethnographies: Ethics, Methods, Application and Reflexivity. Oxford and New York: Routledge. Pp.33 – 51.

Luvaas, B., 2017. Ethnography and Street Photography. Anthropology News, 58, 2:325-332. file:///C:/Users/User/Downloads/Luvaas-2017-Anthropology_News.pdf

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 260 }

משטרים רגשיים

קורס סמסטריאלי

תואר שני

פרופ' יוליה לרנר

חדר 362, בניין 72, julialer@bgu.ac.il

לפני ואחרי השיעור, בתאום

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בממדים התרבותיים של הרגשות. תוך קריאה של מחקרים על רגשות במדעי החברה נפתח ראייה ביקורתית של האופנים בהם אידיאולוגיות תרבותיות ופוליטיות מעצבות סגנון רגשי קולקטיבי לאומי, וכיצד ביטוי רגשי הופך למאפיין של הביטוס של קבוצה מעמדית; כיצד תרבויות רגשיות מעצבות פעולה של מוסדות מקצועיים ומכוננות סובייקטיביות של היחיד. נתמקד באופן ייחודי במפנה הרגשי הגלובלי הקשור לדומיננטיות של תרבות פסיכולוגית. נפענח את הרגש כחלק דומיננטי של 'תרבות ידע' חדשה. נפתח כלים להבנת הריגושיזציה של הזירות הציבוריות בחברה ותרבות של היום: בפוליטיקה וברפואה, באקדמיה וחינוך, בזירות הזיכרון הקולקטיבי והזהות הלאומית. ולבסוף, נתבונן במשטר הרגשי שמכונן בתקופות האלימות הפוליטית: מהפכה ומלחמה. הקורס ידגיש את הדינמיות (שינוי ומעבריות) של תרבויות רגשיות ויצא מפרספקטיבה השוואתית בין תרבותית, כאשר תרבות ישראלית, רוסית ואמריקאית ישמשו כשדות אמפיריים עיקריים ללימוד ובחינה. הקורס יכלול צפייה בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים וחומרים מהתרבות הפופולרית כחלק מחובות הקריאה וההשתתפות

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי מבוא ותיאוריות בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס שהמאפשר ליישם כלים אנליטיים על ניתוח מציאות היסטורית ואקטואלית. מהווה בסיס טוב לעבודות מחקר איכותניות ואנתרופולוגיות

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים ירכשו יכולת לזהות ממד רגשי במופעים בזירה ציבורית, אינטראקציות בין אישיות, וכן להבין את התפקיד של רגשות בתקשורת ציבורית, פוליטית וארגונית. הסטודנטים יכירו את החשיבות של הממד הרגשי של תקשורת בין תרבותית, יהיו מודעים למשמעות של ביטויים לשוניים ושל שיח רגשי בהקשרים הרגשיים לתרבות. הסטודנטים יפתחו חשיבה ביקורתית כלפי שימוש פוליטי ברגשות, יפתחו גישה פרגמטית לביטויים רגשיים בהקשר של משבר פוליטי ולאומי.

אופן ההוראה:

שיעור וסמינר (דיון בהשתתפות פעילה של סטודנטים) תוכנים מספר שיעורים יתקיימו במתכונת בינלאומית ובאנגלית. שיעורים אלה יכולים לחרוג מהלוח"ז הרגיל של הקורס אך ללא תוספת שעות.

מטלות הקורס:

הכנה של סוגיה נלמדת להצגה בשיעור: כול תלמיד/ה, 30 אחוז מהציון הסופי. מטרת מטלה זאת היא לערב את הסטודנטים במהלך השיעורים בהתאם לעניין מחקרי ולימודי שלהם, להתנסות בהצגה של הרעיונות ופרשנות בעל פה. הקורס יציע לסטודנטים לקחת על עצמם הצגה של נושא נלמד דרך התי

התייחסויות קצרות לחומרי צפייה וקריאה בפורום הכיתה, 20 אחוז הסופי. מטלות אלה יתבצעו לפני או אחרי המפגשים ונועדו להכין את הדיון הכיתתי או להפוך להמשיך את הדיון שלא מוצא. מטלות אלה מאפשרות לתלמידים להביע את התייחסותם האישית וגישתם האינדיווידואלית לנושא ולח

הצגה של רעיון לעבודה סופית במפגש של הקורס בציון עובר/לא עובר. הצגת רעיון לפרוייקט סופי מאפשר ניסוח מובנה ומסודר של המחשבות והצגתם להתייחסות של החברים לכיתה, דבר שעשוי לקדם את הסטודנטים בעבודות ועוזר להם לפתח את הבסיס לעבודה הסופית ומעודד להמשיך העבודה לאח

מטלה סופית להצגה בכיתה, 50 אחוז מהציון הסופי. המטלה הינה ניתוח של מופע רגשי בזירה ציבורית ממשית או וירטואלית, מילולית או ויזואלית. מטלה בוחנת את היכולת של הסטודנטית ליישם את המושגים והספרות ובאופן כללי יותר את העדשה שהקורס מציע על תיאור וניתוח של מופע רגש

רשימה סופית של נושאים ושל פרטי קריאה תיקבע בהתאם להרכב הכיתה, תחומי עניין של הסטודנטים וקביעת קצב העבודה בקורס

תיאוריה של סגנונות\משטרים רגשיים ומבט השוואתי (חלק מהחומרים קיימים בעברית)
Illouz, E. 2007. Cold Intimacies: the Making of emotional Capitalis

רשימות קריאה:

משטר רגשי ברוסיה (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

- Wierzbicka, A. 2003. Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts and Its Applications. *Ethos* 30 (4): 401-432.
- Wierzbicka, A. 1998. Russian Emotional Expression. *Ethos* Vol. 26, No. 4. pp. 456-483
- Fitzpatrick, Sheila. (2001) Vengeance and Ressentiment in the Russian Revolution, *French Historical Studies* 24, no. 4 , pp. 579-588.
- Etkind, A.M. 1996. "Psychological Culture", pp. 99-125 in *Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness*, ed. By D.N. Shalin. Boulder: WestviewPress.
- Halfin, Igal. (2003). The Bolshevik Discourse on the Psyche, in Halfin, *Terror in My Soul: Communist Autobiographies on Trial* (Cambridge, MA and London: Harvard University Press), pp. 96-147.
- Pinsky, Anatoly (2015). Soviet Modernity Post-Stalin: The State, Emotions, and Subjectivity, *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History* 16 (2): 395-411.
- Christine Evans, "The "Soviet Way of Life" as a Way of Feeling: Emotion and Influence on Soviet Central Television in the Brezhnev Era," *Cahiers du monde russe* 56, no. 2-3 (2015), pp. 543-570.
- Sylvester R.P. 2019. "You Are Our Pride and Our Glory!" Emotions, Generation, and the Legacy of Revolution in Women's Letters to Valentina Tereshkova. *Russian Review* 78(3): 392-413
- Stephenson Svetlana. 2021, "A Ritual Civil Execution": Public Shaming Meetings in the Post-Stalin Soviet Union. *Journal of Applied Social Theory*. Vol 1, No 3, 112 – 133.
- Greene, S., & Robertson, G. (2022). Affect and Autocracy: Emotions and Attitudes in Russia after Crimea. *Perspectives on Politics*, 20(1), 38-52.

- Boyer D, and Yurchak A. 2010. American Stibob: Or, What Late-Socialist Aesthetics of Parody Reveal about Contemporary Political Culture in the West. *Cultural Anthropology*
- Novkunskaia, Anastasia, Daria Litvina and Anna Temkina. Khamstvo (USSR, Russia) in *Global Informality Project*, edited by Alena Ledeneva https://www.in-formality.com/wiki/index.php?title=Global_Informality_Project
- Temkina, Anna, Litvina, Daria., & Novkunskaia, Anastasia. (2021). Emotional styles in Russian maternity hospitals: juggling between khamstvo and smiling, *Emotions and Society*, 3(1), 95-113.
- Yudin. Greg and Ivan Pavlyutkin (2015) Recording the Ambiguity, *Cultural Studies*, 29:5-6, 807-826.
- Bloch, Alexia. 2011. Emotion Work, Shame, and Post-Soviet Women Entrepreneurs: Negotiating Ideals of Gender and Labor in a Global Economy, *Identities*, 18:4,317-351.
- Matza, T. 2018. Shock Therapy: Psychology, Precarity, and Well-Being in Post socialist Russia. Duke U Press
- Lerner, J. 2015. "The Changing Meanings of Russian Love: Emotional Socialism and Therapeutic Culture on the Post-Soviet Screen ". *Sexuality & Culture* (special issue on "Post-Soviet Intimacies") 19: 349-368.
- Lerner, J. and C. Zbenovich. 2013. "Adapting the Therapeutic Discourse to Post-Soviet Media-Culture: The Case of Modniy Prigovor". *Slavic Review* 72(4): 828-849.
- Leykin, Inna. (2015). Rodologia: Genealogy as therapy in Post-Soviet Russia. *Ethos* 43(2): 135-164.

משטר רגשי בישראל (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

Rozin, Orit. (2012). The Rise of the Individual in 1950s Israel: A Challenge to Collectivism. Brandeis University Press.

- Katriel, Tamar. (2004). Dialogic moments: From soul talks to talk radio in Israeli culture (chapter one: 'Community of dialogue: Soul talks in Israeli pioneering ethos'). Detroit: Wayne State University Press, pp. 29-138.
- Katriel, T. (1986) Talking Straight: Dugri Speech in Israeli Sabra Culture. Cambridge: Cambridge University Press (Selected chapters)
- Rozin, Orit. (2018). The In-Between Time from the Rabin Assassination to the 1996 Elections—On Emotions and Their Impact on the Public Sphere. *Israel Studies* 23(3): 30-41.
- Rozin, Orit. (2019) Coping with Fear: Frontier Kibbutzes and the Syrian-Israeli Border War." *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* 21 (1),
- Orit Rozin (2016) Infiltration and the making of Israel's emotional regime in the state's early years, *Middle Eastern Studies*, 52 (3): 448-472.

רגשות ומיקומים חברתיים (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

- Shoshana, Avihu (2022) Affective governmentality through gratitude: governmental rationality, education, and everyday life, *Critical Studies in Education*, 63 (4): 436-450
- Sa'ar, Amalia. (2016). "Emotional Performance as Work Skill: Low-Income Women in Israel Learning to Talk the Talk", *Ethos* 44 (2): 171-185.
- Prashizky, Anna and Remennick Larisa. (2022). Ethnic trauma in migration: FSU-born Israeli women's narratives in an online support group. *Ethnicities*, 22(6), 794–814.

פסיכולוגיה, לאום, אידיאולוגיה, מלחמה (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

- Rolnik, Eran. (2013). Freud in Zion: Psychoanalysis and the Making of Modern Jewish Identity. Routledge. (Selected chapters)
- Brunner, Jose & Plotkin, Galia. (2021). Emotionalising the Israeli–Palestinian conflict: on the civil society engagements of Israeli mental health

professionals in response to the Palestinian uprisings, *Emotions and Society*, 3(1), 115-132.

Kidron, Carol. A. (2003) Surviving a distant past: a case study of the cultural construction of trauma descendant identity, *Ethos* 31(4): 513–44.

Lomsky-Feder Edna and Eyal Ben-Ari. 2007. Trauma, Therapy and Responsibility. *The Practice of War: Production, Reproduction and Communication of Armed Violence*, Aparna Rao, Michael Bollig, Monika Böck (Eds.), Berghahn Books.

Galia Plotkin-Amrami and José Brunner, "Making up 'National Trauma' in Israel: From Collective Identity to Collective Vulnerability," *Social Studies of Science* 45, no. 4 (2015), pp. 525-545.

Sa'ar, Amalia, Aharoni, S. B., & Lewin, A. (2021). Emotionalising national security, depoliticising the Israeli-Palestinian conflict, *Emotions and Society*, 3(1), 55-71.

Friedman-Peleg, Keren. 2014. Between Jewish Settlers and Palestinian Citizens of Israel: Negotiating Ethno-national Power Relations Through the Discourse of PTSD. *Culture, Medicine, and Psychiatry* 38(4): 623-641.

Fischer, Shlomo. (2004) "Radical Religious Zionism: From the Collective to the Individual". P. 285 in *Kabbalah and Contemporary Spiritual Revival*, edited by Boaz Huss. BGU Press.

Grosglik Rafi and Julia Lerner. (2020). "Gastro-emotivism: How MasterChef Israel Produced Produces Therapeutic Collective Belongings". *European Journal for Cultural Studies*.

אתר הקורס מציע מאגר של חומרי קריאה. היקף הקריאה והסוגיות הנלמדת יותאם להרכב הכיתה וללז"ז של הסמסטר ויעמוד על 10-14 מאמרים מחקרניים.
גיליון מיוחד של כתב העת *Emotions and Societies* המוקדש לרגשות בספירה הציבורית יישמש כעמוד השדרה לרציונל הנושאי של הקורס:

<https://bristoluniversitypressdigital.com/view/journals/emsoc/3/1/emsoc.3.issue-1.xml>

ניתוח חברתי של מדע וטכנולוגיה **(STS)**

קורס סמסטריאלי
תואר שני

יעקב גארב
ygarb@bgu.ac.il. 0547-560-667
ימי שלישי או רביעי, לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

--STS-- זהו קורס מבוא לתחום מחקר צעיר ובעל השפעה גוברת, הנופל תחת הכותרת הרחבה "לימודי מדע וטכנולוגיה". התחום ניזון משיטות ומסורות מחקר במדעי החברה (סוציולוגיה, אנתרופולוגיה) והרוח (היסטוריה, פילוסופיה, ביקורת ספרות) כדי לחקור ידע מדעי ומערכות טכנולוגיות ("טכנו-מדע") בהקשרים החברתיים והתרבותיים שלהם. הגישה היא מכבדת וביקורתית כאחת, הרואה בטכנו-מדע דרך עוצמתית לדעת ולעצב את העולם אשר בו בעת מגלמת ומעצבת יחסים חברתיים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסים קודמים בתיאוריה חברתית או ניסיון במחקר מדעי יעמיקו את ההבנה של חומר הקורס, אך אינם חיוניים.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יספק מערך של כלים תיאורטיים וקורפוס ספרותי הנמצא בשימוש הולך וגובר כעדשה לבחינת מגמות ונושאים חברתיים ותרבותיים עכשוויים בעולם המתווך באמצעות ידע וכלים טכנו-מדעיים.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

סטודנטים יפתחו את היכולת לנתח באופן ביקורתי כיצד ידע מדעי ומערכות טכנולוגיות מוטמעים בהקשרים חברתיים, פוליטיים ותרבותיים, תוך מעבר מעבר לראייה של מדע וטכנולוגיה כנייטרליים או אובייקטיביים גרידא. הם יוכלו להציג דוגמאות להטמעה זו בשלבים השונים של ייצור ופריסה מדעיים. סטודנטים יקבלו הבנה של האופן בו פרקטיקות מדעיות, מוסדות וטכנולוגיות התפתחו בהקשרים היסטוריים ותרבותיים ספציפיים, כולל התפקיד של מבני כוח בעיצוב מה שנחשב לידע לגיטימי, ויביאו מודעות זו לניתוח של דיונים וחזיתות טכנו-מדעיות עכשוויות.

אופן ההוראה:

הרצאה (כולל דיון)

מטלות הקורס:

נוכחות והשתתפות - 20 %

עבודות - 50 %

בוחן: 30%

רשימות קריאה:

פורמט הגשת הטופס המקוון של מיקרוסופט אינו מאפשר הכנסת רשימת הקריאה
המפורטת (קריאות חובה ורשותיות לכל מפגש בקורס) - ניתן לקבלה מהמרצה.

שיטות מחקר איכותיות לתואר שני

קורס סמסטריאלי

תואר שני

אביעד רז

aviadrz@bgu.ac.il 08-6472057 327

ג' 10-11

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הקורס היא הכרת שיטות המחקר האיכותניות על יתרונותיהן, מגבלותיהן, והדילמות הפרקטיות והאתיות שהן מעלות. במהלך הקורס נדון בהיבטים התאורטיים והיישומיים של שיטות מחקר אלו ונכיר כלי מחקר שונים לאיסוף נתונים כגון: ראיונות וקבוצות מיקוד ושיטות שונות לניתוח של טקסטים וחומרים ויזואליים. כמו כן נתעמק בתהליך הכתיבה, ובאופן בו הכתיבה מקשרת בין מתודולוגיה, ממצאים, פרשנות ותיאוריה. הקורס ישלב למידה תאורטית עם התנסות מעשית. כראוי לתקופתנו, נשאל גם האם זה עדיין נכון שרק בני אדם יכולים לראיין, ולפרש, בני אדם אחרים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

רצוי בסיס שיטות מחקר איכותניות תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורסי תזה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

שימוש בשיטות מחקר איכותניות מתקדמות

אופן ההוראה:

שיעור וסדנה

מטלות הקורס:

כתיבת מדריך ראיון חצי מובנה – 20% מפגש 9

כתיבת ניתוח איכותני על בסיס קורפוס נתונים טקסטואלי 60% מפגש 11

מטלה 3: ניתוח מנומק של מאמר איכותני באמצעות 20% COREQ מפגש 13

רשימות קריאה:

מבוא כללי

צבר בן יהושע, נעמה, 2001. מבוא: ההיסטוריה של המחקר האיכותי, השפעות וזרמים. בתוך: צבר בן-יהושע נעמה (עורכת) מסורות וזרמים במחקר האיכותי. ת"א: דביר. במודל שקדי, אשר, 2004. מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. הוצאת רמות, ת"א. פרק 1-165. <https://kotar-cet-ac-1.il.bengurionu.idm.oclc.org/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=92549046#2.1165.6.default>

Abbie E. Goldberg, Katherine R. Allen. 2015. Communicating Qualitative Research: Some Practical Guideposts for Scholars. Journal of Marriage and Family 77: 3–22

ראיונות

צבר בן-יהושע, נעמה. 1990. "הריאיון" בתוך המחקר האיכותי בהוראה ובלמידה. גבעתיים: מסדה. עמ' 63-71. במודל

אילת הראל-שלו ושיר דפנה-תקוע (2020). "על מחקר והקשבה: המקרה של נשים לוחמות באזורי עימות". בתוך, הבטחון כסוגיה אזרחית: התרופפות הבטחון האזרחי-פוליטי-תרבותי בישראל. קינן עירית והרבון עירית (עורכות), חיפה: הוצאת פרדס. במודל

Gilligan, C., Spencer, R., Weinberg, M. K., & Bertsch, T. (2003). On the Listening Guide: A voice-centered relational method. In P. M. Camic, J. E. Rhodes, & L. Yardley (Eds.), Qualitative research in psychology: Expanding perspectives in methodology and design (pp. 157–172). American Psychological Association. במודל

Raz, A. (2005). A note on inter-viewing: Using symbolic interactionism for interview analysis. In Studies in symbolic interaction (Vol. 28, pp. 323-339). Emerald Group Publishing Limited. במודל

קבוצות מיקוד

Frances Montell, 1999. Focus Group Interviews: A New Feminist Method. NWSA Journal. Vol. 11, No. 1, pp. 44-71. במודל
Rebecca Kook, Ayelet Harel-Shalev, Fany Yuval. 2019. Focus groups and the collective construction of meaning: Listening to minority women. Women's Studies International Forum 72 (2019) 87–94.

במודל

Raz, Aviad E. and Schicktanz, Silke (2009) 'Lay perceptions of genetic testing in Germany and Israel: the interplay of national culture and individual experience', New Genetics and Society, 28: 4, 401 — 414. במודל
Mixed methods

צור, יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. סוציולוגיה ישראלית. 10(1):
81-106 במודל

Sharlene Hesse-Biber, 2010. Qualitative Approaches to Mixed Methods Practice Qualitative Inquiry, 16(6) 455 –468. במודל

ניתוח שיח, ניתוח נרטיבי ותיאוריה המעוגנת בשדה
שקדי, אשר 2003. 'עקרונות ניתוח הנתונים' (פרק 5), מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני
– תיאוריה ויישום. תל-אביב: רמות: עמ' 93-102

<https://kotar-cet-ac-il.bengurionu.idm.oclc.org/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=92549046#2.1165.6.default>

הול סטיוארט (1993). "הצפנה ופענוח". בתוך ליבס תמר וטלמון מירי (עורכות), תקשורת
כתרבות: טלוויזיה כסביבה של חיי היומיום. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 390-401.
במודל

תירוש, יופי (תשס"א), "סיפור של אונס, לא יותר", על הפוליטיקה של ייצוג טקסטואלי,
משפטים לא (3) עמ': 579-622. במודל

Amoussou, F., & Allagbe, A. A. (2018). Principles, theories and approaches to critical discourse analysis. *International Journal on Studies in English Language and Literature*, 6(1), 11-18. במודל

ניתוח נרטיבי

גבריאלה ספקטור-מרזל (2012). הסיפור אינו כל הסיפור: תעודת הזהות הנרטיבית. מגמות מ"ח כרך 2, 227-250. במודל

בן-זאב, א., & לומסקי-פדר, ע. (2016). דור קנוני: בין הלאומי לבין הפרטי בזיכרונות של לוחמי תש"ח ויום כיפור. מגמות, 7-28. במודל
תיאוריה המעוגנת בשדה

Corbin, J., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13, 3-21.

גבתון, דן. 2001. "תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית התיאוריה במחקר איכותי. בתוך נעמה צבר בן-יהושע (עורכת) מסורות וזרמים במחקר האיכותי. ת"א: דביר 195-227. במודל

שרה שמעוני, תיאוריה המעוגנת בשדה. פרק 5 בתוך, נעמה צבר בן-יהושע (עורכת). מסורות וזרמים

במחקר האיכותני תפיסות, אסטרטגיות וכלים מתקדמים. 2016. רעננה: מכון מופ"ת. בספריית ארן

<https://kotar-cet-ac->

il.bengurionu.idm.oclc.org/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=103297040

איילון, י., וצבר-בן יהושע נ. (2010). תהליך ניתוח תוכן לפי תיאוריה מעוגנת בשדה. בתוך: ל. קסן, מ. קרומר-נבו, מ. (עורכות). (2010). ניתוח נתונים במחקר איכותני (עמ' 359-382). באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב .

סמיוטיקה , מסגור , ניתוח ויזואלי וקריאה חתרנית

רגב, מוטי (2011). סוציולוגיה של התרבות, מבוא כללי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמודים 45-75

<https://kotar-cet-ac->

il.bengurionu.idm.oclc.org/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=102603811

בארת, רולאן (1998). מיתולוגיות. ת"א: בבל. "אבקות כביסה וחומרי ניקוי" פוטוגניות

אלקטורלית" עמ' 48-50, 198-200. במודל

שפר, ר., להברז, י. והשילוני-דולב, י. (2025) בעד הילד היהודי, בעד האישה המסורתית:

אגודת אפרת

ופוליטיקת ההפלות השמרנית בישראל. סוציולוגיה ישראלית.

במודל

Nitza Berkovitch, Anat Waldman & Niza Yanay (2012). The politics of
in)visibility: On the blind spots of women's discrimination in the academy,
Culture and Organization, DOI:10.1080/14759551.2011.644669
(Goffman's method of image perception)

במודל

נטנוגרפיה

Bowler Jr, G. M. (2010). Netnography: A method specifically designed to
study cultures and communities online. The Qualitative Report, 15(5), 1270.

במודל

Lahav-Raz, Yeela. "The prosumer economy and the sex industry: the creation
of an online community of sex prosumers." Journal of Cultural Economy 12.6
(2019): 539-551.

Roivainen, I. (2023). "Life sucks, coffee helps": Articulating the authentic
entrepreneur on YouTube's girlboss channels. Nordicom Review, 44(1), 1–22.

במודל

אוקון, ש'. (2016). חרדים ברשת: משחקי-זהות בקהילה החרדית המקוונת. חקר החברה

החרדית תשע"ו, 56-77. במודל

דיווח ואתיקה במחקר איכותני

COREQ (COnsolidated criteria for REporting Qualitative research) Checklist:

https://onlinelibrary.wiley.com/pb-assets/assets/17416612/COREQ_Checklist-1556513515737.pdf

based on:

Tong A, Sainsbury P, Craig J. Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. International Journal for Quality in Health Care. 2007. Volume 19, Number 6: pp. 349 – 357

קוד אתיקה של האגודה האנתרופולוגית האמריקאית

<http://www.aaanet.org/committees/ethics/ethcode.htm>

קוד אתיקה של חוקרי אינטרנט

<https://aoir.org/ethics/>

Anne-Marie, T., Chau, N., & Kai, K. K. (2017). Ethical questions related to using netnography as research method. The ORBIT Journal, 1(2), 1-11.

במודל

Hine, C. (2017). Ethnography and the Internet: Taking Account of Emerging Technological Landscapes. Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences 10:315–32.

במודל

רשות, ספרים כלליים מומלצים:

Denzin, N.K & Lincoln, Y.S. (2000). Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks, CA: Sage

Denzin, N.K & Lincoln, Y.S. (2003). The Landscape of Qualitative Research: Theories and Issues. Sage Publications.

קרומר-נבו, מ', לביא-אג'אי, מ' והקר, ד, (עורכות). 2014. מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות. תל אביב: הקיבוץ המאוחד (מגדרים).

לביא-אג'אי, מיה וטובין, דורית (עורכות), 2021. שיחות על מחקר איכותני. ת"א: מכון מופ"ת

Hesse-Biber, S Gilmartin, J/C/K & Lydenberg, R. (1999). Feminist Approaches to Theory and Methodology: an Interdisciplinary Reader. New York: Oxfors Uni Press

תיאוריות של חברה ותרבות

קורס סמסטריאלי

תואר שני

יפעת גוטמן

gutmany@bgu.ac.il

ימי שלישי, 12-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בתיאוריות השונות המנחות את המחקר החברתי בסוציולוגיה במאה ה-21. מטרתו העיקרית היא הקניית השימוש בתיאוריה כמנוע מארגן למחקר, וחשיפה של האופנים השונים בהן נעשה שימוש בתיאוריות שונות במחקר. הקורס ידגיש את גישת הסוציולוגיה האנליטית ואת עבודת הסוציולוגית כחיפוש אחר מכניזמים להסבר חברתי. הקורס מארגן סביב סוגיות עיקריות במחקר החברתי, ואינו נסוב סביב הוגים עיקריים המתווכחים ביניהם או כהתפתחות כרונולוגית של רעיונות. ההיגיון הנושאי ידגיש את האופנים בהן תיאוריות הן כלי עבודה עבור חוקרת החברה. בחלקו האחרון של הקורס נבחן מאמרים עכשוויים המצויים בחזית המחקר בסוציולוגיה ונראה כיצד הם עושים שימוש בתיאוריה. לקראת כל שיעור התלמידים יקראו את קריאת החובה ויגיבו עליה באמצעות אתר הקורס עד 12 בצהרים ביום שלפני השיעור (ארבע תגובות לכל תלמיד.ה). במהלך השיעור יתקיים דיון בקריאה, בתגובות התלמידים אליה ובמאמרים המדגימים את הנידון.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי תיאוריות סוציולוגיות בתואר הראשון או קורס ההשלמה לתואר שני

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מעניק כלים לקריאה ושימוש בתיאוריה ברמה מתקדמת, שניתן ליישם במחקר מדעי במסגרת עבודת תזה ובאופנים אחרים.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית; עמידה מול קהל; ניתוח גישות באופן השוואתי; כתיבת סקירת ספרות

אופן ההוראה:

פרונטלי, משולב בדיונים, דוגמאות, ומקרי מבחן

מטלות הקורס:

20% - השתתפות פעילה וארבע תגובות לקריאה. התגובות יוגשו במודל יום לפני השיעור הרלוונטי, עד השעה 12:00 בצהרים. חובה לנכוח באופן אקטיבי בדיון של אותו השיעור.

15% - הצגת מאמר רשות בשיעורים בחלק העיקרי של הקורס או מאמר מהרשימה בחלק האחרון של הקורס

65% - עבודה מסכמת, תימסר בשיעור האחרון להגשה כחודש אחריו

רשימות קריאה:

תוכנית הקורס (שהיא בסיס לשינויים):

1. פתיחה – היכרות ונהלים – באיזה אופן נעסוק בתיאוריות

לקריאה: רוחס – הקדמה

2. תיאוריות מבוססות מכניזמים ותיאוריות של הטווח הבינוני

חובה: רוחס פרק 1

רשות: Hedstrom P. & P. Bearman. 2011. The Oxford Handbook of Analytical Sociology. Chapters 1-2

רשות/הצגה

Timmermans, S. and Tavory, I. 2012. Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. Sociological Theory 30(3):167-186

3. כוח ואי שוויון –

חובה רוחס פרק 2 .

רשות: Ridgeway, C. 2014. Why Status Matter for Inequality. American Sociological Review 79(1):1-16

רשות/הצגה :

Scarborough WJ, Pepin JR, Lambouths DL, Kwon R, Monasterio R. 2021. The Intersection of Racial and Gender Attitudes, 1977 through 2018. American Sociological Review 86(5):823-855.
doi:10.1177/00031224211033582

4. פעולה אסטרטגית

חובה: רוחס פרק 3

רשות/הצגה :

Tilcsik A. Statistical Discrimination and the Rationalization of Stereotypes. American Sociological Review. 2021;86(1):93-122.
doi:10.1177/0003122420969399

5. ערכים ומבנים חברתיים

חובה: רוחס פרק 4 .

רשות/הצגה :

Boutyline A, Soter LK. Cultural Schemas: What They Are, How to Find Them, and What to Do Once You've Caught One. American Sociological Review. 2021;86(4):728-758. doi:10.1177/00031224211024525

6. הבניה חברתית

חובה רוחס פרק 5 .

Silva, T. (2017). BUD-SEX: Constructing Normative Masculinity among Rural Straight Men That Have Sex With Men. Gender and Society 31(1):51-73.

7. פוסט הומיזם (או נושא אחר)

חובה

Lezaun, J. 2017. Actor Network Theory. Ch. 11 in Benzecry C.E., M. Krause & I.A. Reed. Social Theory Now. University of Chicago Press. Pp: 305-336
רשות/הצגה: Fox, N.J. and P. Allred. 2018. Social Structures, Power and Resistance in Monist Sociology: New Materialists insights. Sociology 54(3):315-330

רשות/הצגה:

Mills, T. 2018. What Has Become of the Critique? Reassembling Sociology After Latour. British Journal of Sociology. 69(2):286-305

רשות:

Latour, Bruno, Pablo Jensen, Tommaso Venturini, Sebastian Grauwin, and Dominique Boullier. 2012. "The Whole Is Always Smaller than Its Parts' - a Digital Test of Gabriel Tardes' Monads." British Journal of Sociology 63(4):590-615.

8. רוחס פרק 6 + אפילוג

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ו (2025-26)
תואר שני

{ 284 }

סיכום